

HALDEN KOMMUNE

Kommunedirektørens forslag til Budsjett 2023

Forord	3
Overordnet endring i organisasjonen	5
Et bilde på den økonomiske situasjonen.....	5
Forebyggende arbeid og satsingsområder.....	7
Budsjettprosessen	7
Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023	8
Fellesinntekter.....	16
Budsjettvedtak	24
Økonomiske måltall.....	27
Gebyrliste	31
Klimabudsjett	49
Investeringer i budsjett	65
Kommunens tjenestoområder	77
Sentraladministrasjon	77
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst.....	87
Kommunalavdeling Helse og mestring.....	99
Kommunalavdeling Teknisk.....	124
Eksterne budsjettinnspill.....	132
Vedlegg.....	141

Forord

Kommunedirektøren legger med dette frem budsjett 2023

Halden har de siste årene opplevd en rivende utvikling. Det er gjort gode og nødvendige investeringer innenfor oppvekst, helse, idrett, kultur og infrastruktur. Kommunen har i samme periode utviklet et godt tjenestetilbud. Halden kommune har i samarbeid med flere lokale aktører blitt lagt merke til regionalt, nasjonalt også internasjonalt. Dette har gitt nettverk og kontaktpunkter som skaper verdi for kommunen vår. Målet om å gjøre hverdagen enklere, utnytte teknologi og utvikle våre ansatte, vil fortsatt ha høyt fokus.

Det er derfor all grunn til å være stolte over det gode arbeidet som er gjort og gjøres av engasjerte og kunnskapsrike medarbeidere. Det er viktig for meg som kommunedirektør å gi en tydelig anerkjennelse av den innsatsen som er nedlagt, både av dyktige ansatte og ambisiøse politikere.

2022 har gitt oss økt rente, høy prisvekst og strømprisen har steget til et nivå ingen hadde forespeilet seg. Alle forhold har skapt uro og utfordringer for folk flest, også for kommunen. Staten har i tillegg gitt klare signaler på at offentlig utgifter skal reduseres.

Budsjettet for 2023 hensyntar økte priser på varer, tjenester, renter og strøm. Likevel foreslår vi å opprettholde forebyggende satsninger som familietjenesten, åpen barnehage, forsterket helsestasjon, hverdags-rehabiliteringsteamet, Frisklivssentralen, kreftkoordinator, miljøvaktmester og demenskoordinator. Vi gjør dette for vi tror forebyggende tiltak gir gevinster på sikt.

Mindre handlingsrom medfører også endring i tilbudet fra kommunen. I forslaget til budsjett er flere kostnadsreducerende tiltak lagt inn. Avvikling av generell skoleskyss ved Os skole, nedleggelse av læringsmiljøteamet, redusert bruk av bemanningsbyrå, omstillingsprosess NAV, redusert vedlikehold og ENØK tiltak som sammen med holdningsendringer skal gi lavere strømkostnader.

Budsjettet tar høyde for opprettelse av avdeling for mestring, opptrening og avlastning ved at 5 etasjen på helsehuset åpnes. Digitale løsninger skal gi lavere kostnader i pleieomsorgen. Aktivitør og aktiviteter ved Vaterland/Hagegata prioriteres.

Halden kommune har de siste årene bygget opp et driftsfond. Driftsfond av en viss størrelse er nødvendig for å være godt rustet og ha en sikkerhet mot brå endringer i rammebetingelser. I budsjettet for 2023 forslår kommunedirektøren og bruke 5 millioner av fondet til å dekke økte utgifter i forbindelse med strømstøtte via NAV.

Halden kommune har mange dyktige ansatte som hver dag bidrar til gode tjenester til innbyggere og som forvalter fellesskapets ressurser på en god måte. Utfordringene i et stadig mere komplekst samfunn øker, det samme gjør innbyggernes forventninger til kommunes deltakelse og håndtering. I dette bildet blir samskapingen mellom innbyggere, lag og foreninger, næringsliv og andre offentlige

institusjoner etc. viktig å utvikle. Det er dette fellesskapet, som gjøre oss alle til medborgere, som skal bli en viktig del av virkemidlene med tanke på å videreutvikle et velferdssamfunn, både lokalt og nasjonalt.

Kommunedirektør
Roar Vevelstad

Overordnet endring i organisasjonen

Dagens organisering med 4 direktørområder har vært i drift siden 01.01.21. Kommunedirektøren har gjennom 2022 hatt til vurdering om dette har vært en hensiktsmessig organisering. Kommunedirektøren har derfor gjennomført en medvirkningsprosess med tillitsvalgte gjennom høsten, og beslutningen har blitt å oppløse kommunalavdeling Samfunn og Samskaping med effekt fra 01.01.23.

Kommunalavdeling Samfunn og Samskaping har bestått av følgende avdelinger:

- Nav
- Halden kommunale kompetansesenter
- Båstadlund dagsenter
- Kommunikasjon og service
- Avdeling for samfunnsutvikling
- Kultur

Fra 01.01.23 vil Båstadlund dagsenter organiseres under Helse og mestring, Halden kommunale kompetansesenter organiseres under Undervisning og oppvekst mens resterende enheter foreløpig organiseres i en forsterket sentraladministrasjon.

Et bilde på den økonomiske situasjonen

Kommunedirektøren har de siste årene tegnet et bilde der rammebetingelsene vil bli strammere og strammere.

Det er flere påvirkningsfaktorer i et slikt bilde, men i hovedtrekk kan en si at det omhandler reduserte rammeoverføringer, økte finanskostnader og større press på de kommunale tjenestene. I 2022 har også den generelle økonomiske veksten avtatt noe som har medført høyere prisstigning, høyere arbeidsledighet og økte renter. Krigshandlingene i Ukraina preger det økonomiske bilde gjennom mer fokus på sikkerhet og beredskap.

Reduserte rammeoverføringer merkes på flere måter.

1. Direkte reduksjoner i frie inntekter, jmf. kapitlet om skatt- og rammetilskudd
2. Indirekte reduksjoner som for eksempel økte kommunale egenandeler knyttet til refusjon for ressurskrevende brukere
3. Underfinansierte reformer slik som f.eks lærernorm, pedagognorm ect, som i tillegg til det rent økonomiske også er en utfordring fordi det også reduserer handlingsrommet.
4. Endret rettighetslovgivning og lovendringer generelt sett som enten pålegger kommunene kostnader eller som i eiendomsskattevedtakene de siste årene, reduserer kommunenes inntektsmuligheter.

Listen er ikke uttømmende men tegner et klart bilde av at også staten skal spare penger, og at dette kommer til å påvirke rammebetingelsene til kommunene selv om det ikke snakkes så høyt om effektene. Når rammebetingelsene blir strammere blir trykket på det kommunale tjenestetilbudet større. Vi må levere tjenestene våre med lavere ressurser. Det betyr vi må bl.a. ha fokus på å jobbe smartere, utnytte ny teknologi og eventuelle vurdere kutt i noen tjenester. Med andre ord; må vi ha mer fokus på arbeidsprosesser, være kostnadseffektiv og gjennomføre planene som vedtatt. Gjør vi dette vil vi kunne få det lettere å opprettholde det kommunale velferdstilbudet.

Ekstreme strømpriser begrenser handlingsrommet til kommunene. Flere tiltak er gjort og fler er planlagt. Når det er sagt er det lite realistisk at tiltakene vil ta oss tilbake på strømprisnivået som vi hadde for noen år siden. I budsjettet for 2023 vil utgiftene til strøm øke kraftig.

Redusert generelt økonomisk vekst, høy prisvekst og økende renter er utfordrende for kommunen. Forholdene medfører redusert handlingsrom. Innbyggerne blir også rammet, som kan med medfører at de må søke støtte fra det offentlig. I budsjettet for 2023 er det satt av 5 millioner til ekstra strømstøtte til innbyggere.

Situasjonen i Ukraina medfører økt fokus på beredskap og sikkerhet. Kommunen vil måtte håndtere dette innenfor tildelte rammer.

Kommunedirektøren har hele veien pekt på viktigheten av å lykkes med nødvendige omstillinger i tjenesteproduksjonen slik at det blir skapt nødvendig handlingsrom for å dekke økte finanskostnader og strammere rammebetingelser. Redusert statlig finansiering og økte finanskostnader kan ikke dekkes på andre måter enn som reduksjoner i driftsrammene. Forbedrings- og omstillingsarbeidet har hatt og vil fortsatt ha høy prioritet og stort fokus i neste økonomiplan periode.

Halden kommune har de senere år operert med relativt store investeringsplaner. I 2023 reduseres investeringene noe, men de er fortsatt store. Slutføring av Os skole og arena og ny brannstasjon vil skje i 2023.

Kommunedirektøren ser at det vil være nødvendig å periodisere investeringer ytterligere sammenlignet med det som ble vedtatt i siste økonomiplan.

Forebyggende arbeid og satsingsområder

I økonomiplanen 2023-2026 ble det satt av 5 mkr til forebyggende arbeid. Det har gjennom budsjettprosessen, i arbeidet med å møte rammene i sektorene, blitt lagt frem ulike tiltak til drøfting. Alle steiner har blitt snudd og alle oppgaver som ikke er lovpålagte har blitt vurdert. I etterkant av drøftingene har kommunedirektøren gjennomgått tiltakene av forebyggende art, og reversert de som er viktige i prioritering av forebyggende arbeid. De avsatte midlene har gjort det mulig å opprettholde følgende:

- Familietjenesten
- Åpen barnhage
- Forsterket helsestasjon
- Hverdagsrehabiliteringsteamet
- Miljørettet helsevern
- Frisklivssentralen
- Kreftkoordinator
- Miljøvaktmester
- Demenskoordinator

Disse tiltakene bidrar til å bygge opp under kommunens satsingsområder de siste årene: *"Fra fødsel til gjennomført videregående skole"*, *"Et trygt hjem"*, *"Rusoppfølging og psykisk helse i alle aldre"* og *"Livslange tjenester"*.

Budsjettprosessen

Budsjettet bygger på vedtatt økonomiplan for 2023 - 2026. Prosessen følger en fastsatt plan og startet i juni 2022 (etter vedtatt økonomiplan). Kommunalavdelingene har i perioden august til midten av september gjennomført det meste av tallfesting, tiltaks- og tilnærmingsprosessene. Felles drøftingsmøte med hovedtillitsvalgte ble avholdt 21. september, mens drøftingsmøtene ute i sektorene ble avholdt 13. og 14. oktober.

Budsjettet er i all hovedsak bygget på vedtatte økonomiplan 2023-2026 med oppjustering av forventede inntekter i henhold til fremlagt statsbudsjett 6. oktober. Det er i tillegg gjort enkelte omdisponeringer innenfor drift og investering på bakgrunn av nye utfordringer og endrede behov. Mer om dette under kommunalavdelingene kapitler samt i investeringsoversikten.

Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023

Støre-regjeringen la 6. oktober fram sitt forslag til statsbudsjett for 2023.

Hovedformålet i det fremlagte budsjettet er å bidra til å få kontroll på den kraftige prisveksten, skape trygghet for folks økonomi og arbeidsplasser, samt utjevne sosiale og geografiske forskjeller.

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2023

I kommuneproposisjonen for 2023, fremlagt i mai mnd 2022, la regjeringen opp til en realvekst i primærkommunenes samlede inntekter på mellom 1,2 og 1,5 mrd. kroner.

Regjeringen legger i statsbudsjettet opp til en realvekst i primærkommunenes samlede inntekter i 2023 på 1,7 mrd. kroner. Altså høyere enn den øvre rammen varslet i kommuneproposisjonen. Inntektsveksten er regnet fra inntektsnivået i 2022 slik det ble anslått etter stortingsbehandlingen av revidert nasjonalbudsjett for 2022, korrigert for ekstraordinære skatteinntekter på 14 mrd. kroner og bevilgninger knyttet til koronapandemien i 2022. Ved beregning av realvekst i kommunesektorens inntekter er det lagt til grunn en pris- og kostnadsvekst på 3,7 pst i 2023.

Frie inntekter

Veksten i frie inntekter må ses i sammenheng med kommunesektorens anslåtte merutgifter som følge av befolkningsutviklingen, økte rentekostnader, økte pensjonskostnader, samt kostnadsvekst i 2022 som ikke fullt ut dekkes av tilsvarende økning i rammefinansieringen. Dette gjelder blant annet økningen i strømkostnadene.

Veksten i demografikostnadene i primærkommunene er beregnet til om lag 1,7 mrd. Dette tar dermed hele veksten i de frie inntektene. Den relativt sterke veksten i demografikostnadene må ses i sammenheng med tallet på flyktninger fra Ukraina. Anslaget er usikkert, og tallet på flyktninger kan øke. Anslaget for pensjonskostnadene viser en nedgang på om lag 0,1 mrd. kroner. Anslaget er beheftet med usikkerhet.

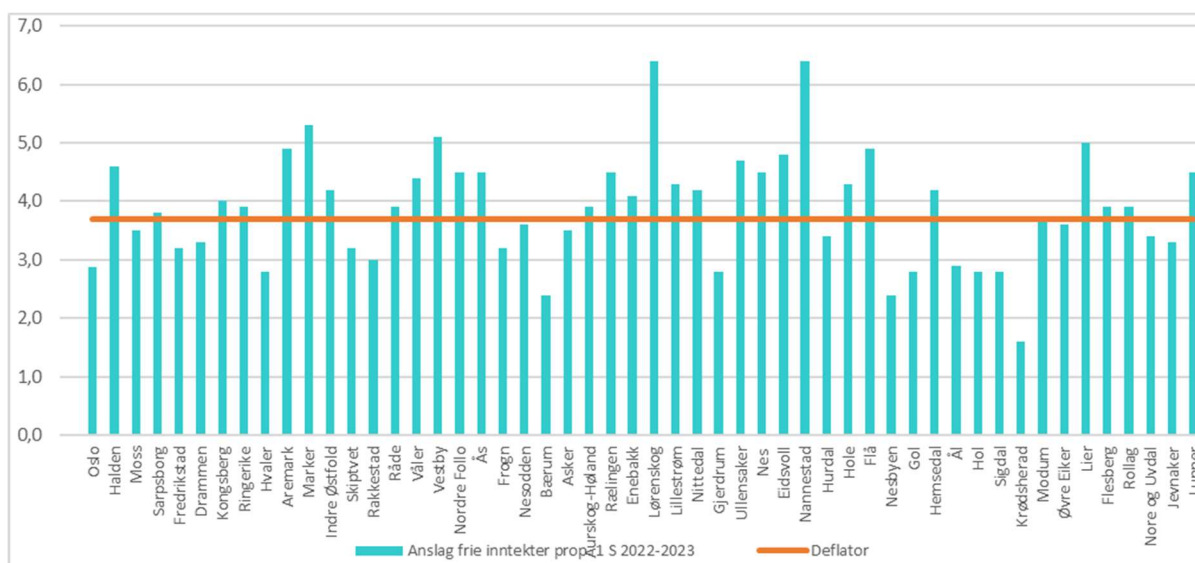
Etter dette anslås kommunesektorens handlingsrom å øke med 0,1 mrd. kroner i 2023. For kommunene går de frie inntektene opp i opp med utgiftene. Det er dermed intet stort handlingsrom og denne må skapes lokalt.

	Kommunesektoren	Herav kommunene
	Mrd. kroner	Mrd. kroner
Veksten i frie inntekter	2,6	1,7
- merkostnader til demografi	2,6	1,7
+ mindrekostnader til pensjon	0,1	0,09
Økt handlingsrom	0,1	0,09

Fra 2022 til 2023 er det på landsbasis en nominell vekst i kommunenes frie inntekter på 3,5 prosent (fra anslag på regnskap). Kommunene i Viken anslås samlet sett å få en nominell vekst i de frie inntektene på 3,8 prosent. For Halden er den anslått til 4,6 prosent.

Årsak til ulik utvikling mellom kommunene er demografiske endringer og utslag gjennom kostnadsnøkler og tilskudd. Halden kommune kommer i 2023 godt ut av omfordelingen mellom kommunen gjennom kostnadsnøkler.

Deflator

Pris og lønnsvekst for kommunesektoren for 2023 er anslått til 3,7 %. Det er i dette anslaget tatt hensyn til at kommunene ikke mottar strømstøtte. Dekomponeringen og vektningen følger av tabellen under.

	Vekt	Anslag 2022	Anslag 2023
Prisvekst produktinnsats	0,27	7,3 pst.	3,0 pst.
Prisvekst investeringer	0,15	7,5 pst.	3,2 pst.
Lønnsvekst	0,58	3,8 pst.	4,2 pst.
Deflator		5,3 pst.	3,7 pst.

Følgende kostnadselementer er ikke dekket av deflatoren:

- Rentekostnader
- Pensjonskostnader er dekket i budsjettdeflatoren den grad de øker i takt med lønnsveksten. Lokale variasjoner, så som bruk av premiefond, premieavvik og amortisering er ikke med. Dersom pensjonskostnadene øker mer (eller mindre) enn lønnsveksten, fanges heller ikke dette opp av budsjettdeflatoren.
- Demografikostnader

Disse kostnadselementene må dekkes av veksten i frie inntekter.

Det skal tillegges at anslagene på endelig lønns- og prisvekst i 2022 ikke er kjent, og at den er svært usikker.

Statsbudsjettets betydning for Halden kommune

Beregninger som foreligger til statsbudsjettet viser at veksten i frie inntekter kun dekker den demografiske veksten. Det er første gang på mange år at det ikke tilføres noe utover demografisk kostnadsvekst. Det forutsettes videre at lønns- og prisvekst dekkes inn av deflatoren (som også kommunen får tilført). Det er imidlertid ikke slik i 2022/2023.

Kommunesektoren har i 2022 fått tilført midler for å dekke en samlet deflator (lønns- og prisvekst) på 3,7 %. Tilsvarende reelt anslag på deflatoren for 2022 er derimot på 5,2 %. Differansen mellom 3,7 % og 5,2 % tilføres ikke kommunene i 2022. Denne differansen tilføres heller ikke kommunene i 2023, som tar med seg en reell underdekning inn i rammene for 2023. Det er først og fremst økningen i strømprisene i 2. og 3. kvartal 2022 som er årsaken til veksten.

Veksten i frie inntekter dekker heller ikke økte pensjonskostnader eller økte rentekostnader. De samlede pensjonskostnadene i Halden kommune øker med om lag 10 mkr fra 2022 til 2023 (utover deflator), og skyldes i all hovedsak økt amortisering av tidligere års premieavvik.

Forventet økning i rentekostnadene er anslått til om lag 15 mkr som følge av det økte rentenivået, og anslaget på dette i 2023. Dette selv om låneporteføljen i Halden kommune er godt sikret med fastrenteavtaler og rentebytteavtaler, samt at kommunedirektøren foreslår å «fryse» de fleste investeringsprosjekter som ennå ikke er påbegynt. Hovedårsaken til kostnadsøkningen er at nye låneopptak må gjøres til en vesentlig høyere rente enn hva gjeldende låneportefølje har.

Tabellen under viser de reelle utfordringene i Halden kommune, og den underdekningen tilføringen i statsbudsjettet faktisk gir.

	Halden
Vekst i frie inntekter	8 500 000
Demografikostnader	- 8 500 000
Underdekning deflator 2022	- 10 000 000
Økte rentekostnader	- 15 000 000
Økte pensjonskostnader	- 10 000 000
Handlingsrom	- 35 000 000

Andre forhold fra statsbudsjettet

Skattøren

Den kommunale skattøren angir hvilken andel av skatt på alminnelig inntekt for personlige skattytere som tilfaller kommunesektoren.

	Prosent	Endring fra 2022(pst.poeng)
Kommune	11,15	0,20
Fylkeskommune	2,45	0,05

Det er en langvarig praksis for at skattørene fastsettes med sikte på at skatteinntektene skal utgjøre 40 pst. av kommunenes samlede inntekter.

Anslaget på kommunesektorens skatteinntekter i 2023 bygger blant annet på 0,8 prosent sysselsettingsvekst og 4,2 prosent lønnsvekst fra 2022 til 2023.

Kraftinntekter

Konsesjonskraft

Regjeringen foreslår en ettårig reduksjon i rammetilskuddet på til sammen 2,2 mrd. Kroner for primærkommuner som har konsesjonskraftsinntekter og som ligger i områder med høyest strømpriser (kraftområdene i Nord- og Midt-Norge er unntatt). Det kommunevise trekket er per dags dato ikke kjent.

Fordelingen av trekket vil i utgangspunktet bli basert på kommunenes andel av total mengde konsesjonskraft i de aktuelle prisområdene, verdsatt til forventet markedspris. For å få en mer rimelig fordeling vil regjeringen frem til 1. desember 2022 gi kommunene mulighet til å rapportere inn disponering av kraften, under dette dersom juridisk bindene kontrakter reduserer verdien av konsesjonskraften som kan realiseres. Basert på innsendt informasjon vil regjeringen fastsette den endelige fordelingen. Halden kommunes mengde konsesjonskraft utgjør om lag 1.000 MWh, mens konsesjonskraften samlet for alle kommunene i ordningen utgjør om lag 4 266 754 MWh. Regner en Halden kommunes andel av konsesjonskraften totalt, omregnet til andel av det statlige kutte på 2,2 mrd, vil det utgjøre om lag 700.000,-. Anslaget er usikkert, men gir en pekepinn.

Økt grunnrenteskatt på vannkraft

Regjeringen foreslår å øke den effektive grunnrenteskattesatsen på vannkraft fra 37 pst. til 45 pst. Med virkning fra og med 2022 (bokført i 2023). En varig økning i grunnrenteskattesatsen blir forventet å gi økte inntekter med om lag 11,3 mrd. kroner. Små vannkraftverk (under 10 000 kVA) betaler ikke grunnrenteskatt og blir derfor ikke påvirket av forslaget.

Økt basistilskudd til fastleger

Det foreslås å styrke basistilskuddet til fastleger fra 1. mai 2023 med 480 mill. kroner, og rammetilskuddet økes tilsvarende. For bedre å understøtte betaling for arbeidsbelastning og bedre oppfølging av medisinsk ressurskrevende listeinnbyggere, foreslås det å avvikle knekkpunktet og innføre et risikojustert basistilskudd. Det risikojusterte basistilskuddet fra 1. mai 2023 skal i første omgang baseres på alder, kjønn og indikator for helsetilstand. Helårseffekten av forslaget er 720 mill. kroner. Det vises til nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Helse- og omsorgsdepartementet.

Ekspertutvalg skal gjennomgå fastlegeordningen

Regjeringen har nedsatt et ekspertutvalg for å utrede hvordan fastlegeordningen kan gjøres mer bærekraftig. Dette innebærer at de samlede ressursene i helse- og omsorgstjenesten skal brukes best mulig. Utvalget skal blant annet vurdere og foreslå tiltak knyttet til hvordan kapasiteten kan økes ved å rekruttere flere leger, gjennom å tilrettelegge for flere profesjoner ved allmennlegekontorene og ved hjelp av digitalisering. Ekspertutvalget skal levere første rapport med foreløpige vurderinger og anbefalinger innen 1. desember 2022. Rapport med endelige vurderinger og anbefalinger skal leveres 15. april 2023.

Ressurskrevende tjenester

Kommunene har ansvaret for å gi helse- og omsorgstjenester til dem som har krav på dette i henhold til helse- og omsorgstjenesteloven. Tjenestene finansieres i hovedsak gjennom kommunenes frie inntekter (skatteinntekter og rammetilskudd). Behovet for ressurskrevende tjenester varierer betydelig mellom kommuner. Det har foreløpig vært vanskelig å finne objektive kriterier i inntektssystemet som kan fange opp denne kostnadsvariasjonen.

Forslaget til bevilgning for 2023 tar utgangspunkt i faktisk utbetaling for 2022 på 10 947 mill. kroner. Dette inkluderer de kommuner som var med i forsøket med statlig finansiering av omsorgstjenester som opphørte fra 1. januar 2022. Utbetalingene i 2022 er framskrevet til 2023 på grunnlag av gjennomsnittlig underliggende vekst i ordningen fra 2019 til 2022 som var på om lag 2,6 pst. Det gir isolert sett en økning på 285 mill. kroner. Innslagspunktet foreslås satt til 1 526 000 kroner. Dette er en økning som tilsvarer den anslåtte lønnsveksten for 2022 på 3,8 pst. Tilskuddsrammen foreslås på 11 658,5 mill. kroner.

Grunnrenteskatt på vindkraft og havbruk

I dag har kommunene noen inntekter fra havbruk: Fra vekst i oppdrettsnæringen fra Havbruksfondet og produksjonsavgift (med virkning fra 1.1.2021). Fra 1.juli 2022 gjelder en ny særavgift for landbasert vindkraft som skal gå til vertskommunene. Kommunene kan og ha inntekter på eiendomsskatt på havbruksinstallasjoner og vindkraftanlegg.

Regjeringen foreslår nå å innføre grunnrenteskatt for landbasert vindkraftverk og på havbruk (oppdrett av laks, ørret og regnbueørret) fra 2023, med en effektiv sats på 40 pst. Forslaget om grunnrenteskatt på vindkraft vil bli sendt på høring innen utgangen av året.

En viktig del av forslaget er at lokalsamfunn som stiller naturressurser til disposisjon, men og felleskapet, skal få en del av grunnrenten. Regjeringen legger opp til at halvparten av inntektene fra grunnrente skal gå til kommunesektoren. Totalt er dette anslått til å utgjøre rundt 3,1-3,2 mrd.

kroner i 2023. Alle kommuner og fylkeskommuner vil få inntekter fra grunnrenten, men vertskommunene vil få en større andel.

Kommunesektorens inntekter er tredelt:

- En produksjonsavgift, som vil gå direkte til vertskommunene (og for havbruk til noe av avgiften og gå til vertsfylkeskommunene). Denne er estimert til 750 mill. kroner for havbruk og 334 mill. for vindkraft.
- En naturressursskatt, som vil gå inn til inntektsutjevningen til kommunene og fylkeskommunene. Denne er estimert til 750 mill. for havbruk og 217 mill. for vindkraft.
- En ekstrabevilgning, som vil gå inn i rammetilskuddet. Denne skal sikre at kommunesektoren får den fastsatte delen av grunnrenta på 50 pst. For 2023 er denne estimert til 325-400 mill. kroner for havbruk og 700 mill. kroner for vindkraft.

Grunnrentesatsen blir innført for inntektsåret 2023. Kommunesektoren vil få inntektene året etterpå, det vil si, første gang i 2024. Produksjonsavgiften og naturressursskatten sørger for stabile inntekter, selv i år med lav grunnrente. Samtidig gjør ekstrabevilgningen at kommunesektoren tar del i fordelene i år med høy grunnrente.

Bredbånd

Utbyggingen av høyhastighets bredbånd går raskt i Norge. Samtidig er det fremdeles betydelige geografiske forskjeller i bredbåndsdekningen. Det er viktig å motvirke at noen områder systematisk henger etter i utbyggingen av bredbånd, og prioritere at alle husholdninger og bedrifter så raskt som mulig får tilbud om minimum 100 Mbit/s nedlastningshastighet. Regjeringen har som mål at alle skal ha et slik tilbud innen utgangen av 2025. Det viktigste virkemidlet for å nå alle med raskt bredbånd er å legge til rette for kommersiell utbygging. I noen områder bygger ikke markedsaktørene ut på kommersielt grunnlag, og i slike områder øker regjeringen innsatsen. Regjeringen foreslår å bruke 412,7 mill. kroner på utbygging av bredbånd i 2023

Gratis deltidsplass i SFO på 1. trinn – helårseffekt av endring i 2022

Ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2022 ble det vedtatt å innføre 12 timers gratis SFO på første trinn fra høsten 2022. Kommunesektoren ble kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet på 640 mill. kroner. Tiltaket får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet økes med ytterligere 795,4 mill. kroner.

Maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen ble fra 1. august 2022 redusert til 3 050 kroner per måned, noe som tilsvarer nivået som ble lagt til grunn etter inngåelsen av barnehageforliket i 2003. Som kompensasjon ble rammetilskuddet økt med 314,9 mill. kroner. Endringen får helårseffekt i 2023, og rammetilskuddet økes med 400,4 mill. kroner.

Ytterligere reduksjon i maksimal foreldrebetaling i barnehagen i 2023

Det foreslås en ytterligere reduksjon i maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehagen, til 3 000 kroner per måned fra 1. januar 2023. Som kompensasjon økes rammetilskuddet med 329,2 mill.

Gratis barnehageplass fra tredje barn i familien

Det foreslås å innføre gratis barnehage fra tredje barn i familien som går i barnehage samtidig, fra 1. august 2023. I dag har disse barna rett til reduksjon i foreldrebetalingen på 50 pst. Kommunene kompenseres for merkostnaden i 2023 med 20 mill. kroner.

Kompensasjon for kostnader til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger i 2023

Rammetilskuddet økes med 17,9 mill. kroner for å dekke en tredjedel av veksten i kostnadene til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger i 2023. Midlene fordeles etter delkostnadsnøkkelen for kommunehelse. Forslaget er en oppfølging av endringer i forskrift om standarder og nasjonale e-helseløsninger som pålegger kommuner og regionale helseforetak å betale for kostnadene til forvaltning og drift av nasjonale e-helseløsninger.

Barnevernsreformen

Ansvarsendringene som følger av barnevernsreformen, jf. Prop. 73 L (2016–2017) og Innst. 354 L (2016–2017), gjelder fra 1. januar 2022 og gir økt faglig og økonomisk ansvar til kommunene. For å dekke kommunenes merkostnader som følger av det økte finansielle ansvaret, ble rammetilskuddet til kommunene økt med 1,3 mrd. kroner i 2022. Rammetilskuddet økes med ytterligere 497,8 mill. kroner i 2023. Økningen i 2023 er noe mindre enn tidligere varslet. Dette skyldes dels en faseforskyvning knyttet til overgangsordningen for spesialiserte fosterhjem og beredskapshjem og dels oppdaterte tall for aktiviteten i det statlige barnevernet i 2021. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2022–2023) for Barne- og familiedepartementet.

Fellesinntekter

Inntektsrammer til fordeling

Kommunens økonomiske rammebetingelser består av både eksternt bestemte og internt bestemte forhold som påvirker det samlede handlingsrommet.

Med eksternt bestemte rammebetingelser menes i denne sammenheng nivåene på de statlige overføringene i form av skatt- og rammetilskudd, lov- og forskriftsbestemmelser knyttet til nivå på eiendomsskatt og minimumsavdrag, rentenivå og rentebaner, samt krav og anbefalinger i forhold til budsjettering av netto driftsresultat som skal dekke egenkapitalfinansiering og avsetning til fond.

Med internt bestemte rammebetingelser menes i denne sammenheng nivå på eiendomsskatt, nivå på låneopptak og derigjennom nivå på finanskostnadene, samt nivå på ønsket grad av egenkapitalfinansiering og avsetning til disposisjonsfond.

Summen av eksterne og interne rammebetingelser er det som kan foreslås fordelt til kommunens tjenesteproduksjon, og det vi internt kaller "fellesinntekter".

Med det kan man noe forenklet si at en krone mer eller mindre brukt eller fremskaffet under fellesinntektene, er en krone mer eller mindre til tjenesteproduksjonen.

Det er viktig å være bevisst på at beslutninger som påvirker rammebetingelsene som oftest får en uavkortet effekt i driftsrammene. Vedtar regjeringen innstramminger i overføringene til kommunene får det direkte innvirkning på driftsrammene. Vedtar kommunestyret økte investeringer, og derigjennom økte renter og avdrag, får også det en direkte innvirkning på driftsrammene.

I resten av kapitlet redegjøres det for hva som er lagt til grunn for beregning av de ulike postene under fellesinntektene.

Skatt- og rammetilskudd

En sentral post i fellesinntekter er skatt- og rammetilskudd. Dette er hovedelementet i den statlige finansieringen av kommunesektoren og utgjør om lag 70 % av kommunenes samlede inntekter.

Tabellen under viser de ulike elementene av rammetilskuddsberegningen for 2023.

Halden kommune	2023
Innbyggertilskudd	889 891
Utgiftsutjevning	37 447
INGAR	-1 298
Særskilt fordeling	20 688
Ordinært skjønn	2 500
Skatteutjevning	201 730
Sum rammetilskudd	1 150 958
Skatteinntekter	893 748
Sum skatt- og rammetilskudd	2 044 706

For driftsåret 2023 får Halden kommune tilført et flatt tilskudd på 898.891,- i innbyggertilskudd som i inntektssystemet justeres opp med 37.447 i utgiftsutjevning inkludert nettovirkningen av uttrekket til statlige/private skoler.

Halden kommune bidrar med 1,3 mkr til Inntektsgarantiordningen (INGAR), og har fått 20 mkr tildelt i såkalt særskilt fordeling. Denne posten består i 2023 av grunnskoletilskuddet, helsestasjon og skolehelsetjenesten, samt ansvarsreform barnevern - kompensasjon med særskilt fordeling.

Skatteinntektene (78 % av landsgjennomsnittet) er beregnet å gi en inntekt på om lag 894 mkr.

Som følge av at Halden kommune er en skattesvak kommune (om lag 77 % av landsgjennomsnittet) løftes vi opp til om lag 94 % av snittet, noe som for 2023 er beregnet å utgjøre om lag 201 mkr. Samlet sett medfører dette et samlet skatt- og rammetilskudd på 2,045 mrd. i 2023.

Eiendomsskatt

I budsjett 2023 er gjeldene satser videreført. Satsen for boliger og fritidsboliger er 3 promille og 7 promille for øvrige eiendommer.

Halden kommune	2023
Eiendomsskatt næring	30 602
Eiendomsskatt bolig/fritidsbolig	62 239
Sum eiendomsskatt	92 841

Rente- og avdragskompensasjon

Denne posten består av inntekter fra Husbankens kompensasjonsordninger for renter og avdrag på vegne av Helsedirektoratet, samt rentekompensasjonsordninger for rehabilitering av skolebygg, svømmehaller og kirkebygg.

Staten gir tilskudd for å dekke renter og avdrag i forbindelse med handlingsplan for eldreomsorg og opptrappingsplan psykisk helse, samt tilskudd som skal dekke rentekostnader knyttet til rehabilitering av skolebygg, svømmehaller og kirkebygg. Disse kompensasjonsordningene forvaltes av Husbanken, og ble endret fra og med 2018. Tilskuddsordningen beregnes med utgangspunkt i Husbankens basisrente fratrukket en margin på 1,25 prosentpoeng. Det er lagt til grunn en forventet rente på 1,8 prosent i 2023.

Kirkebyggene vi får kompensasjon for gjelder 6 ulike påkostningsprosjekter det ble søkt kompensasjon for i 2012. Det legges til grunn en rentesats på 1,8 % i 2023.

Skoleanleggene vi får tilskudd for er hovedsakelig Strupe skole og Risum skole. Det betales rentekompensasjon for begge disse anleggene i 20 år. Vi vil dermed få rentekompensasjon for begge disse byggene i 2023. Det legges til grunn en rentesats på 1,8 % i 2023.

Når det gjelder ROA-kompensasjonen for sykehjem og omsorgsboliger er det kun en fåtall anlegg vi får kompensasjon for i 2023. De aller fleste anleggene (11 totalt for noen år siden) har oversteget 20-årsgrensen for kompensasjon, men det er noe få igjen.

Beregnet refusjon for 2023 gitt en rentesats på 1,8 % er 1,75 mkr i samlet rente- og avdragskompensasjon.

Halden kommune	2023
Rente- og avdragskompensasjon rentesats	1,8 %
Rente- og avdragskompensasjon beløp	1 750
Sum rente- og avdragskompensasjon	1 750

Finans

De siste årene har utviklingen av netto finanskostnader økt som følge av et stor investeringsaktivitet. Grunnet økonomisk uro foreslår kommunedirektøren å utsette flere mindre investeringsprosjekter i budsjettforslaget. I perioden har kommunens likviditet bedret seg slik at renteinntektene fra bankkontiene har økt noe samtidig som kommune ikke lenger er i behov av å benytte seg av kassekreditten.

I vedtatt økonomiplan for 2023 ligger det inne 52 mkr til dekning av netto rentekostnader. I siste rente-prognosene, samt et antatt påslag på flytende rente med 50 pkt, er nytt estimat ca. 67 mkr. Dette en økning på ca. 15 mkr. ved en flytende rente på 3,5% i 2023.

Rentekostnader ulike lånetyper	2023
	Flyt 3,5 %
Flyt	56 003 154
Obligasjon	1 850 000
Swap	- 1 282 500
Fast	24 279 543
Sertifikat	37 520 000
Låneopptak inneværende år 1/2 års	8 750 000
Andel VAR 5 års swap + 0,5 %	- 60 000 000
Sum	67 120 197

Som følge av økt rentenivå er det også lagt inn en økning på om lag 2 mkr på renteinntekter sammenlignet med økonomiplanen for 2023.

Renteinntekt	2023
Gj.saldo/rentesats	3,50 %
219 000 000	- 7 665 000

Utbytte

Vi har de siste årene benyttet en gjennomsnittsberegning for de siste 5 år ifm budsjettering av utbytte fra selskaper. I økonomiplan 2023-2026 var årene 2017-2021 lagt til grunn og ga et gjennomsnitt på om lag 7 mkr. Ved gjennomsnittsberegning for årene 2018-2022 vil beløpet øke til 9,4 mkr. Dette foreslås som tidligere å sette av til fond.

	2018	2019	2020	2021	2022	Gj.snitt
Utbytte Østfold Energi	- 4 000 000	- 9 285 714	- 10 357 143	- 6 670 414	- 14 567 571	- 8 976 168
Gjensidige stiftelsen	- 418 761	- 432 129	- 484 839	- 471 254	- 432 243	- 447 845
Sum	- 4 418 761	- 9 717 843	- 10 841 982	- 7 141 668	- 14 999 814	- 9 424 014

Avdrag

I vedtatt økonomiplan ble det beregnet et minimumsavdrag på 167,9 mkr. Oppdaterte beregninger basert på avlagt regnskap for 2021, og prognosen for 2022 viser et minimumsavdrag på om lag 162 mkr i 2023.

Hovedårsaken til dette er en lavere gjennomføringstakt på vedtatte investeringer med unntak av VAR enn lagt til grunn i økonomiplanen.

Beregning av minimumsavdrag 2023	
Avskrivninger	$\frac{\text{Lån til investeringer anleggsmidler}}{\text{Bokført verdi anleggsmidler}} = \text{Minimumsavdrag}$
201 036 546	$\frac{3\,748\,249\,657}{4\,649\,737\,099} = 162\,059\,736$

Fond

Det ble i økonomiplan 2023-2026 vedtatt ny modell for beregning av fondsstørrelse. Denne tar utgangspunkt i et bestemt beløp (230 mkr) som deflatorjusteres hvert år. Målet for fondet ved utgangen av 2023 var i økonomiplanen beregnet til 238 mkr. Med oppjustert deflator på den ene siden og økt utbytte på den andre siden er saldomålet for 2023 om lag 240 mkr.

	2022	2023
Deflatorjustering		3,50
Fondsstørrelse	231 652	239 760

Fondsoppbygging	2022	2023
Saldo 01.01		231 652
Budsjettert bruk		- 5 540
Budsjettert bruk til strømstøtte NAV		- 5 000
Budsjettert avsetning		2 500
EK-finans inndekning		6 891
Utbytte		9 424
Saldo 31.12*	231 652	239 927

Kommunedirektøren har flere ganger tidligere understreket viktigheten av å bygge opp et driftsfond i denne perioden. Fondsoppbyggingen er viktig av flere grunner som gjenspeiles i den 3-delingen av fondet som tidligere nevnt.

1. Et generelt disposisjonsfond for å dekke uforutsette hendelser og eventuelle merforbruk i den løpende driften
2. Et rente- og avdragsfond for å dekke raske og varige renteøkninger
3. Et egenkapitalfinansieringsfond for å dekke inntil 25 % av investeringskostnadene.

Overføring til investering

I økonomiplan for 2023 er det lagt 18 mkr til egenfinansiering av investeringer. Foreløpig er denne posten lagt på samme nivå, men vil måtte endres dersom det blir foreslått store endringer i investeringsbudsjettet.

Fellesinntektene samlet

Samlet sett gir dette følgende fellesinntekter til fordeling drift:

	Budsjett 2023
Skatt og rammetilskudd	- 2 044 706 000
Eiendomsskatt	- 92 841 000
Rente- og avdragskompensasjon	- 1 750 000
Sum generelle inntekter	- 2 139 297 000
Renteinntekter konsernkonto	- 7 665 000
Renteinntekter videreutlån	- 7 731 000
Utbytte	- 9 424 014
Renteutgifter lån	67 174 000
Renteutgifter videreutlån	7 731 000
Avdrag på lån	162 950 000
Netto finansutgifter	213 035 000

Netto drift	1 926 262 000
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	
Overføring til investering	13 019 000
Avsetning til disposisjonsfond	18 815 000
Bruk av disposisjonsfond	- 10 541 000
Bruk av bundne driftsfond	
Sum avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	21 293 000
Sum fellesinntekter	- 1 904 969 000

Budsjettvedtak

§ 5-4 Bevilgningsoversikter - drift (1A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023
Rammetilskudd	-1 088 230	-1 028 073	-1 150 957
Inntekts- og formuesskatt	-876 398	-903 436	-893 748
Eiendomsskatt	-92 956	-90 600	-92 841
Andre generelle driftsinntekter	-3 938	-2 850	-1 750
Sum generelle driftsinntekter	-2 061 522	-2 024 958	-2 139 296
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 771 010	1 805 251	1 868 650
Avskrivninger	148 855	140 968	140 968
Sum netto driftsutgifter	1 919 865	1 946 219	2 009 618
Brutto driftsresultat	-141 657	-78 740	-129 678
Renteinntekter	-7 958	-9 242	-16 296
Utbytter	-7 142	-10 929	-9 424
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0
Renteutgifter	55 450	83 334	110 413
Avdrag på lån	134 311	93 469	163 020
Netto finansutgifter	174 662	156 632	247 712
Motpost avskrivninger	-148 855	-85 500	-140 968
Netto driftsresultat	-115 851	-7 608	-22 934
Disponering eller dekning av netto driftsresultat			
Overføring til investering	12 742	6 891	13 019
Avsetninger til bundne driftsfond	42 612	4 977	4 977
Bruk av bundne driftsfond	-37 256	-13 060	-3 336
Avsetninger til disposisjonsfond	88 757	15 690	18 815
Bruk av disposisjonsfond	0	-6 891	-10 541
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	106 855	7 608	22 934
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	-8 995	0	0

§ 5-4 Sum bevilgninger drift, netto (1B)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023
Fellesområder	9	0	0
Sentraladministrasjon	264 924	277 390	276 231
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	747 283	769 418	753 751
Kommunalavdeling Helse og mestring	710 268	718 229	730 912
Kommunalavdeling Teknisk	98 313	100 381	160 122
Fellesfunksjoner	29 466	26 895	-16 048
VAR og Havn	4 797	0	0
Samfunn og samskaping	-3 034	-5 000	0
Sum bevilgninger drift, netto	1 852 025	1 887 313	1 904 968
Herav:			
Avskrivninger	148 855	140 968	140 968
Motpost avskrivninger	-148 855	-85 500	-140 968
Netto renteutgifter og -inntekter	22 831	34 607	34 607
Avdrag på lån	33	70	70
Overføring til investering	1 551	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	42 603	4 977	4 977
Bruk av bundne driftsfond	-37 213	-13 060	-3 336
Avsetninger til disposisjonsfond	51 210	0	0
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 771 010	1 805 251	1 868 650

§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023
Investeringer i varige driftsmidler	524 547	1 068 429	673 915
Tilskudd til andres investeringer	4 182	3 795	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 411	1 050	1 050
Utlån av egne midler	350	0	0
Avdrag på lån	0	0	0
Sum investeringsutgifter	531 489	1 073 274	674 965
Kompensasjon for merverdiavgift	-48 742	-132 521	-109 783
Tilskudd fra andre	-15 896	-95 000	0
Salg av varige driftsmidler	-25 709	-10 000	-10 000
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0
Bruk av lån	-422 290	-817 811	-501 113
Sum investeringsinntekter	-512 636	-1 055 333	-620 896
Videreutlån	41 016	70 000	70 000
Bruk av lån til videreutlån	-41 016	-70 000	-70 000
Avdrag på lån til videreutlån	22 110	22 000	22 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-37 071	-22 000	-22 000
Netto utgifter videreutlån	-14 960	0	0
Overføring fra drift	-12 742	-6 891	-13 019

	Regnskap 2021	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023
Avsetninger til bundne investeringsfond	16 757	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-366	0	0
Avsetninger til ubundet investeringsfond	10 738	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-19 181	-11 050	-41 050
Dekning av tidligere års udekket beløp	901	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	-3 893	-17 941	-54 069
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0

§ 5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2B)

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023
Fellesområder	22 004	0	26 875
Sentraladministrasjon	15 313	17 323	4 000
Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst	6 723	6 729	4 000
Kommunalavdeling Helse og mestring	10 358	54 829	15 300
Kommunalavdeling Teknisk	242 569	811 733	502 740
VAR og Havn	220 959	177 815	121 000
Org. oppsett mangler	6 621	0	0
Investeringer i varige driftsmidler	524 547	1 068 429	673 915

2. Tilskudd til andre investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023
UTLÅN	202	0	0
Restaurering utvendig tak Idd kirke	100	0	0
Oppgradering Os kapell	0	2 550	0
Innføring av Sosi-standard alle kirkegårder	1 000	0	0
Nytt telefonsystem (kirke)	400	0	0
Sikring av kirkens bygg	300	300	0
Oppgradering av ringeanlegg (kirke)	230	230	0
Klimaskallsikring Kulturhistoriske kirker	1 950	0	0
Oppgradering Os krematorium	0	715	0
Tilskudd til andre investeringer	4 182	3 795	0

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023
Egenkapitalinnskudd HKP/KLP	2 411	1 050	1 050
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	2 411	1 050	1 050

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2021	Rev. budsjett 2022	Øk.plan 2023
INTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	350	0	0
Utlån av egne midler	350	0	0
Sum del 1-4	531 489	1 073 274	674 965

Økonomiske måltall

Måltallene er et viktig styringsverktøy for kommunene og skal gjenspeile hva som skal til for å oppnå en forsvarlig langsiktig økonomisk utvikling. Det er ikke fasit på hvilke måltall kommunene bør velge og nivået på dem, det viktigste er at de er godt forankret i kommunen og at de styres etter. Disse bør ikke endres for ofte, da det langsiktige perspektivet i økonomien er viktig å ivareta.

Styringsparametere

§ 5-7 i økonomiforskriften stiller krav til at både budsjett- og økonomiplandokumentene skal inneholde oversikt over gjeld og andre vesentlige langsiktige forpliktelser.

Bestemmelsen presiserer kravet i kommuneloven § 14-4 andre ledd andre punktum.

Bestemmelsen innebærer at økonomiplanen og årsbudsjettet skal inneholde en oversikt over den årlige utviklingen i gjeld (lån) og andre vesentlige langsiktige forpliktelser (leieavtaler, forpliktelser til å yte tilskudd, og liknende) i den perioden som økonomiplanen eller årsbudsjettet gjelder for. Forskriften regulerer ikke hvordan detteskal stilles opp.

Kommunedirektøren har i nedenfor stående tabell satt opp den antatte utviklingen i langsiktig lånegjeld, samlede leieutgifter, samt samlede tilskuddsutgifter. Det gjøres oppmerksom på at utviklingen i langsiktig lånegjeld fordrer full gjennomføring av hittil vedtatt investeringsbudsjett.

Langsiktge forpliktelser	
	2023
Langsiktig lånegjeld	3 748 249 657
<i>Herav startlån</i>	407 000 000
<i>Herav VAR-lån</i>	1 450 000 000
<i>Herav øvrige lån</i>	1 891 249 657
Langsiktige leieavtaler	35 443 701
Langsiktige tilskuddsavtaler	35 714 463

Finansielle måltall

I den nye kommuneloven § 14-2 gis kommunestyret en ny plikt til å vedta finansielle måltall for utviklingen av kommunens økonomi. Måltallene skal være langsiktige, men det gis ikke krav eller retningslinjer knyttet til valg av indikatorer. Fastsatte måltall gjøres heller ikke rettslig bindende for budsjetttrammene. Det betyr at kommunestyret står fritt til å velge indikatorer og måltall, og også fritt til å endre disse fra år til annet.

Budsjett 2020 var det første budsjettet hvor de finansielle måltallene ble vedtatt, men i økonomiplanen 2022 - 2025 ble det vedtatt enkelte endringer i måltallene.

Avsetning til disposisjonsfond

Indikatoren viser andel av totalbudsjettet som settes av til disposisjonsfond.

Denne størrelsen må ikke forveksles med netto driftsresultat hvor Teknisk beregningsutvalg anbefaler kommunene å budsjettere med et netto driftsresultat i størrelsesorden 1,75 %.

Netto driftsresultat har i seg den svakheten at den ikke justerer for «resultatet» på selvkostområdene (Bruk og avsetning til bundne fond). Dette gjør også indikatoren lite anvendelig i økonomistyring for enkeltkommuner.

Det har gjennom flere år vært prioritert å bygge opp et driftsfond som er stort nok til å sikre forutsigbarhet for tjenestene. Målet har frem til nå vært 8 % av driftsinntektene. Dette målet ble

nådd etter avsetning av regnskapsresultatet i 2021, og i økonomiplanen 2023 – 2026 ble målet endret til deflatorjustering av 231 mkr, tilsvarende 239 mkr i 2023.

For driftsåret 2023 legges følgende avsetning til grunn:

Disposisjonsfond	
	2023
Avsetning til disposisjonsfond	18 815

NB! Det er brutto avsetning som vises i tabellen.

Kommunedirektøren anser det som tilstrekkelig i all den tid størrelsen på disposisjonsfondet er stort nok til å kunne sikre forutsigbare tjenester. Det vil ikke være god offentlig økonomistyring å bygge opp et uforholdsmessig stort fond, og fondsavsetningen må derfor sees opp mot størrelsen på fondet.

Gjeldsgrad rentebærende gjeld

Kommunedirektøren legger i dette budsjettet opp til et investeringsbudsjett som er kraftig redusert sammenlignet med vedtatt økonomiplan 2023 – 2026. Årsaken til at flerparten av investeringene foreslås utsatt er redegjort for andre steder i dokumentet.

Tidligere vedtatte målsettinger foreslås ikke endret med bakgrunn i periodiseringen som her foreslås.

Den gjelden som i sin helhet betales av andre enn kommunen selv holdes utenfor gjeldsgradsindikatoren. Dette fordi indikatoren skal være et mål på kommunekassas økonomiske bæreevne. Da bør gjeld som ikke har innvirkning på kommunens bunnlinje heller ikke være med i grunnlaget. Kommunens andel lån som tilhører VAR-sektoren, samt lån staten yter både rente og avdragskompensasjon til holdes utenfor. Gjeld knyttet til resterende låneportefølje omtales i det videre som "rentebærende gjeld". Grafen under viser at Halden kommune vil holde seg innenfor målsettingene dersom forutsetningene i investeringsrammene holdes. Gjennomsnittet i planperioden vil da ikke overstige 100 % av driftsinntektene.

	2023	Langsiktig mål
Gjeldsgrad rentebærende gjeld	83,54 %	75 %

Den gjelden som i sin helhet betales av andre enn kommunen selv holdes utenfor gjeldgradsindikatoren. Dette fordi indikatoren skal være et mål på kommunekassas økonomiske bæreevne. Da bør gjeld som ikke har innvirkning på kommunens bunnlinje heller ikke være med i grunnlaget. Kommunens andel lån som tilhører VAR-sektoren, samt lån staten yter både rente og avdragskompensasjon til holdes utenfor. Gjeld knyttet til resterende låneportefølje omtales i det videre som "rentebærende gjeld".

Fondsbeholdning

Som beskrevet i avsnittet om bruk og avsetning til fond har kommunedirektøren tidligere uttalt et mål om en størrelse på disposisjonsfondet som tilsvarer 8 % av korrigerede driftsinntekter. Dette er et mål som allerede er oppnådd.

I økonomiplanen ble det vedtatt å endre måltallet hvor man benytter seg av en deflatorjustering regnet fra 231 mkr.

Fondet er tenkt til å dekke tre forhold;

- dekke svingninger, dvs engangsutgifter eller bruk av fond i påvente av effekt av tiltak,
- som en buffer for å dekke uforutsette renteøkninger og
- til å dekke egenkapitalfinansiering på 25 % av investeringsbehovet.

Fondsbeholdning	2022	2023
Deflatorjustering		3,70 %
Fondsstørrelse	231 000	239 547

Gebyrliste

Eiendomsskatt

Eiendomsskatt

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Bolig og fritidseiendom		3‰	3‰				
Ubebygde tomter		3‰	3‰				
Øvrige eiendommer		7‰	7‰				

Vannavgifter

VAR

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Gebyr ved avstenging av vann og havn	VAR og havn	0	1 500	1 500	0%	↓	
Gebyr ved påkobling av vann og Havn	VAR og Havn	1 200	1 500	300	25%	↑	
Kommunal avlesning av vannmåler og havn	VAR og havn	600	600	0	0%	↓	
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter	VAR og Havn	62 500	62 500	0	0%	↓	
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller)	VAR og Havn	12 500	12 500	0	0%	↓	
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	VAR og Havn	125 000	125 000	0	0%	↓	

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Vannavstenging	VAR og Havn	0	0	0	0%	↓	
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³	VAR og Havn	20,95	27,71	6,76	32,27%	↑	Pris. pr. kubikkmeter vann
Årsgebyr fastledd vann	VAR og Havn	550	650	100	18%	↑	

Avløpsavgifter

VAR

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
2.gangs tømning lukket tank	VAR og havn	968,40	258,24	-710,16	-73,33%	↓	Pris pr. m ³
2.gangs tømning lukket tank pr. m ³ over 3m ³	VAR og Havn	174,68	160,96	-13,72	-7,85%	↓	Pris pr. m ³
Fett fra fettavskiller pr m3	VAR og Havn	1 250	1 250	0	0%	↓	
Mellom 6 mnd.og 10 mnd. siden forrige tømning	VAR og Havn	1 162,08	1 162,08	0,00	0,00%	↓	
Tilknytningsavgift pr. eiendom for næring, idrettshaller og andre bygg som ikke er rene boligbygg og boligbygg/fritidsboliger/hytter med mer enn 4 enheter.	VAR og Havn	62 500	62 500	0	0%	↓	
Tilknytningsavgift pr. eiendom med inntil 4 boenheter, gårdsbruk, klubbhus for foreninger og idrettslag (ikke idrettshaller).	VAR og havn	12 500	12 500	0	0%	↓	
Tilknytningsavgift pr. eiendom når det oppføres flere enn 10 bo- eller næringsenheter på eiendommen.	VAR og Havn	125 000	125 000	0	0%	↓	
Tilsynsgebyr spredte avløpssystem, pr. tilsyn*	VAR og Havn	520	600	80	15%	↑	Eks. mva
Tømning av lukket tank over 3m ³	VAR og Havn	523,32	418,66	-104,66	-20,00%	↓	Pris pr. m ³
Tømning av lukket tank pr. 3m ³ og Havn	VAR	2 007,93	535,45	-1 472,48	-73,33%	↓	Pris pr. m ³

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirensesanlegg og inntil 3 m ³	VAR Havn	2 065,87	2 065,87	0,00	0,00%	↘	
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirensesanlegg pr. m ³ over 3 m ³	VAR + Havn	521,29	521,29	0,00	0,00%	↘	
Tømming av septiktank/slamavskiller/minirensesanlegg og pr. m ³ over 3 m ³	VAR Havn	521,29	521,29	0,00	0,00%	↘	
Årsgebyr - Målt/ stipulert forbruk pr. m ³ og havn	VAR og havn	33,13	45,13	12,00	36,22%	↗	
Årsgebyr fastledd avløp	VAR og havn	937,80	1 000,00	62,20	6,63%	↗	

Renovasjon

VAR

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Avstandstillegg for papirbeholder	VAR og Havn	98,00	103,88	5,88	6,00%	↗	
Avstandstillegg: 5m - 10m	VAR og Havn	196,00	207,76	11,76	6,00%	↗	
Avstandstillegg: Tillegg pr. 5m over 15m	VAR og Havn	196,00	207,76	11,76	6,00%	↗	
Boenhet (eneboliger/tomannsboliger) og som etter søknad deler beholder, betaler per boenhet)	VAR og Havn	3 061,47	3 245,16	183,69	6,00%	↗	
Boenhet i borettslag/sameie	VAR og Havn	3 061,47	3 245,16	183,69	6,00%	↗	
Boenhet i studensamskipsnad	VAR og Havn	2 068,56	2 192,67	124,11	6,00%	↗	
Boenheter som inngår i felles løsning med beholderstørrelse minimum 2 m ³	VAR og Havn	3 061,47	3 245,16	183,69	6,00%	↗	
Hytter/sommerboliger - felles container	VAR og Havn	2 068,56	2 192,67	124,11	6,00%	↗	

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Pr. abonnement (enebolig, boenhet, andre, med egen beholder) Herav grunnandel kr. 2104,91 volumandel kr. 2280,31	VAR og Havn	4 137,00	4 385,22	248,22	6,00%		

Feieavgift

VAR

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
For boliger opp til og med fem etg. Pr enhet.	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,00%		Kr. pr. enhet
Fritidsbolig	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,00%		
Ikke lovpålagte oppgaver (fresing, fuglereir, etc) pr time	Boligseksjon	1 062,50	1 062,50	0,00	0,00%		Kr. pr. time
Pr ekstra pipeløp x antall piper	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,00%		Kr. pr. ekstra pipe
Særskilte brannobjekt	Boligseksjon	612,50	612,50	0,00	0,00%		

Andre kommunale tjenester

Andre kommunale gebyrer

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Utkjøring av kommunalt skilt og sperremateriell i forbindelse med arrangement - pr. time		687,50	687,50	0,00	0,00%		

Brannberedskap

Brannberedskap

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Gebyr for unødig brannutrykning - automatisk brannalarmanlegg.	Brannberedskap	3 900	5 000	1 100	28%		Gebyr pr. utrykning.

Gravearbeid i gater, veier og kommunal eiendom

Gebyr ved gravearbeid

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Behandlingsgebyr Arbeidsvarsling og skiltplaner.	Forvaltning gate og vei	2 000	2 000	0	0%		
Behandlingsgebyr gravesøknad inklusiv arbeidsvarslingsplaner	Forvaltning gate og vei	4 500	4 500	0	0%		
Kontrollgebyr - pr. time	Forvaltning gate og vei	875	875	0	0%		

Parkering

Parkering

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 2	Forvaltning gate og vei	25	25	0	0%		Kr. pr. time
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 3	Forvaltning gate og vei	25	25	0	0%		Kr. pr. time
Avgiftsbelagte P-Plasser - sone 3	Forvaltning gate og vei	75	75	0	0%		Kr. pr. døgn
Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1,	Forvaltning gate og vei	23	23	0	0%		Progressiv takst fra kr. 23 pr. time

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
progressiv takst							
Parkering El-bil	Forvaltning gate og vei						El-bil likestilt med andre typer biler parkering i sone 1, 2 og 3
Årskort - Boligsone	Forvaltning gate og vei	2 000	2 000	0	0%	↓	
Årskort - Sone 2	Forvaltning gate og vei	20 000	20 000	0	0%	↓	
Årskort - Sone 3	Forvaltning gate og vei	13 000	13 000	0	0%	↓	

Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst

Avgiftsbelagte P-plasser - sone 1, progressiv takst 1 st. time kr. 23,- 2. kr. 25,- 3. kr. 30,- deretter kr. 40 pr. time (23/35/30/40)

Leie av gategrunn

Leie av gategrunn

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Annet: Pris per benyttet avgiftsplass	Forvaltning gate og vei	0	0	0	0%	↓	(se "Parkering") eller etter avtale
Busterudparken	Forvaltning gate og vei	3 000	3 000	0	0%	↓	Inkluderer leie av strøm (ikke Fiskebrygga) og saksbehandling av skilt og sperreplaner.
Container/stillase i sentrum	Forvaltning gate og vei	7,00	7,00	0,00	0,00%	↓	Kr. pr. kvm (påløper fra dag 4)
Container/stillaser utenfor sentrum	Forvaltning gate og vei	3,50	4,00	0,50	14,29%	↑	kr. pr. kvm (påløper fra dag 4)
Containergebyr	Forvaltning gate og vei	0	530	530	0%	↓	Ink. leie første 3 dager, deretter påløper avgift

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
							for leie pr. kvm pr. dag. Se egen sats
Etableringsavgift	Forvaltning gate og vei	4 500	4 500	0	0%	↓	
Kontrollgebyr ved avdekking av mislighold eller manglende avtale	Forvaltning gate og vei	0	1 500	1 500	0%	↓	
Leie på avgiftsbelagt p- plass - ordinær takst	Forvaltning gate og vei	0	0	0	0%	↓	Se avgifter "parkering"
Årsavgift	Forvaltning gate og vei	200	200	0	0%	↓	

Frikjøp av parkeringsplass

Parkering

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Frikjøp av parkeringsplass	Forvaltning gate og vei	120 000	120 000	0	0%	↓	

Salgs plasser pr. døgn

Salgs plasser pr. døgn. Egen avtale ved langvarige leieforhold

Leie av gategrunn

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Areal til uteservering	Forvaltning gate og vei	500	500	0	0%	↓	Pris pr. søknad pr. år
Fiskebrygga - Arrangement (pris per døgn)	Forvaltning gate og vei	5 000	5 000	0	0%	↓	Inkluderer leie av strøm (ikke Fiskebrygga) og saksbehandling av skilt og sperreplaner.
Halden Torg - Arrangement	Forvaltning gate og vei	10 000	10 000	0	0%	↓	Inkluderer leie av strøm (ikke Fiskebrygga)

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
(pris per døgn)							og saksbehandling av skilt og sperreplaner.

Rokke avfallsanlegg: Næring

Rokke avfallsanlegg

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Asbest og eternitt	Rokke	1 915	1 972	57	3%	Kr. pr. tonn
Campingvogn, tilhenger	Rokke	1 915	2 441	526	27%	↗	Kr. pr. tonn
Dekk på felg	Rokke	55	55	0	0%	↘	Kr. pr. stk.
EE-avfall/hvitevarer	Rokke	0	0	0	0%	↘	Kr. pr. tonn
Farlig avfall fra næring	Rokke	7 810	7 810	0	0%	↘	Kr. pr. tonn
Impregnert virke	Rokke	2 317	2 317	0	0%	↘	Kr. pr. tonn
Jern og metall	Rokke	180	180	0	0%	↘	Kr. pr. tonn
Klorparafin vinduer	Rokke	6 290	6 290	0	0%	↘	Kr. pr. tonn
Klorparafin vinduer	Rokke	6 290	6 290	0	0%	↘	Kr. pr. tonn
Lettere forurensede masser - kl. 1	Rokke	0	0	0	0%	↘	2023: pris etter avtale
Lettere forurensede masser - kl. 2	Rokke	0	0	0	0%	↘	2023: pris etter avtale
Lettere forurensede masser - kl. 3 og 4	Rokke	0	0	0	0%	↘	2023: pris etter avtale
Makulering av papir	Rokke	8	8	0	0%	↘	Kr. pr. kg.
Næringsavfall blandet	Rokke	2 126	2 189	63	3%	Kr. pr. tonn
Papp/papir/plast/drikkekartong/glass	Rokke	0	0	0	0%	↘	Kr. pr. tonn
PCB	Rokke	1 400	1 400	0	0%	↘	Kr. pr. tonn
Trevirke	Rokke	991	991	0	0%	↘	Kr. pr. tonn

Kulturskolen brukerbetaling

Det er 2 betalingsterminer.

Søskkenmoderasjon ytes med 15 % for barn nr. 2 og 3 og fri plass fra barn nr. 4.

Kulturskolen

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i Trendpil %	Merknad
Elevavgift	Kultur	3 400	3 500	100	3% 	
Makspris for familier	Kultur	6 400	6 500	100	2% 	

Biblioteket

Biblioteket

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i Trendpil %	Merknad
Gebyr ved for sen levering: 1. varsel voksen	Kultur	60	65	5	8% 	Ingen gebyr for barn
Gebyr ved for sen levering: 2. varsel voksen	Kultur	95	100	5	5% 	Ingen gebyr for barn
Gebyr ved for sen levering: 3. varsel	Kultur	125	130	5	4% 	Sendes som regning med erstatning for tapt materiell + gebyr som oppgitt i tabell
Mistet lånekort	Kultur	30	30	0	0% 	

Leie og bruk av lokaler, idrettsanlegg, arealer; Remmen svømmehall

Remmen Svømmehall

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Enkeltbad barn (t.o.m. 15 år)	Kultur	35	40	5	14%	↗	
Enkeltbad studenter, pensjonister og trygdede	Kultur	60	65	5	8%	↗	
Enkeltbad voksne	Kultur	70	75	5	7%	↗	
Leie av basseng - helg - pr time	Kultur	475	500	25	5%	↗	
Leie av basseng - uke - pr time	Kultur	300	320	20	7%	↗	
Rabattkort 12 klipp barn	Kultur	350	400	50	14%	↗	
Rabattkort 12 klipp studenter, pensjonister, trygdede	Kultur	600	650	50	8%	↗	
Rabattkort 12 klipp voksne	Kultur	700	750	50	7%	↗	

Idrettshaller

Idrettshaller

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Arrangementer - pr. time - helg	Kultur	680	730	50	7%	↗	
Barn/ungdom under 18 år	Kultur	0	0	0	0%	↘	Gratis
Leie pr. time (Remmen, Hjortsberg, Risum og Porsnes)	Kultur	360	385	25	7%	↗	

Brygga kultursal

Brygga kultursal

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i Trendpil %	Merknad
Amatørleie inkl inhouse utstyr og bemanning max 12,5 t	Kultur	17 000	18 000	1 000	6%	↗
Flygel Bösendorfer (stemming)	Kultur	4 000	4 250	250	6%	↗
Proffleie inkl inhouse utstyr og bemanning max 12,5 t	Kultur	37 000	39 000	2 000	5%	↗
Prosent av billettsalg amatør	Kultur	12	13	1	8%	↗
Prosent av billettsalg proffleie	Kultur	14	15	1	7%	↗

Kirkelig Fellesråd

Priser foreslått av Kirkelig fellesråd i henhold til gravferdsloven §21

Kirker og kirkegårder

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i Trendpil %	Merknad
Festeavgift kistegrav	Kirkelig Fellesråd	270	290	20	7%	↗
Festeavgift urnegrav	Kirkelig Fellesråd	250	290	40	16%	↗
Kremasjonsavgift innenbys	Kirkelig Fellesråd	2 600	2 800	200	8%	↗
Kremasjonsavgift utenbys	Kirkelig Fellesråd	5 000	5 300	300	6%	↗
Leie av kapell/kirke ved begravelse	Kirkelig fellesråd	500	600	100	20%	↗
Leie av kapell/kirke ved begravelse utenbysbeboere	Kirkelig fellesråd	750	850	100	13%	↗

Dagsenter

Dagsenter

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Transport pr. dag	Arbeid og aktivitet	70	70	0	0%	↓	
Transport pr. måned	Arbeid og aktivitet	370	370	0	0%	↓	

Bevillinger

Bevillinger

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - salg	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Gebysats alkoholgrense 1 pr. ltr. - skjenking	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Gebysats alkoholgrense 2 pr. ltr. - salg	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Gebysats alkoholgrense 2 pr. ltr. - skjenking	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Gebysats alkoholgrense 3 pr. ltr. - skjenking	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Minstebeløp skjenkebevilling	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Minstegebyr salgsbevilling	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Skjenkebevilling enkelt anledning	Samfunnsutvikling	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Egenbetaling hjemmehjelp

Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Inntektsnivå inntil 2G	Hjemmebaserte tjenester	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Inntektsnivå over 2G inntil 3G	Hjemmebaserte tjenester	265	278	13	5%	↗	
Inntektsnivå over 3G inntil 4G	Hjemmebaserte tjenester	345	362	17	5%	↗	
Inntektsnivå over 4G inntil 5G	Hjemmebaserte tjenester	490	515	25	5%	↗	
Inntektsnivå over 5G	Hjemmebaserte tjenester	640	675	35	5%	↗	

Inntektsnivå inntil 2G

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Abonnement hjemmehjelp

Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Inntektsnivå over 5G over 15 timer	Hjemmebaserte tjenester	9 600	10 100	500	5%	↗	
Inntektsnivå 2G - 3G over 10 timer	Hjemmebaserte tjenester	2 650	2 775	125	5%	↗	
Inntektsnivå 3G - 4G over 15 timer	Hjemmebaserte tjenester	5 175	5 420	245	5%	↗	
Inntektsnivå 4G - 5G over 15 timer	Hjemmebaserte tjenester	7 350	7 700	350	5%	↗	
Inntektsnivå inntil 2G	Hjemmebaserte tjenester	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Inntektsnivå inntil 2G

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Kost

Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Dessert	Sykehjem	35	40	5	14%	↗	
Frokost/kveldsmat 4 halve skiver	Sykehjem	40	43	3	8%	↗	
Middag normal porsjon	Sykehjem	75	85	10	13%	↗	
Middag stor porsjon	Sykehjem	98	110	12	12%	↗	

Godtgjøring

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Omsorgsstønad per time	Koordinerende fellestjeneste	130	155	25	19%	↗	

Trygghetsalarm

Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Leie pr. mnd. Inntektsnivå inntil 2G	Hjemmebaserte tjenester	480	505	25	5%	↗	
Leie pr. mnd. Inntektsnivå over 2G	Hjemmebaserte tjenester	550	560	10	2%	↘	

Vask av tøy

Helse og mestring- hjemmebaserte tjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Egenandel pr. mnd.	Hjemmebaserte tjenester	290	315	25	9%	↑	

Oppholdsbetaling i institusjon

Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetjenester	Sykehjem	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Dagsenter, inkl. frokost, formiddagskaffe og middag, uten transport	Sykehjem	200	220	20	10%	↑	
Dagsenter, inkl. frokost, formiddagskaffe, middag og transport	Sykehjem	275	310	35	13%	↑	

Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetjenester

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Helse og mestring- Halden Helsehus

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..	Halden Helsehus	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtjenesteloven kap. 3.1	Halden Helsehus	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Pr. døgn - lov om helsetjenester	Halden Helsehus	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Dagopphold (pr. dag) - lov om helsetj..

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Døgn- og trygghetsopphold (pr. døgn) - sosialtjenesteloven kap. 3.1

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Pr. døgn - lov om helsetjenester

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Langtidsopphold: (individuell vederlagsberegning/statlig modell)

Helse og mestring- sykehjemstjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn	Sykehjem	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				
Maksimal oppholdsbetaling pr. måned	Sykehjem	Fastsatt i forskrift	Fastsatt i forskrift				

Maksimal oppholdsbetaling pr. døgn

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Maksimal oppholdsbetaling pr. måned

Gebyrene følger forskrift, kan ikke fastsettes av kommunen

Oppholdsbetaling i barnehage

Regjeringen har foreslått at maksimalprisen for et ordinært heltidstilbud settes til kr 3 000 per måned, fra 1. januar 2023.

Det er 11 betalingsterminer i ett barnehageår.

Søskenmoderasjon ytes med 30 % for barn nr. 2 og 50 % fra barn nr. 3. fra 1. januar til 31 juli. Fra 1 august 2023 er det gratis plass for det tredje barnet for familier som har tre eller flere barn i barnehage samtidig.

Oppsigelsestiden er 2 måneder fra den 1. per måned.

Det er mulighet for å søke om reduksjon av oppholdsbetaling, jf. Forskrift om foreldrebetaling i barnehager § 3b:

"Kommunen skal gi reduksjon i foreldrebetalingen slik at den per barn utgjør maksimalt seks prosent av husholdningens samlede inntekter, dersom:

- a. maksimalgrensen for foreldrebetaling for ett barnehageår utgjør mer enn seks prosent av husholdningens inntekter det siste året eller,
- b. det er en varig nedgang i husholdningens inntekt inneværende år som gjør at foreldrebetalingen for ett barnehageår utgjør mer enn seks prosent av husholdningens inntekter."

Dette betyr at alle familier med en inntekt på mindre enn kr 607 750* vil har rett til redusert foreldrebetaling.

Følgende fremgår av forskriftens § 3c, om gratis kjernetid:

Kommunen skal gi fritak for foreldrebetaling for 20 timer per uke til alle barn fra og med 1. august i det kalenderåret de fyller to år og fram til skolestart, dersom:

- a. husholdningens samlede inntekter i det siste året er lavere enn inntektsgrensen fastsatt av Stortinget, eller,
- b. det er en varig nedgang i husholdningens inntekter i inneværende år som gjør at husholdningens inntekter er lavere enn inntektsgrensen fastsatt av Stortinget.

Inntektsgrensen fra 1. januar - 31. juli er på kr 583 650. Regjeringen har foreslått å øke inntektsgrensen til kr 598 825 fra 1. august 2022.*

*inntektsgrensene er ikke oppdatert per 27.10.22 når budsjettet legges frem.

Barnehagetjenester

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i Trendpil %	Merknad
100 % plass		3 050	3 000	-50	-2%	↓
40 % plass		1 525	1 500	-25	-2%	↓
50 % plass		1 776	1 747	-29	-2%	↓

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
60 % plass		2 135	2 100	-35	-2%	↓	
80 % plass		2 745	2 700	-45	-2%	↓	
Tillegg for kost (maksimalt)		370	395	25	7%	↑	Ved redusert plass blir kostsatsen tilsvarende redusert

Skolefritidsordningen (SFO)

Tabellen viser satser per måned, fra 1.1.2022:

Skolefritidsordningen

Gebyr	Enhet	Sats 2022	Sats 2023	Endring i kr	Endring i %	Trendpil	Merknad
SFO kostpenger		200	230	30	15%	↑	
SFO-plass 100%		2 920	3 030	110	4%	↑	
SFO-plass 50%		1 750	1 820	70	4%	↑	
SFO-plass 75%		2 345	2 425	80	3%	↑	

Det er elleve betalingsterminer og oppsigelsestiden er 2 måneder.

Det er ikke søskenmoderasjon.

Redusert foreldrebetaling

Det er innført en nasjonal ordning med inntektsgradert foreldrebetaling, slik at prisen for et helhetstilbud i SFO på 1.-4. trinn maksimalt skal utgjøre 6 % av den samlede person- og kapitalinntekten til husholdningen. Det vises også til en nasjonal ordning med gratis SFO for elever med særskilte behov på 5.-7.trinn.

Klimabudsjett

Klimabudsjettet er et viktig styringsverktøy for kommunen i arbeidet med å nå målsetningene om utslippskutt. Klimabudsjettet kvantifiserer hvor mye klimagasser som kuttes gjennom de foreslåtte tiltakene og kostnaden for å gjennomføre disse. Eierskap og god oppfølging sikres gjennom forankring i organisasjonen og dedikerte ansvarlige for hvert tiltak. Jevnlig rapportering på status i gjennomføring av klimatiltak sørger for god styring av dette viktige arbeidet. Klimabudsjettet synliggjør også økonomiske ressurser som tilordnes hvert tiltak.

Tiltak i klimabudsjettet revideres årlig. Det er viktig at kommunen jobber kontinuerlig med å finne nye treffsikre tiltak slik at lavutslippssamfunnet faktisk kan realiseres og Parisavtalens mål kan nås. FNs klimapanelts sjette hovedrapport slår fast at de globale utslippene må nå toppen før 2025 for å kunne begrense den globale oppvarmingen til under 2 grader, helst ned mot 1,5 grader. For å realisere dette kreves det umiddelbare og kraftige kutt i utslippene.

Klimamål i Halden kommune

Gjennom kommunedelplan for klima og energi 2019-2030 er følgende ambisiøse mål vedtatt:

- Innen 2030 skal klimagassutslippene i Halden være redusert med minst 60 prosent sammenlignet med 2016. Innen 2023 skal utslippene være redusert med 30 prosent.
- Halden skal bidra til at Østfold-regionen oppnår netto null klimagassutslipp innen 2050 gjennom kraftig å redusere utslippene og øke opptakene av CO₂.
- Halden skal bidra til å oppnå det globale lavutslippssamfunnet innen 2050.
- Innen 2050 skal all energibruk i Halden være fossilfri eller avfallsbasert.

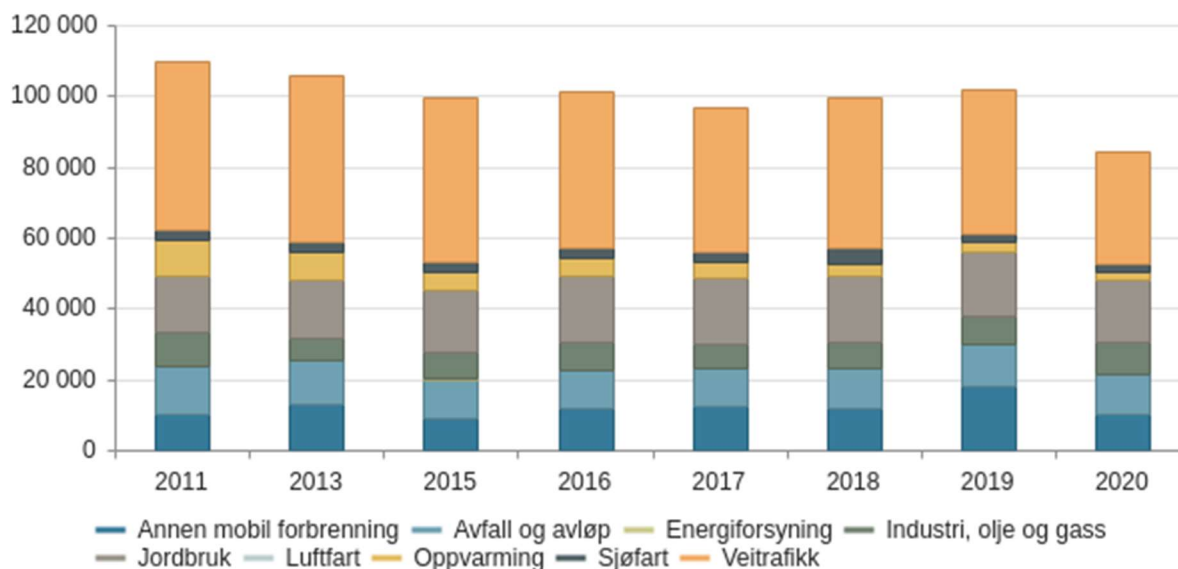
For å nå disse målene er det nødvendig å gjennomføre en rekke tiltak. Hele kommuneorganisasjonen, innbyggere og næringsliv må bidra, i tillegg til at vi trenger regional og statlig drahjelp.

Klimastatistikk

Utslipp av klimagasser per år

Grafen viser utslipp av klimagasser i tonn CO₂-ekvivalenter

Figur 1 Sektorfordelte utslipp i Halden kommune, fra 2016 til 2020. Utslippene vises i tonn CO₂-ekvivalenter, som betyr at utslippene for gassene CO₂, CH₄ (metan) og N₂O (lystgass) vektet etter gassens globale oppvarmingspotensial (GWP). Kilde: Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet publiserer årlige beregninger for klimagassutslipp i norske kommuner. Beregningene kommer med en forsinkelse på litt over et år. Figuren viser utviklingen i Halden i perioden 2009 til 2020. Miljødirektoratet jobber kontinuerlig med å forbedre utslippsberegningene, og utslippene for tidligere år kan derfor bli noe endret på grunn av bedre datagrunnlag eller beregningsmodeller.

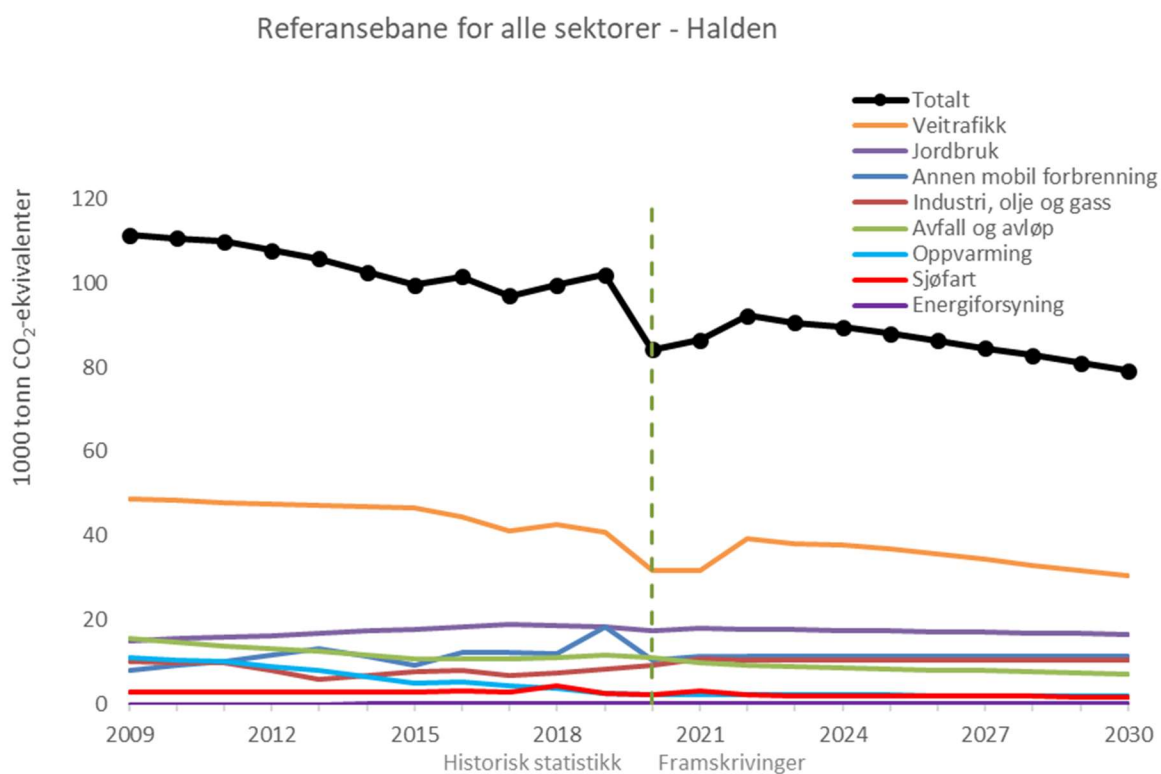
I 2016, som er referanseåret for klimamålene i Halden kommune, var totale utslipp ca. 102 000 tonn. I 2020 var dette tallet nede i ca. 84 000 tonn. Utviklingen etter 2016 er en reduksjon på ca. 18 000 tonn, som tilsvarer en nedgang på ca. 17 prosent. Størst har nedgangen vært fra 2019 til 2020, og denne store nedgangen kan spores tilbake til stengte grenser og mindre personbiltrafikk via E6 til Sverige.

Det er også viktig å nevne at det finnes måter å fjerne CO₂ fra atmosfæren, både naturlige og industrielle prosesser. En naturlig måte å fange CO₂ på er gjennom opptak i trær og planter. Derfor er det viktig å ta vare på og drive skogen på riktig måte. Et godt eksempel er vinneren av Klima Østfold-prisen 2022, Hafsørød i Halden, som vant for sin klimavennlige drift av skogeiendommen. Alene binder denne skogen 23 000 tonn CO₂ årlig. Fangst og lagring av CO₂ vil være helt nødvendig for at vi skal nå netto null utslipp av klimagasser innen 2050.

Framskriving av utslippene mot 2030

Gjennom Klima Østfold har Halden fått utarbeidet en referansebane for klimagassutslipp. Denne referansebanen viser beregnede utslipp for årene som kommer fram til og med 2030, altså hvor store utslippene kommer til å være dersom det ikke vedtas og gjennomføres noen nye tiltak. Dette er ingen fasit, det kommer garantert til å gjennomføres tiltak og skje hendelser som vil påvirke utslippene framover. Men referansebanen viser hvordan vi ligger an i forhold til målene våre.

Figur 2 Referansebane for direkte utslipp utarbeidet av CICERO og TØI.

Det antas at utslippene fra veitrafikk vil øke igjen etter at grensene ble åpnet. Dette er grunnen til økte utslipp i 2022 i figuren. Beregningene viser at Halden ligger an til å kutte 22 % av utslippene i 2030 sammenlignet med 2016. **Dette er langt under målet om 60 % reduksjon.**

Tiltakene som er inkludert i referansebanen er vedtatt før 01.01.2022. De har også en såpass stor beregnet effekt at de er «synlige» i den store sammenhengen. Det er satt en grense på minimum 2 % av totalt sektorutslipp for at tiltaket skal kunne inkluderes. Tiltak med mindre beregnet effekt eller effekt som ikke lar seg beregne er fortsatt viktige. Halden kommune har flere tiltak i klimabudsjettet som ikke synliggjøres her, men som likevel er viktige for å nå målene våre, f.eks. oppgradering av anlegg for syklende og gående.

Tabell 1 Tiltak inkludert i referansebanen

Sektor	Tiltak inkludert i referansebanen	Nasjonalt, regionalt, kommunalt
Oppvarming	Nasjonalt forbud mot mineralolje til permanent byggvarme fra 2020 (FOR-2018-06-28-1060) (nasjonalt)	Nasjonalt
Annen mobil forbrenning	Nasjonalt forbud mot bruk av mineralolje til midlertidig byggvarme og byggtørk fra 2022 (FOR-2021-01-07-49) (nasjonalt)	Nasjonalt
Luftfart	Nasjonalt omsetningskrav for biodrivstoff i luftfart fra 2020 (FOR-2004-06-01-922) (nasjonalt)	Nasjonalt
Veitrafikk	Nasjonalt omsetningskrav for biodrivstoff til veitrafikk, med stigende nivå fram til 2022 (FOR-2004-06-01-922) (nasjonalt)	Nasjonalt
Veitrafikk	Nullutslipp/biogass i fylkeskommunale busser	Regionalt
Sjøfart	Landstrøm Halden havn	Kommunalt

Indirekte utslipp og klima-fotavtrykk inn i klimabudsjettet

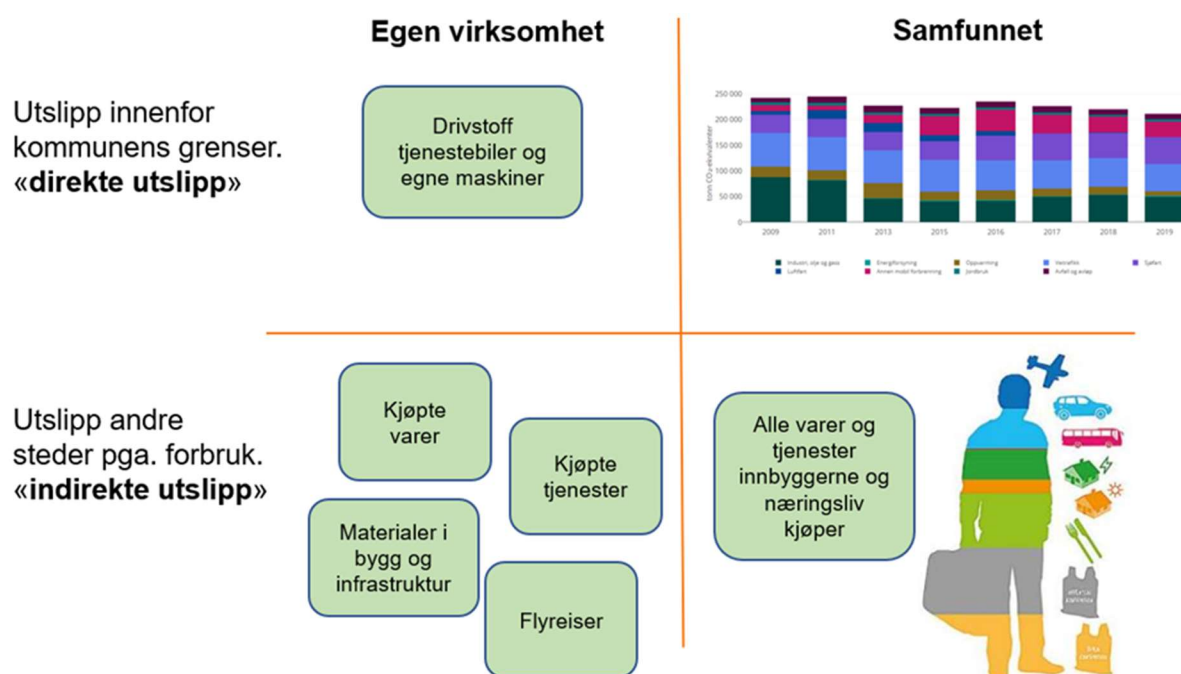
I budsjett for 2022 er det vedtatt å inkludere indirekte utslipp i Halden kommunes klimabudsjett. Se verbalpunkt under Klima og miljø, Klimabudsjett:

Indirekte klimagassutslipp skal også legges inn i klimabudsjettet. Slik det er nå blir bare utslipp fra arealet til Halden kommune vurdert. En stor del av vårt forbruk bidrar til utslipp andre steder og vil ikke påvirke vårt budsjett. Samtidig får vi store utslipp (blant annet E6) som ikke er knyttet til innbyggerne i Halden. Dette medfører at vi ikke ser på løsninger som bidrar til lavere indirekte utslipp, men at vi må fokusere på store utslipp som ikke vi kan påvirke. Løsninger som vi ser lite på i dag og som vi må jobbe med er utslipp knyttet til forbruk og materialvalg. Trondheim er en by som har jobbet med dette og som det er mulig å lære av.

Avgrensning av klimabudsjett

I en kommunes klimabudsjett kan man velge å avgrense virkeområdet på flere måter. Det første valget gjelder om man kun skal fokusere på utslipp fra kommunens egen virksomhet eller om man skal inkludere alle utslipp innenfor kommunens geografiske grenser. I Haldens klimabudsjett har vi inkludert utslipp innenfor kommunens geografiske grenser.

Det andre valget man må ta dreier seg om omfanget av utslipp som skal inkluderes i klimabudsjettet. Skal man kun inkludere direkte utslipp eller skal man også ta med indirekte utslipp? I Halden har vi hatt hovedfokus på direkte utslipp og energibesparelser, men vi har også inkludert ett eksempel på indirekte utslippskutt gjennom reduksjon i matsvinn. En avgrensning til kun direkte utslipp er i tråd med statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning. Dette er fordi forpliktelsene i Parisavtalen gjelder hvert lands direkteutslipp av klimagasser.

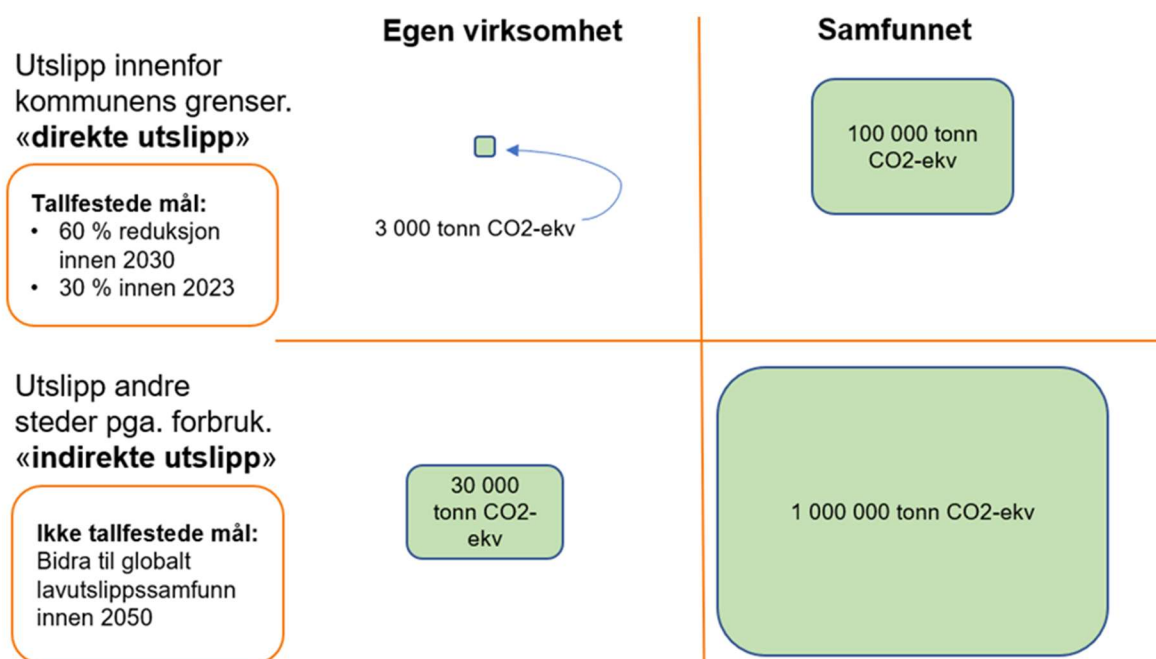
Figur 3 Utslippskategorier i klimabudsjettet

Forskjellen på direkte og indirekte utslipp

Direkte utslipp er de klimagassutslippene som fysisk finner sted innenfor kommunens geografiske grenser. For disse utslippene publiserer Miljødirektoratet årlig beregninger for hver enkelt kommune. Dermed finnes det godt grunnlag for å se på måloppnåelse når det gjelder kutt i direkte utslipp.

Indirekte utslipp er utslipp som oppstår utenfor det geografiske området pga. forbruk av varer og tjenester innenfor det geografiske området. Det finnes ingen offentlig tilgjengelige beregninger for en hel kommunes indirekte utslipp, og måloppnåelse er derfor vanskelig å vurdere. Det er også stor usikkerhet knyttet til metodene som benyttes til beregning av indirekte utslipp.

Selv om det foreløpig ikke finnes god statistikk for indirekte utslipp, er det trolig disse utslippene som er størst i Norge. Nordmenn og Haldensere har et høyt forbruk av varer og tjenester, noe som resulterer i klimagassutslipp andre steder enn i Halden. Derfor har både enkeltpersoner og kommuner stor mulighet til å påvirke de globale utslippene. Kommunen som offentlig innkjøper kan etterspørre klimavennlige materialer, energi og transport, og på den måten være med på å lage et marked for slike produkter og tjenester. Dermed er kommunen med på å legge til rette for lavutslippssamfunnet i framtiden.

Figur 4 Direkte og indirekte utslipp i Halden i 2016. Indirekte utslipp for samfunnet er kun et grovt estimat og ikke en kvalitetssikret beregning. Figuren viser også Haldens klimamål for direkte og indirekte utslippskutt.

Klimamålene til Halden kommune er vist innledningsvis. Det første målet er konkret og mulig å se resultatoppnåelse av, ettersom beregninger av direkte utslipp innenfor kommunens grenser publiseres årlig av Miljødirektoratet. Det tredje målet retter seg mot at Haldensamfunnet skal redusere sitt klimafotavtrykk og dermed være med å redusere utslipp også andre steder i verden. Mål nummer tre er ikke kvantifisert og lar seg ikke måle på en god måte, men målet er likevel svært

viktig dersom vi skal klare å begrense virkningen av klimaendringene. Et større fokus på kutt i indirekte utslipp i klimabudsjettet er derfor fornuftig.

Klimatiltak

Klimabudsjettet presenteres på samme måte som tidligere: i tabeller med beskrivelse av tiltak, kostnad knyttet til tiltaket og beregnet kutt i klimagasser eller besparelse av energi. Gjennom Framsikt er det også definert hvem som er ansvarlig for gjennomføring av tiltaket.

Klimabudsjett for 2023 inneholder ingen tiltak med direkte utslippskutt. Dette er fordi de fleste investeringer er satt på vent. Det er til gjengjeld økt fokus på ENØK og energisparing, og de planlagte ENØK-tiltakene vil være både økonomisk og klima- og energimessig lønnsomme.

Det er i år lagt til en ny tabell som viser allerede vedtatte tiltak – altså tiltak som er gjennomført eller skal gjennomføres før 2023 og derfor ikke har noen plass i tabellene for 2023-2026.

Klimatiltak med i økonomiplanen

Energibesparende tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2023	Totalkostnad 2023- 2026	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon Mwh pr. år
Energisparing i kommunale bygninger (ENØK)	11 900	33 293	0	Annet	Ann et	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2 700,0
VA-tiltak	110 000	440 000	0	Avfall og avløp	Avløp	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	200,0
Sum	121 900	473 293	0			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2 900,0

Beskrivelse klimatiltak

Energisparing i kommunale bygninger (ENØK)

Beskrivelse klimatiltak

Kartlegging av deponigass og mulig utnyttelse

Som del av et klimasatsprosjekt i samarbeid med Sarpsborg og Moss kommune, skal deponiene på Rokke analyseres og vurderes. Det skal måles diffuse utslipp av deponigass og beregnes gjenværende gasspotensiale i mengde og tid. Utslippskildene skal kartlegges. Det skal utarbeides en tiltaksplan med vurderinger og anbefalinger for bedre gassutnyttelse, samt kostnader knyttet til tiltakene.

Områderegulering av Stasjonsområdet

Arbeidet med områderegulering av Stasjonsområdet er i oppstartsfasen. Gjennom planarbeidet skal det utredes gode energiløsninger og det skal ses på gode mobilitetsløsninger.

Plan for gatenett og gatebruk i Halden sentrum

Gatenett- og gatebruksplanen har som formål å legge til rette for at langt flere skal gå, sykle og kjøre buss, ved å prioritere areal og tiltak for disse trafikantgruppene. Sentrum skal være attraktivt og tilgjengelig med gode forhold for beboere, besøkende og handelsstand. Plan skal ferdigstilles i løpet av 2023.

Utbedring av miljøstasjoner for gjenvinning av avfall

Halden kommune har 9 miljøstasjoner for innsamling av avfallsfraksjonene papp/papir/drikkekartong, plast, glass/metall. Bruken av disse er en veletablert ordning. De siste årene har områdene forfalt og det er behov for en oppgradering av miljøstasjonene. Sortering og gjenvinning av avfall kan redusere klimagassutslipp ved å redusere behovet for uttak av nye råvarer. Miljødirektoratet anslår at utsortering av plastavfall vil kunne gi en utslippsreduksjon på 0,75 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i perioden 2021–2030 i Norge.

Finansiering

Investeringsbudsjett

Utbygging av bredbånd

Utbygging av bredbånd kan bidra til at flere kan jobbe hjemmefra, og dermed ikke har behov for å reise til kontoret hver dag. Dette kan være med på å redusere antall jobbreiser. Samtidig kan det gi redusert behov for kontorplasser, noe som igjen kan gi energibesparelser.

Tidligere vedtatte tiltak

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2023	Totalt kostnad 2023-2026	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon Mwh pr. år
Digital matsvinnhåndtering	0	0	0	Annet	Annet	116,0	116,0	116,0	116,0	116,0	116,0	0,0
Virtuell kort- og langtidsavdeling	0	0	0	Annet	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Solcellearmar på gatelys, testprosjekt	0	0	0	Energiforsyning	Elektrisitetssprøduksjon og annen energiforsyning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,5
Klimasamlinger for landbruket i Halden	0	0	0	Jordbruk	Jordbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Gjenbruk av kontormøbler	0	0	0	Miljøledelse	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Klimamesterskap blant ansatte og politikere	0	0	0	Miljøledelse	Annet	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Fjernvarme i kommunale bygninger i sentrum	0	0	0	Oppvarming	Fjernvarme unntatt avfallsforbrenning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	200,0
Landstrøm Halden havn	0	0	0	Sjøfart	Andre aktiviteter sjøfart	342,0	440,0	440,0	440,0	440,0	440,0	0,0
Fossilfri kollektivtransport, fylkeskommunalt tiltak	0	0	0	Veitrafikk	Personbiler	588,0	588,0	1 176,0	1 176,0	1 176,0	1 176,0	0,0
Ladepunkt i boligområder	0	0	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Leasing av elsykler til ansatte	0	0	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lynladestasjon med	0	0	0	Veitrafikk	Personbiler	0,0	100,0	317,0	317,0	317,0	317,0	0,0

prioritet for el-taxi												
Skilting for gående og syklende	0	0	0	Veitrafikk Personbiler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Smart City elbildeling	0	0	0	Veitrafikk Personbiler	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	30,0	0,0
Smart City elsykkeldeling	0	0	0	Veitrafikk Personbiler	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	0,0
Sykkelparkering ved Strupe idrettsanlegg	0	0	0	Veitrafikk Personbiler	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Utfasing av fossile kjøretøy	0	0	0	Veitrafikk Personbiler	53,0	94,0	115,0	140,0	150,0	160,0	160,0	0,0
Sum	0	0	0		1 141,0	1 380,0	2 206,0	2 231,0	2 241,0	2 251,0	302,5	

Beskrivelse klimatiltak

Digital matsvinnhåndtering

Halden kommune ønsket å redusere matsvinn og øke bevisstheten rundt bærekraftig mathåndtering. En digital løsning for reduksjon av matsvinn ble testet ut i tidsrommet 2019-2022. Løsningen skulle bidra til god planlegging, oppfølging, logistikk og kvalitetssikring av matproduksjon i kommunen. Gjennom prosjektet ble det utviklet programvare av teknologiselskapet TotalCtrl. Målet med programvaren var å spare tid og kostnader og effektivisere matsvinnhåndteringen. Løsningen evalueres før sommeren 2022.

Fjernvarme i kommunale bygninger i sentrum

Oppvarming med oljefyr i kommunale bygg i sentrum har blitt byttet ut med fjernvarme produsert på Remmendalen Renseanlegg.

Fossilfri kollektivtransport, fylkeskommunalt tiltak

Fra sommer 2022 ble ny avtale iverksatt mellom Østfold kollektivtrafikk og tjenesteleverandør. Fra da skal 100 % av kollektivtrafikken være fossilfri. Det vil kjøre elektriske busser i Halden fra sommeren 2022. Kilde: Østfold kollektivtrafikk.

Finansiering

Eksternt tiltak finansiert og eid av Viken fylkeskommune.

Klimamesterskap blant ansatte og politikere

Deltakelsen i Klimamesterskapet 2022 ble gjennomført for å øke bevisstheten om at våre valg i hverdagen har betydning for klimagassutslippene.

Klimasamlinger for landbruket i Halden

Landbrukskontoret har et ønske om å styrke innsatsen med informasjonsspredning blant bønder og skogbrukere i kommunen. Det planlegges å gjennomføre flere temasamlinger i vinterhalvåret 2022/23. Utvalgte temaer for samlingene vil bestemmes i dialog med næringen, men kan f.eks. være gjødsling, kompost, lokal energiproduksjon, fossilfri maskinpark, planting og valg av treslag og tilbakeføring av myr.

Ladepunkt i boligområder

Etablering av ladestasjoner og lokasjoner for Smart City elbilene i boligområder og utenfor sentrum, slik at bilene kan bli et reelt alternativ til fossilbil for flere innbyggere.

Landstrøm Halden havn

Det er etablert landstrømanlegg på Halden Havn. Skip som ligger til kai kan da benytte strøm som energikilde i stedet for motor.

Leasing av elsykler til ansatte

Halden kommune tilbyr sine ansatte å lease en elsykkel gjennom trekk i lønn. Elsykkel er et svært godt alternativ til bil på vei ut av Halden sentrum.

Lynladestasjon med prioritet for el-taxi

Halden kommune sørger for at det etableres en ny lynladestasjon i sentrum. Ett av ladepunktene skal være reservert for elektriske taxier. Halden Taxi vil bytte ut alle sine personbiler med elbiler i løpet av 2022, og har da behov for flere lynladere.

Skilting for gående og syklende

Basert på kartlegging av grønne korridorer og snarveier gjort i 2018, bør slike veier skiltes og merkes bedre. I tillegg til navnet på destinasjon, bør skiltene også inneholde opplysninger om hvor lang avstanden er. Dette vil bedre framkommeligheten i byen, og kan bidra til at flere tar i bruk grønne korridorer som alternativ til bil.

Smart City elbildeling

En bildelingstjeneste med elbiler mellom ansatte og innbyggere. Dette er et tiltak som skal sikre innbyggernes mobile behov på en klimavennlig måte, samtidig som det begrenser antall biler i sentrum. Det er opprettet ladestasjoner på tre skoler og et aldershjem som ligger i tettbebyggelsen utenfor sentrum, slik at innbyggere skal ha et elbiltilbud nær der de bor. Prosjektet er nå over i driftsfase, siste investering var i 2021.

Finansiering

Driftsbudsjett

Smart City elsykkeldeling

Halden kommune har en utlånsordning med elsykler til ansatte i arbeidstiden, tidligere kunne disse også leies rimelig av innbyggere. Hensikten er at ansatte skal benytte syklene fremfor bil over kortere avstander i kommunen. Dette vil medføre kostnadsbesparelser for kommunen ved at det blir mindre småkjøring i tjenesten, i tillegg til at mindre bilkjøring vil bidra til et grønnere miljø.

Finansiering

Investeringsbudsjett, del av prosjektet P7300, Oppgradering av anlegg for gående og syklende.

Solcellearmatur på gatelys, testprosjekt

Å benytte solceller som energikilde, vil man kunne spare både strøm og utgifter. Mer lokal energiproduksjon er et godt klimatiltak, da det frigjør elektrisitet som kan erstatte fossil energi i andre sammenhenger. Lerkestien er en aktuell gate for utprøving av slike armaturer.

Sykkelparkering ved Strupe idrettsanlegg

Strupe idrettsanlegg ble pekt på som et av fire steder som har behov for bedre sykkelparkering i "Plan for hovednett for sykkeltrafikk i Halden". Det blir derfor satt ut gode sykkelstativ ved idrettsanlegget våren 2022.

Utfasing av fossile kjøretøy

Kommunens fossile kjøretøy skal fortløpende byttes ut med fossilfrie alternativer.

Virtuell kort- og langtidsavdeling

Ved hjelp av teknologi og digital oppfølging med trygghetsalarmer og nettbrett, kan pasienter bo hjemme i stedet for på institusjon. Målet er å skape trygghet for pasientene hjemme, frigjøre institusjonsplasser og gå fra frekvensbaserte tilsyn til behovsbaserte. Resultatet er redusert arealbehov som følge av at pasientenes tilbud blir i eget hjem- enten korttids plass som erstatter institusjonsplass eller som et langvarig tilbud for kronikergruppen, reduserte driftskostnader generelt som følge av dette og redusert reisevirksomhet for den ambulerende helsetjenesten, noe som vil ha positive energi- og klimaeffekter.

Ønskede tiltak

Ikke-kvantifiserbare utslippsreduksjoner

Reduksjoner vises i tonn CO2 ekvivalenter

Beløp i 1000 kr

Klimatiltak	Kostnad 2023	Totalkostnad 2023-2026	Langsiktig økonomisk effekt	Sektor	Kilde	Reduksjon 2021	Reduksjon 2022	Reduksjon 2023	Reduksjon 2024	Reduksjon 2025	Reduksjon 2026	Reduksjon Mwh pr. år
Klimafokus i skogbruksplaner	0	0	0	Arealbruk	Skogbruk	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Solceller på kommunale tak	0	0	0	Energiforsyning	Elektrisitetsproduksjon og annen energiforsyning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sum	0	0	0			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Beskrivelse klimatiltak

Klimafokus i skogbruksplaner

Det skal utarbeides nye skogbruksplaner i Berg i 2023-2024. Kommunen ønsker i den sammenheng å sette ekstra fokus på klimatiltak for å øke bindingen av CO2 i skogen. Med konkrete tiltak tilpasset den enkelte skogeier, vil skogbruksplanen være et bedre verktøy i arbeidet med å øke karbonbindingen.

Finansiering

Midler til klimatiltak.

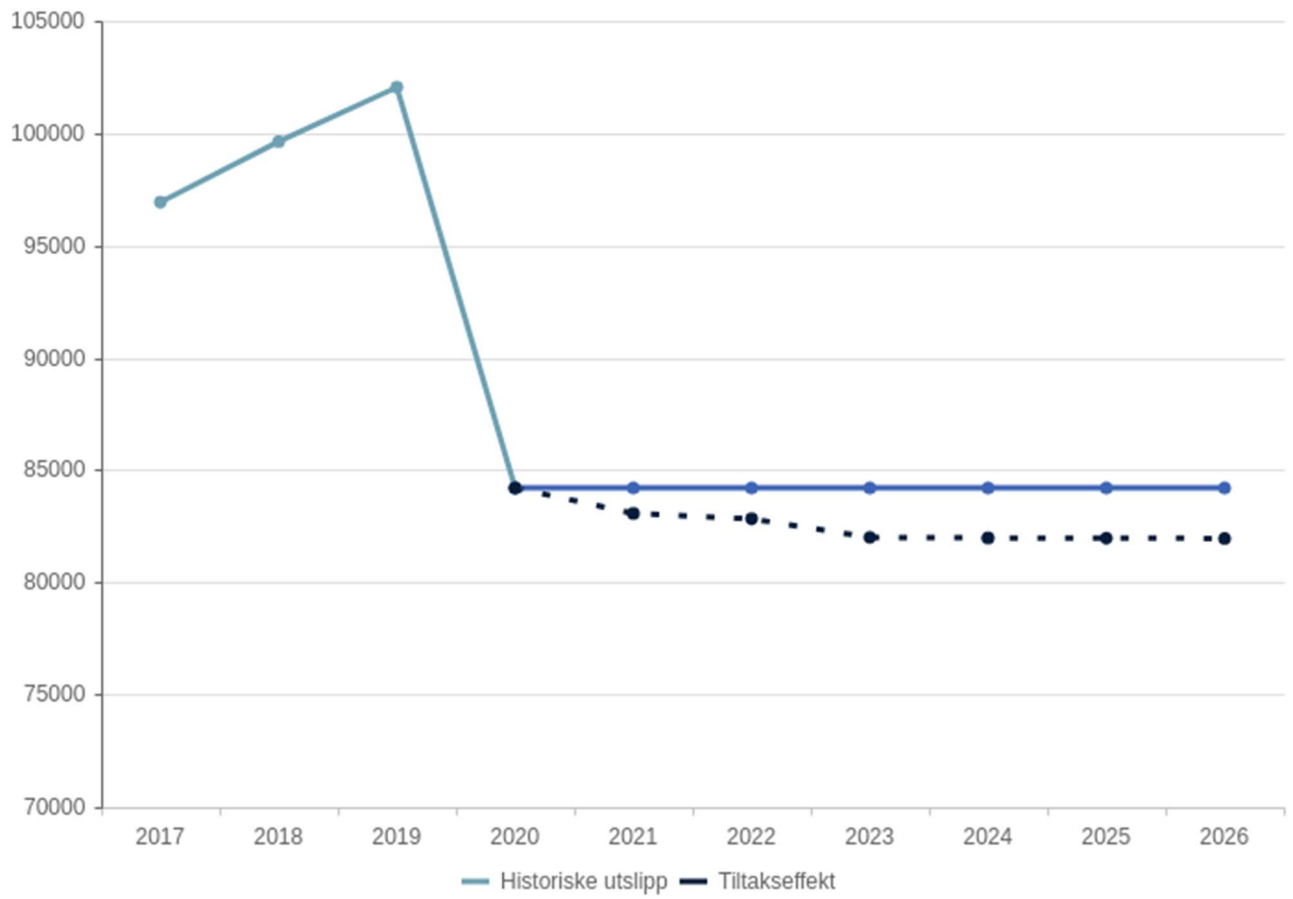
Solceller på kommunale tak

Kommunedirektøren ønsker å utrede muligheten for lokal energiproduksjon fra solceller på kommunale tak. F.eks. er takene på byggene til Teknisk drift på Sommerro store og godt egnet for energiproduksjon. Ettersom bygget er i bruk på dagtid, kan solceller et godt alternativ her. Det utføres en mulighetsstudie for å finne de best egnede takflatene.

Klimagassutslipp (graf)

Grafen viser utslipp av klimagasser i tonn CO2-ekvivalenter. Historiske utslipp er hentet fra Miljødirektoratet. Du ser kommunens referansebane og i tillegg effekten av klimatiltakene i den stiplede linjen.

Investeringer i budsjett

Investeringstabell for kommunen samlet

Selvkost

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Fellesområder	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Hovedplan	110 000	110 000	110 000	110 000
VA/saneringsprosjekter				
Miljøstasjoner	500	0	0	0
Oppgradering av vannkummer	1 000	1 000	1 000	1 000
Overgang til større bunnthømteavfalsb. "renovasjon"	1 000	1 000	1 000	0
Overvannstiltak	5 000	5 000	5 000	5 000
Pumpestasjon	1 500	1 500	1 500	1 500
Trykkavløp	2 000	2 000	2 000	2 000
Sum Fellesområder	121 000	120 500	120 500	119 500
Sum	121 000	120 500	120 500	119 500

Økonomisk lønnsom

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Fellesområder	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Deponiutvidelse Rokke	2 000	2 000	2 000	2 000
ENØK-tiltak i diverse bygninger	11 900	7 540	7 752	6 101
Velferdsteknologi	3 800	2 000	0	0
Sum Fellesområder	17 700	11 540	9 752	8 101
Sum	17 700	11 540	9 752	8 101

Pålegg

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Fellesområder	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Inventar ny brannstasjon	18 750	0	0	0
Ny brannstasjon	130 370	0	0	0
Ombygging Solheim	1 000	0	0	0
Sum Fellesområder	150 120	0	0	0
Sum	150 120	0	0	0

Annet

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter Fellesområder	Økonomiplan			
	2023	2024	2025	2026
Det digitale skoleløftet	4 000	6 000	6 000	0
Egenkapitalinskudd HKP/KLP	1 050	1 050	1 050	1 050
Miljøtiltak Rokke avfallsanlegg	4 000	0	0	0
Ny sentrumsskole inkl idrettshall	344 270	0	0	0
Nytt sentralkjøkken og utstyr	10 500	0	0	0
Reserve mannskapsbil	8 125	0	0	0
Tilskudd spillemidler	2 000	2 000	2 000	2 000
Trygge lokalsamfunn	2 000	0	0	0
Universell utforming off bygninger	2 500	400	0	0
Utbygging av bredbånd	4 000	1 000	0	0
Utvikling Sydsiden	3 700	0	0	0
Sum Fellesområder	386 145	10 450	9 050	3 050
Sum	386 145	10 450	9 050	3 050

Selvkost

Fellesområder

Hovedplan VA/saneringsprosjekter

Halden Kommune har gjennom flere år gjennomført saneringsprosjekter (vann- og avløpsprosjekter) rundt i kommunen. Dette investeringsprosjektet inneholder alle saneringsprosjekt innenfor vann- og avløpssektor og investeringsramme er i henhold til vedtatt hovedplan VA for 2021-2024

Miljøstasjoner

Innvesteringen er en videreføring av prosjekt vedtatt i 2017. Innsamling av avfallsfraksjonene papp/papir/drikkekartong, plast, glass/metall kan enten gjøres gjennom en henteordning (grøftekantordning) eller ved å levere avfallet på en miljøstasjon. Halden kommune har i dag 9 miljøstasjoner. Bruken av disse er en veletablert ordning og fungerer bra. De siste årene har områdene forfalt og det er behov for en oppgradering. Erfaring har vist at dersom områdene ser bra ut så reduseres forsøplingen av områdene betraktelig.

Overgang til større bunntømteavfalsb. "renovasjon"

Det er flere steder vanskelig å bruke nedgravde avfallsbrønner. Imidlertid vil det ut fra estetiske hensyn, brannsmittens hensyn og miljømessige hensyn være hensiktsmessig å fjerne avfallsbeholdere og erstatte disse med større enheter. Dette kan være bunntømte beholdere med størrelse fra 1 til 4 m³. Denne beholder typen kan med fordel også brukes flere steder i innsamlingen fra fritidsbebyggelsen. Slike tiltak er tidligere år gjennomført i Osdalen, Sponvika og Svalerødkilen. Det finnes en del utstyr tilgjengelig, det er kostbart og har varierende kvalitet. Arbeidet vil bli videreført.

Overvannstiltak

Gebyrstruktur for overvannsproblematikk er fremdeles uavklart fra miljødirektoratet, men på grunn av økte nedbørmengder og ekstremvær blir kravet til å ta vare på overvann stadig økende. Det er flere områder i Halden som er utsatt for vanninntrenging i kjeller ved kraftig nedbør. Områdene er: Banken-området, Eskeviken, Torgny Segersteds, Bjerklundveien i Tistedal, områder i Sponvika, Pil- og Bueveien etc. Husstander opplever å få vann og kloakk i kjellere og ødeleggelsen kan bli stor i perioder med mye ekstremvær.

Pumpestasjon

Halden kommune har 71 avløpspumpestasjoner. Disse trenger stadig nytt utstyr som f.eks PLS-er, pumper, el.skap ol. For å holde tritt med utvikling (flere abonnenter) og forfall må det stadig investeres i nytt utstyr. Utskiftningen skjer etter oppsatt plan. Stasjonene må være i konstant drift pga miljømessig hensyn. I 2016 ble Pumpestasjon på Sorgenfri oppgradert som en del av dette prosjektet.

Trykkavløp

Kommunen har en målsetting om å få flest mulig abonnenter over til kommunalt nett. Det utbetales tilskudd til abonnenter som ved pålegg får store utgifter til separering av sine private stikkledninger. (over kr 100000,- maks tilskudd kr. 95 000,-)

Kommunen kjøper seg rettighet til å bruke privat avløpsnett og blir på den måten en andelseier. Alternativ er minirensanlegg som ikke anses som noen god løsning. Dette på grunn av manglende

oppfølging av private eiere samt at minirensesanlegg ikke gir god nok renseseffekt. Lite oppfølging og dårlig renseseffekt resulterer i lite ønskelige miljøfølger.

Økonomisk lønnsom

Fellesområder

Deponiutvidelse Rokke

For å kunne være en attraktiv aktør i markedet er vi avhengig av å utvide depo for å ha kapasitet til å ta imot forurenset masse. Vi er nå også i full gang med produksjon av pukk. Ved en årlig utvidelse som nevnt over genererer dette en gevinst på ca 1,5 mill pr. år. Dette er et viktig supplement til dagens næringsvirksomhet med sortering av avfall.

Rokke leverer et bra overskudd hvert år, og er avhengig av å utvide depoet fortløpende.

Investering går ut på å utvide deponiet med utgraving av leire, legging av dobbel bunntetting ved bruk av membraner og oppsamling av sigevann med overføring til pumpestasjon.

Målet er å utvide deponiet for fremtidig drift. Dette må vi gjøre for å kunne sikre videre drift av vårt anlegg på Rokke.

ENØK-tiltak i diverse bygninger

Arbeide videre med Enøk tiltak fortsetter for å senke energikostnader og for å få mer kostnad effektive bygg. Tiltak går i hovedsak ut på å senke energiforbruk og kostnader vesentlig for å få ned strømutgifter. Synergieffekter er, i tillegg til strømsparing, et bedre inneklima og arbeidsmiljø på enhetene.

Velferdsteknologi

I Helse-Norge pågår det prosesser knyttet til teknologi, løsninger og IT-verktøy i en rekke kommuner. Halden kommune har også prosesser og prosjekt med samme tema der løsninger, teknologi og verktøy vurderes.

Effektmål

Investeringene vil ha en indirekte økonomisk effekt. De ulike teknologiske løsningene vil være med på å kunne håndtere økt volum i tjenesten uten å måtte utøke antall årsverk tilsvarende. Dette vil være helt avgjørende for å oppnå det krav til effektivitet som er nødvendig for å møte fremtidens behov for helse – og omsorgstjenester.

Resultatmål

Helse og mestring i Halden kommune har som mål at velferdsteknologi er en integrert del av kommunes tjenestetilbud som bidrar til en tryggere, mer aktiv og selvstendig hverdag for innbyggere i Halden med behov for helse- og velferdstjenester.

Formålet med å ta nye løsninger i bruk er at teknologien skal bidra til:

- at brukerne av omsorgsteknologi opplever økt trygghet og mestring hjemme
- at pårørende opplever mindre bekymring
- ansatte opplever en bedre arbeidssituasjon
- at oppgavene kan bli løst på en bedre og smartere måte
- utsette behovet for mer ressurskrevende tjenester og effektivisering av tjenestene - for eksempel: redusert tilsyn, mindre bruk av sykehjems plasser, færre utskrivingsklare pasienter på sykehus som kommunen må

Blant annet for å muliggjøre:

- at mennesker i større grad kan mestre eget liv og helse slik at behovet for offentlige helse- og omsorgstjenester reduseres eller utsettes.

- å bygge opp under målsetningen om at tjenester i større grad skal ytes der brukerne bor (BEON-prinsippet) slik at behovet for institusjonsbaserte kommunale tjenester og sykehusopphold reduseres.

- å muliggjøre mer effektive oppgaveløsninger.

Faser og gjennomføring

Helsedirektoratet har publisert to gevinstrealiseringsrapporter hvor de anbefaler konkrete velferdsteknologiske løsninger som kommunene bør ta i bruk.

Første gevinstrealiseringsrapport (12/2016) anbefalte:

- Varslings- og lokaliseringsteknologi (GPS)
- Elektronisk medisineringsstøtte
- Elektroniske dørlåser (e-lås)

Andre gevinstrealiseringsrapport (01/2017) anbefalte:

- Digitalt tilsyn
- Oppgraderte sykesignalanlegg/pasientvarslingssystem
- Logistikk-løsning for gunstigere kjøreruter og bedre kvalitet på tjenester

Av disse ønsker vi i første omgang å prioritere (i prioritert rekkefølge)

1. Elektronisk medisineringsstøtte
2. Digitalt tilsyn
3. Oppgraderte pasientvarslingssystemer ved Søsterveien og Vaterland / Hagegata (ved V/H vurderes å benytte samme digitale trykksalarmer som i hjemmesykepleien)
4. E-lås i hjemmesykepleien
5. Varslings- og lokalisasjonsteknologi
6. Logistikk-løsning for gunstigere kjøreruter og bedre kvalitet i tjenester

I tillegg kommer:

- Digitaliserings prosjekter i drift knyttet til effektivisering og forenkling av arbeidsprosesser og arbeidshverdagen.
- Andre prosjekter som kommer inn og som etter vurdering ønskes igangsatt som f.eks inforskjerner, Sampro digital individuell plan og lignende.

Organisering:

- Team for innovasjon og digitalisering
- Enheter / avdelinger som «eier» prosjektene
- Man er avhengig av samarbeid med IT, næringsliv, andre enheter og avdelinger som skal benytte løsningene og innkjøpsavdelingen.
- Når det gjelder VKA er det egne prosjektledere for dette prosjektet som ikke ligger inn under team for innovasjon og digitalisering.

Pålegg

Fellesområder

Inventar ny brannstasjon

Investering i form av inventar til ny brannstasjon. Med inventar i denne sammenheng menes kontormøbler, garderober, reoler, innredninger for spesialrom, vaskemaskiner, kompressorer, verksted m.m.

Brannstasjonen forventes ferdig i løpet av 2023. Det vil da være behov for å fylle den med nødvendig inventar. Kommunen har rammeavtaler på noe. Annet materiell må anskaffes i tråd med regelverket for offentlige anskaffelser. Det legges opp til ramme på kr 18,75 mill, inkl. mva.

Ny brannstasjon

Ny brannstasjonen er tidligere vedtatt og forventes ferdigstilt i løpet av 2023.

Ombygging Solheim

Etablering av plasser for personer med demens som trenger skjerming ved Solheim senter. Halden kommune er i behov av ett tilbud for personer med demens som krever mer skjerming. Det er behov for plasser der vi kan skjerme pasienter mer fra hverandre. Avdelingene ved Solheim senter har pdd. ikke de gunstige fysiske rammer for å ivareta pasienter av en slik karakter. For å ivareta pasienters og personalets sikkerhet må det foretas en omgjøring og opprustning av avdelingene

Effekt mål

- Pasientsikkerheten øke.
- Personalsikkerheten øke.
- Forebygge brann
- Bedre ressursutnyttelse av personalet

Resultatmål

- Etablere ett tilbud til pasienter som har behov for skjerming
 - Pasientsikkerheten vil øke
 - Øke personalsikkerheten
 - Bruke personalet mer hensiktsmessig.
-

Annet

Fellesområder

Det digitale skoleløftet

Halden kommune har gjennom flere år investert i utstyr for å imøtekomme digitale hjelpemidler som PC eller iPad 1-1 i grunnskolen. Det er gjort et stort løft for elevene og vi er i god gang med å digitalisere skolen. Framover skal det jobbes med tavler, pedagogisk programvare og utstyr til lærere. For å ha en skole som møter den digitale framtiden er det avgjørende at vi fortsetter å satse på skole, både elever og lærere for å gjøre undervisningen så digital som mulig.

Digitale tavler er en stor mangelvare i skolen. Vi har noe erfaring med å benytte touch TV lik det som ble innført ved Kongeveien skole. Disse fungerer selvstendig med de samme Appene som er installert på PC. Dette vil gi en mer effektiv bruk av utstyr, flere bruksområder for å gi en bedre digital hverdag. Det vil være helt nødvendig med pc med HDMI-inngang, som følger kommunens standard.

Det må være et klart mål at alle klasserom digitaliseres og at det brukes digitale læringsressurser. Det må kjøpes inn minimalt med bøker og tas minimalt med kopier. IT vil i stadig større grad påvirke samfunnet og digital kompetanse er avgjørende. Uten investering i nytt IT-utstyr vil det være vanskelig å tilby elevene nødvendig digital undervisning fordi utstyret er for gammelt.

Egenkapitalinnskudd HKP/KLP

Medlemmene plikter å betale egenkapitalinnskudd i den utstrekning det er nødvendig for å gi KLP tilfredsstillende soliditet. Tilskuddet fastsettes i forhold til premiereserven og beregnes særskilt for den enkelte fellesordning av KLPs styre for det enkelte kalenderår. For Pensjonsordningen for Sykepleiere fastsettes egenkapitalinnskuddet i henhold til lov av 22. juni 1962 nr. 12 § 31.

Egenkapitalinnskuddet må innbetales direkte da det ikke er anledning til å dekke dette av pensjonsmidler. Innskuddet skal regnskapsføres i investeringsregnskapet. Egenkapitalinnskudd er å anse som kjøp av aksjer. Dette er årsak til at midlene blir dekket ved bruk av ubundet investeringsfond og ført i investeringsregnskapet.

Miljøtiltak Rokke avfallsanlegg

Rokke avfallsplass har de siste årene spilt en stor rolle i for innbyggere og næringsliv i Halden og regionen. Ny mottaksstasjon har forbedret mulighetene for innbyggere til å levere og sortere husholdningsavfall i tråd med nye miljøkrav. Pågående deponiutvidelse gir en fremtidig trygghet for

næringslivet mtp levering av forurensede masser. Rokke har bidratt med store unntekter til Halden kommune gjennom flere år.

I et miljøperspektiv er det viktig å ivareta området og områdene rundt og vi ser nå at aktiviteten er stor, og potensialet for å utnytte Rokke ytterligere sees på i en kontinuerlig prosess. I den forbindelse er det viktig å sørge for at området og området rundt fremstår som ryddig og at driften ikke påfører miljøet og naboer unødvendig sjenanse.

Flyveavfall -nytt og gammelt, er forhold som skal gjøres noe med i form av haller for oppbevaring og omlastin. I tillegg utføres et arbeid for å se på løsninger for opprensning av flyveavfall i bekken som ligger i området. Videre skal noen områder beplantes for å hindre innsyn. Lysforurensing skal også vurderes. Tiltak vil gjøres i lys av rapport om tiltak for «Ytre miljø». Plate for lagring av impregnert trevirke skal også etableres

Det er tidligere lagt egen sivevannsledning fra Rokke som sørger for at avrenning går til Renseanlegget, her er det også koblet på private avløpsledninger. Dette er et nytt bidrag for å sikre miljøet og

Ny sentrumsskole inkl idrettshall

Os skole er som barneskole trinn 1-7 drøyt 100 år gammel. Den er trangbodd og uten universell utforming (UU), herunder også begrensede fasiliteter til for flere fag. Eksisterende skole må rehabiliteres og bygges på og vil etter dette fortsatt fremstå som barneskole 1-7.

Idrettsarena.

Bygging av arena er en forpliktelse Halden kommune har overfor fylkeskommunen. Plassering på Os er en politisk beslutning. Arenaen er dimensjonert for håndball-spill på elite-nivå, men vil også bli benyttet av Os skole, trolig også Rødsberg u.skole og Porsnes v.g. skole på dagtid.

Basishall.

Også basishall til turn-formål ble på et tidlig stadie besluttet bygget sammen med resten av prosjektet. Denne er også åpen for bruk av Os skole på dagtid.

Nytt sentralkjøkken og utstyr

Det har vært oppe egen sak til kommunestyret høsten 2022, som bevilget ekstra midler til nytt sentralkjøkken. Økning på 10 mkr er innarbeidet i budsjett for 2023.

Reserve mannskapsbil

Investeringen foretas som en engangskostnad i 2023 med kr 8,125 mill. inkl. mva. Bilen som skiftes ut blir solgt. Reservebilen vi har i dag blir 18 år gammel i 2023 og den er da blitt en veldig gammel brannbil ut ifra dagens standard. Den har allerede nå i 2019 gitt oss store kostnader pga. vedlikehold og reparasjoner. Det vi gjør er å kjøpe en ny mannskapsbil og setter den bilen som er det vi kaller

førstebil i dag til å bli reservebil. Da har vi en reservebil som er 6 år gammel og det medfører at vi har 2 meget oppegående brannbiler som kan dekke opp for hverandre når en er ute av drift for vedlikehold, service eller opptatt med en hendelse.

Dersom ikke brannvesenet har en god reservebil kan det i noen tilfeller bli slik at vi ikke har en brannbil med utstyr til alle type hendelser tilgjengelig i Halden. Biler skal på service, reparasjoner og kontroller og når de er der så må vi ha et alternativt kjøretøy. I hvert fall når det gjelder en slik mannskapsbil, som er den bilen som kjører på alle type hendelser. Vi ser også at antall oppdrag øker for vært år og dette øker også muligheten for at vi kan få to samtidige hendelser i Halden. Dette krever at reservebilen vi da må bruke er av nyere dato, slik at vi er trygg på at den starter og kan brukes i en innsats.

Tilskudd spillemidler

Kommuner, fylkeskommuner, idrettslag, velforeninger, borettslag, andelslag eller andre sammenslutninger har mulighet til å søke om offentlige spillemidler. Det blir tillagt vekt på offentlige kontroll med eierforhold og drift. Det blir kun gitt tilskudd på en andel av investeringssummen og disse investeringsmidlene er satt av for å sikre kommunens egen andel av ev. spillemiddel-investeringer. Dette investeringsbeløpet forutsetter at anleggene som det bevilges midler til blir å oppfatte som ett kommunalt anlegg.

Trygge lokalsamfunn

Kommunen er godkjent som et trygt lokalsamfunn. I det ligger også at det skal arbeides for å bli et aldersvennlig samfunn. Det skal være et samfunn for alle, hvor innbyggerne kan bevege seg i lokalsamfunnet på egen hånd uten bistand lengst mulig og hvor de kan bo i egen bolig så lenge som mulig. I samarbeid med innbyggere, næringsliv og lag og foreninger må samfunnet tilrettelegges slik at dette er mulig. Stikkord her er universell utforming, tilrettelegging for alle aldersgrupper i sentrum, gater og torg, på turstier, i rekreasjonsområder, i offentlige bygg, transport og gode boliger. Møteplasser.

Det er også behov for midler til egenandeler når kommunen søker eksterne prosjektmidler til delfinansiering av tiltak.

I prosjektet ligger blant annet:

Adferdsrettede tiltak i trafikksikkerhetsarbeidet – trafikksikker kommune

Fallforebygging – vi må i gang med opplæring. Ansatte i helse og mestring må kurses jevnlig. (Antall hoftebrudd har siden arbeidet med trygt lokalsamfunn startet blitt redusert fra over 90 per år, til 75 i 2021). Dette har en stor samfunnsøkonomisk gevinst.

Universell utforming off bygninger

Likestillings- og diskrimineringsloven forplikter mht. universell utforming. Prosjektet går ut på å tilrettelegge for universell utforming av skoler, barnehager og andre offentlige kommunale bygninger – som kino, bibliotek m.v.

På planen for 2023 står universell utforming på Hkortsberg skole. Hjortsberg skole er i behov av å tilrettelegge for elever med behov for universell utforming. På Hjortsberg har elevene på 1.-3. trinn holdt til i nybygget med SFO-base og de tilstøtende byggene. Elevene fra 4.-7. trinn har tilhold i hovedbygget. Hovedbygg er lite egnet for elever med spesielle behov og er i behov av universell utforming.

Det foreligger en fullstendig utredning om behovet for universell utforming på Hjortsberg. Denne tar for seg hele skolen og har i seg fullstendige og varige løsninger. Investering som foreslås her svarer ikke ut den tidligere rapporten, men er kun et strakstiltak for å løse dagens utfordringer. Det er ikke innhentet konkrete tilbud før bevilgning er vedtatt, men innehar kun et kostnadsanslag på det meldte behov.

Helt konkret et det behov for å gjøre strakstiltak med tanke på adkomstmulighetene for elever inn i skolebygget. Det er rullestolramper ute, med det må gjøres tiltak ved inngangsdørene/inngangspartiene. Det er behov for trappeheiser innvendig. Det er i tillegg behov for ombygging og oppgradering av HC-toalett.

Videre må det bygges rampe i aulaen for tilgang til scenen. For å komme til aula og kontorene til ledelsen, vil elevene måtte benytte seg av personalkorridoren, der elevene egentlig ikke skal ha tilgang. Det er ikke tilgang for elevene via skolens hovedinngang, som har trapper, og dører som slår utover.

Utbygging av bredbånd

Arbeidet med utbygging av bredbånd fortsetter iht plan. Det foreslås inn i budsjett 2023 en periodisering av budsjettet da man se at kostnadene blir lavere enn først antatt samt at kostnadene kommer noe senere enn først antatt. Årets bevilgning er således ikke en ny bevilgning, men en periodisering av tidligere vedtatt.

Utvikling Sydsiden

Haldensamfunnets utfordringer knyttet til befolkningsutvikling og et arbeidsplassunderskudd krever betydelig oppmerksomhet dersom kommunen skal være i stand til å levere et adekvat velferdstilbud i

fremtiden. Kommunestyret har gjennom kommuneplanens samfunnsdel definert en klar målsetting om arbeidsplassvekst. I dagens arbeidsmarked er et attraktivt botilbud - og et tilhørende fritidstilbud som er konkurransedyktig med større byers urbane kvaliteter – like viktig for arbeidsplassveksten som jobbtilbudet *i seg selv*, fordi det påvirker virksomhetenes *rekrutteringsevne*. Haldens bostedsattraktivitet, næringsattraktivitet og besøksattraktivitet kan sees i sammenheng, der faktorene påvirker hverandre gjensidig. Nærliggende byer, i særdeleshet Fredrikstad, har oppnådd et økt byliv, som har positiv effekt på rekruttering til næringslivet. Dersom Halden sentrum ikke posisjonerer seg med et konkurransedyktig bo- og opplevelsestilbud, står lokalsamfunnet i fare for å tape både eksisterende og fremtidige arbeidsplasser til områder der rekruttering av unge profesjonelle faller lettere.

Områdeutviklingen i stasjonsområdet representerer en mulighet for Halden til å posisjonere seg i den inter-urbane konkurransen om kompetansearbeidsplasser og tilflyttere. Utviklingsområdet utgjør nærmere 50 daa midt i bykjernen, og skal reguleres i samarbeid med Bane Nor Eiendom, som er en av landets største utviklere av bolig/næringsbygg, og en betydelig grunneier i området. Lokalt næringsliv er aktive og positive i diskursen om områdeutviklingen. Halden kommune leder reguleringsarbeidet, og har som målsetning at planen skal ha positive samfunns effekter ut over stasjonsområdets avgrensning.

Gevinster/nyttvirkninger av prosjektet:

- Arbeidsplassvekst (kompetansearbeidsplasser/servicenæring)
- Befolkningsvekst i arbeidsfør alder
- Økonomisk vekst i privat og offentlig sektor
- Økt fysisk mobilitet i og til/fra sentrumsområdet
- Økt sosial mobilitet gjennom et bredere arbeidstilbud
- Økt byliv/sentrumsaktivitet

Kommunens tjenesteområder

Sentraladministrasjon

Fokus og prioriteringer for budsjett 2023

I arbeidet med budsjett 2023 ble det tidlig klart at sentraladministrasjonen hadde store utfordringer med å møte rammene, med bakgrunn i økte utgifter til lærlinger, økte lisens- og systemkostnader samt at det ikke var lagt inn midler til gjennomføring av valg i økonomiplanen i 2023. Som følge av dette har det blitt tilført midler - til sammen 5,95 mkr. Senere i prosessen har det i tillegg blitt lagt inn en generell innsparing på 1 mkr.

Til tross for tilføring av midler har det vært et krevende arbeid å levere et budsjett i balanse, spesielt med tanke på at forventning til aktivitet og gjennomføring av oppgaver ikke reduseres, heller det motsatte.

I forbindelse med arbeid med ny økonomiplan vil prosessene i administrasjon bli gjennomgått og vurdert. Hensikten med gjennomgangen vil være å få oversikt over mulige innsparingspotensiale, og tiltak som må gjennomføres for å nå de. Medbestemmelse vil bli ivaretatt. Arbeidet med ny økonomiplan starter i januar 2023.

Arbeidet med å omstille og omorganisere sentraladministrasjon vil starte i 2022, og bli gjennomført i 2023. Kommunedirektøren vil etablere en arbeidsgruppe hvor medbestemmelsen blir ivaretatt. Hensikten med omorganiseringen vil være å skape en sterkere sentraladministrasjon som skal være en god sparringpartner for de kommunale områdene. I tillegg skal analyse-, kontroll- og rapporteringsprosessene styrkes.

Tilføring av midler

Sentraladministrasjonen har fått tilført midler til økte lønnsutgifter til lærlinger (2,65 mkr), gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalg i 2023 (1,3 mkr) og midler til å dekke økte utgifter til programvare og lisenser (2 mkr).

Lærlinger

Lærlinger avlønnes med hhv 30, 40, 50 eller 80% av fagarbeiderlønn med 0 års ansiennitet, avhengig av hvor i læringsløpet de er. I tariffoppgjøret 2022 ble det gjort endringer på ansiennitetsstigen og trinnene 0, 2 og 4 ble slått sammen. I denne prosessen ble de lavere trinnene gitt et høyere lønnstillegg enn de øvre. Lønnstillegget for fagarbeider 0 år var på 25.300,-, og er en økning utover

fremskrevet lønnsramme for lærlingene. En mulig løsning for å levere et budsjett i balanse er å redusere antall lærlinger. Det vil ikke foreslås, både fordi vi har et kommunestyrevedtak som sier hvor mange lærlinger kommunen skal ha, men også fordi kommunedirektøren mener det er viktig at kommunen opprettholder den gode satsingen på lærlingplasser. For å unngå å redusere antall lærlinger har det blitt tilført 2,65 mkr til lønn til lærlinger.

Gjennomføring av kommunestyre- og fylkestingsvalg 2023

Det var ikke lagt inn midler til gjennomføring av valg i økonomiplan 2023-2026. Dette er en feil som er rettet ved å tilføre 1,3 mkr til gjennomføring av valget. Budsjett for valggjennomføringen ligger på 1,45 mkr, der resterende beløp over tilføringen dekkes inn av sentraladministrasjonen som helhet.

Lisenser og programvare

Det har vært en stor prisøkning både når det gjelder lisenser og programvare. Sentraladministrasjonen har belastningen for en del dataverktøy som brukes over hele kommunen, men hvor eierskapet og systemforvaltningen ligger sentralt. Med bakgrunn i dette har sentraladministrasjonen fått tilført 2 mkr til dette formål. Midlene har blitt fordelt med 0,5 mkr til økonomiavdelingen og 1,5 mkr til IT.

Konsekvenser av justeringene som er gjort i budsjett 2023

For å komme i balanse i sentraladministrasjonen har alle avdelinger hatt grundige gjennomganger hvor hver art har blitt vurdert opp mot forbruk tidligere år og prognose for 2023. Kommunedirektøren ønsker å synliggjøre noen av de tilpasninger som har blitt gjort.

Innenfor IT har postene for IT-utstyr og service, drift og reparasjoner blitt redusert med til sammen 1,6 mkr. Dette betyr at det må innføres en strammere linje, dvs at enhetene selv må bekoste utstyr samt at sentrale komponenter ikke blir byttet uten at det er strengt nødvendig.

I tillegg kan det ikke forventes at IT-avdelingen skal delta i og bistå med utstyr og programvare til digitaliseringsprosjekter ute i enhetene, uten at dette er avklart på forhånd. Der det er behov for ekstern konsulentbistand kan ikke IT-avdelingen dekke dette.

Det blir viktig fremover at alle prosjekter løftes og forankres, slik at man ikke setter i gang prosesser som ikke kan fullføres på grunn av manglende budsjettmidler. IT-avdelingen stopper også følgende interne prosesser:

- SSO oppsett for programvare
- Sikker print i sky
- Sikker sone i sky

- IOT inkl. LoRaWan
- Halden kommunes landingssone Azure påstartet i 2022 settes på vent i 2023

Post/arkiv jobber kontinuerlig med å rydde i arkivene. Det historiske arkivet i rådhusets kjeller er infisert med sopp og er per i dag utilgjengelig både for publikum og for intern bruk. Vi har fått mulighet til å flytte arkivene til Arkiv øst som sanerer arkivene og setter de på Depot. Arkiv øst vil også ta over alle innsynsbegjæringene i det historiske arkivet for oss.

Dette behovet ble avdekket for sent til å legges inn i budsjett 2023, men vil tas inn i prosessen med økonomiplanen 2024-2027.

Økonomiavdelingen har redusert antall årsverk betraktelig de seneste årene, og opererer nå på et nivå der det ikke er tilrådelig å gjennomføre ytterligere kutt i stillinger. Det arbeides kontinuerlig med effektivisering og digitalisering, noe som vi i dette budsjettet har fått kjenne på i form av økte priser på programvare. Det at avdelingen har digitalisert og tatt i bruk nye verktøy for både for å hente ut effektivitetsgevinster, men også for å sikre internkontroll og IT-sikkerheten, gjør at utgifter til programvare og lisenser har økt utover fremskrevet ramme. Avdelingen har fått tilført 0,5 mkr, noe som vil dekke de økte utgiftene og muliggjør at man kan opprettholde dagens bemanning.

HR-avdelingens største utfordring i denne budsjettprosessen har vært lønn til lærlinger. Her er det som nevnt tidligere tilført 2,65 mkr til å dekke avviket mellom ramme og budsjett.

Budsjett for byggene Rådhuset stortg. 8 og Tordenskjoldsgt. 4 har frem til 2022 ligget under HR-avdelingen. Disse skal fra 2023 flyttes til eiendomsavdelingen. I forbindelse med flytting av strøm og renhold til eiendomsavdelingen har sentraladministrasjonen fått en utfordring, da overflyttede strømmidler overstiger budsjettpost til strøm. (Dette gjelder alle avdelinger hvor strømbudsjett har blitt flyttet.) Vi kan ikke flytte over ansvar i ubalanse, og utfordring på 132.000 er dekket av alle avdelingene i sentraladministrasjonen, inkludert HR.

HR-avdelingen har i 2022 hatt en vakant stilling som har vært satt av til arbeid med «VI-kultur». Det er pr nå ikke startet noen rekrutteringsprosess i denne stillingen og lønnsmidler er dermed justert, og satt med oppstart fra og med april. Det kan bli aktuelt å justere dette ytterligere når vi ser hvilke endringer som skjer videre i budsjettprosessen. Spesielt nye utfordringer som følge av statsbudsjettet kan være et eksempel på slike endringer.

I økonomiplan 2022-2025 ble det lagt inn 5 mkr på Kommunedirektørens område til forebyggende arbeid. Denne posten ble dessverre benyttet til saldering i budsjett 2022, men ligger nå inne i budsjett 2023. Kommunedirektøren vil i løpet av siste fase av budsjettprosessen vurdere hvor disse midlene skal benyttes.

Det legges høsten 2022 frem et utkast til ny møteplan for politiske møter. I denne planen foreslås det å flytte noen møter til dagtid. Dette utløser et behov for å sette av midler for å dekke tapt arbeidsfortjeneste. Estimert behov, som er lagt inn, er 200.000,-.

Det er ikke lagt inn noen betydelige justeringer i budsjettet til kommuneadvokatens kontor.

I forbindelse med endring av organisasjonsstrukturen har flere av avdelingene som tidligere tilhørte Samfunn og Samskaping blitt flyttet til sentraladministrasjonen med tilhørende fokusområder og tiltak.

Samfunnsutvikling

Smartbyarbeidet skal i stor grad styrke innovasjons- og næringslivsutviklingen i Halden. My Digital City er ett av flere satsingsområder, og skal bidra til en bærekraftig og fremtidsrettet samfunnsutvikling. Forskning og nyskaping i samarbeid med innbyggerne skal gi en digital omstilling til beste for samfunnet.

Arbeidet med å skape et trygt lokalsamfunn skal i tillegg til skadeforebyggende arbeid legge forholdene til rette for et aldersvennlig samfunn og et demensvennlig samfunn. Universell utforming er et viktig satsingsområde i innovasjonsarbeidet som blant annet skal lede til at eldre i større grad skal leve selvstendige liv. Innovasjonsarbeidet ellers skal være en samskapingsarena mellom dette kommunalområdet og kommunens tjenesteutøvende funksjoner for øvrig, med mål om å finne bærekraftige løsninger for at eldre innbyggere skal kunne leve selvstendige gode liv.

Med samskaping som metode har området også sett på løsninger innenfor inkludering og vekst i arbeidslivet, og frivillig sektors medvirkning i oppgaveløsningen. Som et resultat av en satsning på samskapingsarenaer, og derav kunne utvikle nye forbedrede prosesser for inkludering, sysselsetting, språkopplæring og medvirkning er målet å gjøre alle kommunens tjenesteområder mer effektive og forberedt på å møte morgendagens behov.

Som nevnt tidligere er «arbeid» en av samfunnsplanens grunnpilarer som det vil være viktig å satse på fremover. For å opprettholde levestandard, bosetting og vekst i samfunnet er det viktig at sysselsettingsandelen i befolkningene øker. I den anledning handler sysselsetting ikke bare om vekst i tradisjonelle arbeidsplasser, men også vekst i det vi kan kalle inkluderende arbeidsplasser. Den samskapingsarenaen som er etablert for å skape en større inkludering i arbeidslivet, mellom NAV, HKK, Næring, samt arbeid og aktivitet, skal jobbe konkret med å få flere ut i det ordinære arbeidslivet.

I dette arbeidet skal det jobbes på flere plan. En av de viktige oppgavene i dette arbeidet er å få mennesker med nedsatt arbeidsevne over i arbeid. Det skal også fokuseres på hvordan vi på best mulig måte kan få til en integrering av innvandrere/flyktninger, slik at disse raskest mulig kan komme ut i inntektsgivende arbeid. Her vil også språk- og samfunnsopplæring spille en vesentlig rolle for å lykkes. Målet skal nås ved å strategisk satse på brukerdrevet utvikling, samt utnytte de nyskappende

arenaene som sammen skal få flere ut i ordinært, inntektsgivende arbeid.

Frivillig sektor vil få en vesentlig medvirkning i oppgaveløsningen og en vesentlig betydning for lokalsamfunnet fremover. Befolkningsframskrivninger viser at innbyggertallet i Halden ikke øker i den grad som er ønsket. Det blir færre arbeidsaktive som skal bidra til å opprettholde velferdssamfunnet, og antall eldre vil øke. Mange av tjenestene som gis i dag må gjøres på andre måter, og frivillighet kommer til å være en viktig faktor for å bidra til å opprettholde en aktiv fritid, og møter mellom mennesker.

«Kommune 3.0» er en betegnelse på en velferdsstrategi der alle har ressurser som de ønsker å bidra med i lokalsamfunnet, både til eget og fellesskapets beste. De kommunalt ansatte tilrettelegger, sammen med både frivilligheten, næringslivet og innbyggerne for øvrig, til å finne disse ressursene for å bringe mennesker sammen der de kan støtte og hjelpe hverandre.

En aktiv frivillig sektor og et næringsliv som tar samfunnsansvar er av grunnleggende betydning for et vitalt lokalsamfunn. Halden kommune skal via ulike samskappingsarenaer være en støttespiller og tilrettelegger for en levende, mangfoldig og uavhengig frivillig sektor, og tilrettelegge for at næringslivet vil bli enda mer inkluderende.

Et viktig arbeid er å utjevne sosiale forskjeller og øke livskvalitet til alle innbyggerne. Utdanning og det å være i jobb er en del av dette. I tillegg er det viktig at kommunen tilrettelegger for alle i planleggingen, og at det utvikles nye tilbud som alle har tilgang til, som f.eks. nærmiljøanlegg, turstier og åpne skoler bidrar til at alle kan være aktive uavhengig av inntekt.

Nav

Høsten 2021 igangsatte NAV en organisasjonsutviklingsprosess hvor man i større grad skulle bort fra de tradisjonelle tankene om arbeidsfordeling, og inn med team som skulle jobbe målrettet med kjernen i utfordringsbilde og livssituasjon til hver enkelt bruker. Like før den nye organisasjonsendringen skulle iverksettes, ble det avdekket at personalressursene som var planlagt brukt, ikke var i samvær med det økonomiske handlingsrommet. På grunn av dette ble oppstart av ny organisering stanset. Når den økonomiske situasjonen for 2023 er endelig avklart, vil vi se på muligheten for å gjenoppta arbeidet og ideene som lå bak den tenkte omorganiseringen.

Økonomisituasjonen og utfordringsbildet krever at NAV omstiller seg. Driften må tilpasses det økonomiske handlingsrommet. Kostnader for økonomisk sosialhjelp har gått kraftig opp i 2021 og 2022. Tiltak og arbeidsmetoder for å redusere de kostnadene samt sikre at flest mulig kommer ut i arbeid eller andre meningsfulle aktiviteter er nødvendig. Halden kommune har årlig mottatt rundt 10 flyktninger, mens vi i 2022 har mottatt over 70 flyktninger. I lys av dagens globale utfordringer, vil bosettings- og integreringsarbeidet være en viktig oppgave i kommunen framover. Det er derfor viktig at man fremover legger til rette for et godt og systematisert integreringsarbeid. En vellykket

integrering er i seg selv et viktig virkemiddel for å hindre både utenforskap og høye kostnader for økonomisk sosialhjelp.

Samfunnet og verdensbildet endrer seg raskt. Vi har vært vitner til to store flyktningestrømmer, en pandemi som har revolusjonert samhandlingsmetoder på arbeidsplasser og tjenester blir stadig digitalisert og automatisert. NAV er blant de organisasjonene som gjennomgår betydelige endringer. Evne til rask og kontinuerlig omstilling og utvikling er nødvendig i NAV for å gjenspeile samfunnet og utfordringene vi står ovenfor. Omstillings- og utviklingsarbeidet spiller også en viktig rolle i å oppnå bedre resultater i den daglige driften, men slik type arbeid utfordrer også den daglige driften. Balansen mellom endring, utvikling og daglig drift er krevende. Vi ønsker videre at det fremover jobbes målrettet med tilpasning av den daglige driften slik at den kan gi rom for omstillings- og utviklingsarbeidet.

Kultur

Kommunens kulturoppdrag handler ikke utelukkende om kultursektorens interesser, men reflekterer kulturens betydning for en fremtidsrettet samfunnsutvikling og en bærekraftig livskvalitet i Halden.

Kunst og kultur er en hjørnestein for et sosial, økonomisk og miljømessig bærekraftig lokalsamfunn i framtiden. Det handler om livskvalitet, innenforskap og kultureldeltakelse, om læring, ytringsfrihet, og i ytterste instans - om menneskeverd. Det handler også om produktivitet og verdiskaping innen en av de største globale næringene, kultur- og opplevelsesnæringen. Det handler om Haldens konkurransevne om tilflyttere, kompetente arbeidstakere, arbeidsplasser og besøkende.

Kulturfeltet er videre en sterk ressurs for å løse vår tids største utfordringer. Kunsten har en ubestridt egenverdi, men fungerer også som endringsaktør og katalysator for bevisste holdninger og verdier som fremmer bærekraftmålene. Kultur berører og aktiverer oss med en slik styrke at det i ytterste konsekvens kan endre våre verdimeslige holdninger. Når mennesker i et bærekraftig samfunn skal bruke og forbruke mindre, bør det erstattes av at man i stedet opplever mer. Kultur og bærekraft henger derfor sammen.

Haldens kulturpolitikk styres ut fra kommunedelplan kultur 2022-2034 (enstemmig vedtatt i KST juni 2022). Planen er helhetlig, ambisiøs og et godt verktøy for å styrke Haldens sosiale, økonomiske og miljømessige bærekraft i årene vi går inn i. Kulturplanen er organisert i tre innsatsfelt:

1. Et mangfoldig kulturliv for alle

Den kulturelle grunnmuren, En kulturby for barn og unge, Et mangfoldig kulturliv, Kompetanse og læring og Studentbyen.

2. Verdiskaping gjennom kunst og kultur

Utvikling av samspill og kompetanse, kobling mellom kunst og teknologi og arrangørbyen Halden

3. Kulturarena Halden

Byen som kulturarena, kulturdrevet byutvikling, Kulturarv, museum og kirke som kulturarena

Kulturplanens politiske og administrative verktøy er handlingsplanen. For 2023 inneholder denne tre tiltak med økonomiske konsekvenser hentet fra vedtatt økonomiplan, og disse tre innebærer sånn sett de tre økonomiske prioriteringene innenfor kulturbudsjettet for 2023:

Tiltak 1 – «Øke elevkapasiteten og undervisningstilbudet ved kulturskolen» - 1,0 mill.

Halden kulturskole har lav kapasitet sett i forhold til kommunens innbyggertall. Fagtilbudet er også smalere som en følge av de økonomiske begrensningene. Den økonomiske økningen i økonomiplanen vil bli benyttet til å øke både kapasiteten og innholdet ved kulturskolen.

Tiltak 2 - Etablere tilskuddsordning for deltakelse og egenorganisert kulturaktivitet for unge mellom 15 og 25 år. 0,1 mill.

Handlingsplanen har en tydelig profil for å fremme kulturaktivitet- og deltakelse for barn og unge. Det er mange gevinster i dette, som økt livskvalitet, sosial bærekraft, og kunnskapsutvikling. Samtidig er det en investering i fremtidens kulturby. De som i dag er 15 år, vil ved planperiodens avslutning være 27 år. Det er dagens tenåringer som er fremtidens musikere, produsenter, arrangører, frivillige eller publikum. Derfor er en satsing på ung kulturdeltakelse også en satsing på fremtidens kulturby. Kommunedirektøren foreslår som en konsekvens av dette å anvende halvparten av midlene som er tilført som frie kulturmidler til å opprette en egen tilskuddsordning for deltakelse og egenorganisert kulturaktivitet for unge mellom 15 og 25 år. Parallelt med dette foreslår vi tiltak 1.4.3.1 som er å igangsette en mentor-ordning for unge arrangører og kulturaktører mellom 15 og 25 år. Dette vil si at vi etablerer en gruppe mentorer fra kulturenheten og fra byens kulturfelt, som har i oppdrag å veilede og støtte unge aktører som har behov eller ønske om denne tjenesten.

Tiltak 3 - Prioritere inntil 100.000 kr av tilskuddsordning for kulturmidler til tiltak som tilføres regional eller statlig finansiering. 0,1 mill.

Kommunedirektøren foreslår å overføre den siste halvparten (0,1 mill) til tilskuddsordningen «Kulturmidler til kunst- og kulturformål». Denne har vedtatte retningslinjer, som dermed også vil gjelde for midlene som tilføres. Men der det ikke stilles krav til regional eller statlig medfinansiering for prosjektene, foreslår kommunedirektøren videre at inntil 100.000 kr av tilskuddsordningen etter denne økningen skal prioriteres til prosjekter som har regionalt eller statlig tilskudd. Halden har i dag lav andel av regionale og statlige overføringer til det frie kulturfeltet. Vurderingen til grunn for dette tiltaket, er på den ene siden at det er ønskelig å motivere til økt innsats for eksterne overføringer. På den andre siden vil det gi handlingsrom til å kunne prioritere prosjekter der eksempelvis

fylkeskommunen vil betinge kommunal medfinansiering. Økt grad av regionale og statlige overføringer vil på sikt styrke det lokale kulturfeltets økonomi, og også prosjektenes kvalitet.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

		Økonomiplan 2023
Vedtatt budsjett		260 447
Vedtatt forrige periode		
Brukerombud	350	
Effektivisering, automatisering og digitalisering av arbeidsprosesser	-227	
Frivillighetsdag	-100	
Overordnet planarbeid	-400	
Pris og lønnsvekst	5 302	
Pris og lønnsvekst	783	
Rammereduksjon	1 221	
Studentuka	-50	
Tilbakeføring av midler	-8 000	
Tilskudd Kanalselskapet	-180	
Ungdomsklubb	0	
Utvikling av samskapingsarenaer	-419	
Verdensbro/Fargespill	-500	
Sum Vedtak forrige periode	-2 221	
Sum Budsjettendring i år	96	
Lønns- og prisvekst		
Justering deflator	559	
Justering deflator	292	
Lønns- og prisvekst som følge av RNB 2022	2 753	
Lønns- og prisvekst som følge av RNB 2022	2 061	
Sum Lønns- og prisvekst	5 665	
Konsekvensjustert budsjett	3 540	
Innsparingstiltak		
Generell innsparing for saldering av budsjett	-1 000	
Generell innsparing for saldering av budsjett	-1 000	
Innsparingskrav	0	
Tilpasning av omstillingsprosess til økonomiske rammer NAV - Nedbemanning	-5 700	
Sum Innsparingstiltak	-7 700	
Nye tiltak		
Endring av ramme Samfunn og samskaping 28.08.2022	1 000	
Endring av ramme Sentraladministrasjon 28.09.2022	5 950	
Finansiering av strømutgifter Nav	5 000	
Frie kulturmidler	200	
Justering ramme mellom ansvarsområder	-136	

	Økonomiplan 2023
Korrigering av ramme etter flytting av kommunalområde Samfunn og samskaping	-6 606
Midler til forebyggende arbeid	-5 000
Oppjustert sosialhjelp RNB2022	2 303
Teknisk justering etter innarbeidet tiltak	6 850
Ungdomsklubb	1 000
Sum Nye tiltak	10 561
Sum Budsjettallokering	10 679
Nye tiltak og realendringer budsjett	13 540
Konsekvensjustert ramme	277 528
Ramme 2023-2026	277 528

Innsparingstiltak

Generell innsparing for saldering av budsjett

Tiltaket er møtt med en netto budsjettering av mottak av 10 nye flyktninger i 2023. Det er stor sannsynlighet for at Halden kommune blir bedt om å bosette langt flere enn 10 flyktninger, men 10 flyktninger er det kommunen har mottatt i snitt pr. år i lang tid utenom perioder med store flyktingestrømmer. 10 flyktninger vil gi et større integreringstilskudd enn kostnadene vil bli i og med at det ikke vil bli behov for å øke antall ressurser.

Tilpasning av omstillingsprosess til økonomiske rammer NAV - Nedbemanning

Blant hovedmålene for omstillingsprosessen som NAV Halden-Aremark har jobbet med i den siste perioden var å sikre at innbyggerne blir bedre kartlagt og fulgt opp. Etter at første utkast av 2023-budsjettforslaget ble fremlagt, ble det oppdaget at personalressurser man har tenkt å bruke i den nye organisasjonsmodellen ikke samsvarer med det økonomiske handlingsrommet. Fra første budsjettutkastet for 2023 ble fremlagt i august til nå, ble totalt 7,5 årsverk tatt bort fra bemanningsplanen for 2023. Stillingene som ble fjernet er 1 årsverk egenfinansiering som skulle i prosjektet Ung Arena, 1 årsverk jobbspesialiststilling, 4 årsverk statlige stillinger som var finansiert av kommunal refusjonsmidler og 1,5 årsverk midlertidige stillinger som jobber med flyktninger. Det er allerede iverksatt planer for nedbemanning av disse stillingene, og flere av dem var ikke besatt/vakante/planlagte stillinger som er stoppet.

Til tross for ovennevnte grep, gjenstår det en samlet utfordring i 2023 på om lag 5,5 mkr. Dette tilsvarer cirka 5,5 årsverk. Ved å redusere med ytterligere 5,5 årsverk vil det kunne gi effekter på yting av tjenester til innbyggerne. Blant annet kan det medføre begrensninger innen markedsarbeidet, større portefølje og saksmengder per saksbehandler og generelt lite ressurser til å følge opp prosedyrer for reduksjon av sosialhjelpskostnader. Virksomheten vil gå igjennom arbeidsprosesser og arbeidsmetodikk i forbindelse med tiltaket.

Forventet økonomisk effekt:

5,5 mkr

Konsekvensbeskrivelser:

Som nevnt innledningsvis er noen av stillingene som foreslås avvirket ennå ikke besatt, mens andre blir / ble nedlagt ved naturlig avgang. Dette grepet er i tillegg til at midlertidige prosjekter ved kontoret har blitt samordnet eller integrert i deler av ordinær drift, nettopp for å unngå nye eksterne ansettelser. Midlertidige prosjekter som kontoret jobber med per i dag er Jobbsmak, Ung Arena, Velferdspiloten og Trygge overganger til et selvstendig voksenliv.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel forsinkelser som skyldes tekniske feil eller politiske sekretariat		5,9 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Andel heltidsansatte		0,0 %	51,0 %	56,0 %	61,0 %	66,0 %	71,0 %
Andel oppfølgingsamtaler med ansatte som har vært ute av arbeid i 2 år ihht kommunens sykefraværsoppfølgingsrutiner		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel saker sendt til politiske utvalg senest 8 dager før møtedato		87,6 %	96,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Kommunalavdeling Undervisning & Oppvekst

Fra økonomiplan 2023-2026 til budsjett 2023

Selv om det er relativt kort tid siden Økonomiplanen 2023-2026 ble vedtatt, så foreligger det på dette tidspunktet strategier og annen informasjon som vi i denne teksten ønsker å belyse, og som kan bidra til å tydeliggjøre eller avklare områder som er blitt beskrevet tidligere.

I all hovedsak er det slik at bildet som ble tegnet i Økonomiplanens del «utfordringer og strategi», gir et godt utgangspunkt for de utfordringene og løsningene en kan rette oppmerksomheten mot i kommunalavdeling for Undervisning og oppvekst. Imidlertid er det en del nye momenter og risikoer som er tilkommet, både på grunn av barnehagestrategi, samt på grunn av andre endringer og utviklingen i driften siden Økonomiplanen ble vedtatt. Disse vil bli omtalt her.

Som vist til innenfor både barnehage og skole, så er det prognostisert at barnetallet og elevtallet vil synke den kommende perioden. For barnehagene viser også den siste strategien (vedtatt høsten 2022) at barnetallet vil synke frem til 2024. Sett mot dagens barnetall, skal vi trolig helt frem til 2034 før vi er tilbake på dagens barnetall. Basert på prognosene så vil etterspørselen etter barnehageplasser trolig være lavere de neste 13 årene, enn det vi ser i dag. På bakgrunn av dette ble det høsten 2022 lagt frem en barnehagestrategi hvor man går fra seks kommunale barnehager til 4 kommunale barnehager. Fra høsten 2023 vil Bergknatten og Bjørklund bli lagt ned, og barna vil flyttes til Isebakke og Karrestad. Dette handler om at dersom kommunen skal klare å få til en sunn økonomisk drift av barnehagefeltet, så er handlingsrommet i dag, først og fremst knyttet til justering av det offentlige barnehage tilbudet og herunder antall barnehager en drifter og hvordan en klarer å drifte disse mest mulig effektivt. Dette henger i sin tur sammen med at driften av de kommunale barnehagene danner grunnlaget for beregningene av driftstilskuddet til det private barnehagene. Det pekes på, både i denne strategien, og i tidligere utredninger på de klare utfordringene som en har ved dette aspektet: Halden kommune har til dels gamle og slitne barnehagebygninger, og en får ikke utnyttet arealene i barnehagen effektivt nok – barnehager som har ledig areal og kapasitet, er negativt når det kommer til beregning av driftstilskudd. Det påpekes også at den avsatte ressursen til administrativ ledelse i de kommunale barnehagene er høy. Dette gjør at en er i utakt på dette området, både sett mot private barnehager i kommune, men også mot barnehager i sammenlignbare kommuner. Den største kostnadsdriveren i barnehagene er personalkostnadene.

Administrasjonen har gode rutiner og oversikter for å følge barnetallets utvikling i løpet av et barnehageår. I budsjett 2022 var det estimert at driftstilskuddet til de private barnehagene ville utgjøre 188,8 mkr. For 2023 er estimatet at det vil utgjøre 182,2 mkr. Dette utgjør en reduksjon på 6,6 mkr, og dermed en reduksjon på 3,5 %. Grunnen til reduksjonen er at barnetallet blir lavere. Det samlede driftstilskuddet for private barnehager utgjorde ca. 25 % av kommunalavdelingens totale budsjett i 2022 og 2023. I beregningen av tilskudd er det slik at små barn (under 3 år), har en sats på ca. det dobbelte av de store barna (over 3 år). Dette betyr at selv ved små endringer i

alderssammensetningen i barnegruppa, så kan dette gjøre til dels store økonomiske utslag for avdelingen.

WSP utredet i 2021 skolestrukturen i kommunen. Bakgrunnen for utredningen av skolegrenser var synkende elevtall i kommunen og et verbalvedtak i budsjett for 2021: *«Kommunedirektøren skal utrede mulighetene for å ha flytende skolegrenser med henblikk å utnytte den enkelte skole optimalt. I dette arbeidet skal kommunedirektøren se på hvilken klassestørrelse som er ideell pedagogisk, økonomisk og for livsmestring.»* I rapporten ble det vist til synkende elevtall i årene fremover.

Utredningen rådet til at kommunen ventet på mulighetsrommet som trolig åpner seg ved innføringen av ny Opplæringslov fra 2023, og at en da kan iverksette tiltak fra 2024-2025. Aktuelle tiltak på lengre sikt som ble foreslått var å slå sammen skoler og gjøre en barneskole om til en ungdomsskole. Disse tiltakene vil en måtte komme tilbake til i nye utredninger. Som et kortsiktig tiltak ble kapasiteten til Risum ungdomsskole økt ved at et trinn fikk lokaler i bygningen som tidligere var Halden videregående sin. Kommunedirektøren fremmet i september en politisk sak om å starte prosess for å fremme sak om nedleggelse av Prestebakke skole i september. Det ble ikke vedtatt. Det vil derfor ikke bli gjort endringer i skolestrukturen i Halden kommune før endelig forslag til skolestruktur vil bli fremmet. Den er planlagt ferdig våren 2024.

Dette betyr at kommunen i liten grad kan gjøre strukturelle grep i løpet av de neste par årene, og dermed i liten grad utnytte det økonomiske potensialet som kan ligge i strukturelle endringer på skolesiden.

Skolene har inneværende år hatt utfordringer med å overholde sine budsjetter. Rammen for 2023 oppleves av flere rektorer som utfordrende. Den enkelte rektor må selv vurdere og igangsette de prosessene det er behov for på den enkelte skole. Enhetene har lite rom for store endringer i elevtall eller enkeltvedtak, og en økning i elever, eller enkeltvedtak kan utfordre skolens budsjett relativt umiddelbart. Samlet sett så kan situasjonen medføre en økt budsjetttrisiko.

Familiens hus, herunder Barnevernet, Helsestasjonen, PPT og Tilrettelagt tilbud barnehage, ble pekt på som en arena hvor en på bakgrunn av synkende barnetall, burde kunne hente ut et potensiale for økonomisk tiltak. Barnevernreformen som trådte i kraft 1.1.2022 utfordrer kommunen både økonomisk og gjennom tilførsel av krevende arbeidsoppgaver. Ny barnevernlov gir kommunen et økt ansvar for barnets helhetlige omsorgssituasjon, og målene i reformen må nås gjennom endringer i hele oppvekstsektoren. Barnevernsreformen er i realiteten en oppvekstreform som krever en helhetlig tilnærming til forebyggende arbeid på tvers av tjenester.

I Enhet spesialpedagogikk og tilrettelegging barnehagebarn, har antallet barn som har behov for betydelig tilrettelegging i barnehagehverdagen, økt de siste årene. Tilbudene som ytes fra denne enheten, er i all hovedsak svært kostnadskrevende. Barn som får vedtak om tilretteleggingstilskudd, får i korthet, støtte av en voksenperson i barnehagen – tiltakene er individuelt tilpasset og må løses gjennom at kommunen i hovedsak tilgjengeliggjør menneskelige ressurser for det enkelte barn. Det forventes en nedgang i antall vedtak høsten 2023.

Det stadig økende antallet barn som har behov for dette tilbudet, gjør at enheten har store utfordringer fra år til år med å holde seg innenfor tildelt budsjett. I Lov om barnehager, § 37, så beskrives kommunens forpliktelser ovenfor barn med nedsatt funksjonsevne. I barnehageåret 2016-17 så ble det fattet vedtak om tilretteleggingstilskudd for totalt 19 barn. For barnehageåret 2020-21, så var antallet vedtak økt med over 100%, og det ble fattet 40 slike vedtak. Vi ser også noe av den samme utviklingen når det gjelder spesialpedagogiske tiltak (§ 31) for barnehagebarn. I samme periode som beskrevet over, så økte antall vedtak fra 29 til 45. Barn som tildeles vedtak etter § 37 og § 31, har behov for disse vedtakene. Antall vedtak og innholdets omfang har økt betydelig de siste årene. Enheten tilrettelagt barnehage er et område som blir utfordret betydelig.

Krigen i Ukraina medførte økning i flyktninger til Halden kommune fra våren 2022. Bosettingstallet ble vedtatt økt fra 10 til 74 personer for å imøtekomme flyktningstrømmen fra Ukraina. Allerede i løpet av våren og sommeren var samtlige personer innsøkt til Halden kommune, bosatt. Blant disse er 11 i førskolealder og 17 i grunnskolealder. I tillegg har det kommet og forventes komme familiegjenforeninger med de bosatte. Felles for disse barna er at de ikke har norskspråklige ferdigheter ved oppstart i barnehage og skole. Dette gir et økt behov for tiltak knyttet til helt nyankomne minoritetsspråklige barn og elever samt behov for tolk i møte med foreldrene. Det må også kunne antas at flere av barna og deres familier har behov for ekstra omsorgstiltak som følge av traumer knyttet til erfaringer fra hjemlandet, flukten og det å være ny i Norge.

Fokus og prioriteringer for budsjett 2023

Fra fødsel til gjennomført videregående skole er en viktig satsning for de kommende årene, og dermed også for 2023. I Økonomiplanen 2022-2025 finner vi dette igjen under er overskriften «Virksomhetenes satsningsområder i planperioden». Kommunens tilbud og oppfølging av barn starter allerede før fødselen, gjennom ansvar for helsetilbud til gravide. Barn og familier følges videre gjennom barnehagen og grunnskole. Forebygging og tidlig innsats vil være sentralt i 2023. Oppvekstplanens hovedmål bygger opp under målsetningen og peker på viktige faktorer for at denne målsetningen skal kunne nås: *Halden er en god kommune å vokse opp i, der tjenestene samhandler for å gi barn og unge best mulig utviklingsbetingelser. Vi skal legge til rette for en barndom som gir meningsfylte liv.*

Vi har i dag stor kunnskap om hvor viktig det er at forebygging og tiltak settes inn så tidlig som mulig. På mange måter er dette en generaliserbar forståelse, enten det dreier seg om helsestasjonens arbeid, skoler og barnehager, eller om det er tilknyttet andres virke. Forebygging kan bidra til at utfordringer og problemer i mindre grad oppstår, tidlig innsats kan bidra til at utfordringer og problemer i mindre grad får utviklet seg. For å kunne lykkes med dette arbeidet vil en måtte utvikle samhandlingen ytterligere mellom enheter, både intern og eksternt. En må finne gode løsninger og samarbeidsformer som styrker både forebygging og tidlig innsats. I året som kommer skal det satses videre på dette arbeidet.

Overganger vil ofte identifiseres som sårbare områder. Overganger byr som oftest på endringer, enten det betyr at noen skal gå fra barnehagen til skolen, eller fra småtrinnet til mellomtrinnet. For de fleste er dette kanskje ikke den største utfordringen, men for andre kan dette være kritiske perioder som byr på store vansker. I 2022 ble det iverksatt nye rutiner for overgang mellom barnehager og skoler. Arbeidet ble til i et samarbeid mellom kommunale barnehager, skoler, private barnehager og kommunalavdelingen. Ved å styrke arbeidet med overganger, kan en ytterligere sikre at så mange som mulig opplever mestring og trygghet.

Gjennom oppfølgingsordningen vil satsningen på kvalitetsutvikling av skolenes praksis fortsette. Det å skape en enda mer inkluderende praksis i skolen er den overordnede målsettingen for utviklingsarbeidet. Det innebærer i tillegg til arbeidet med skolemiljøet, arbeid med tilpasset opplæring og resultatutvikling i fag og ferdigheter. En felles forståelse for hva den ordinære opplæringen skal favne, sett opp mot behov for spesialundervisning, blir viktig. Her har PP-tjenesten en sentral rolle både som samsnakkingspartner, veileder og som sakkyndig. PP-tjenestens økte tilstedeværelse i skolen og prosessmøter mellom skolene og PP-tjenesten vil være gode tiltak i dette arbeidet. De statlige midlene til kommunens deltakelse i Oppfølgingsordningen vil være ferdig sommeren 2023, men kommunens arbeid med målsettingen vil fortsette inn i årene som kommer.

Arbeidet med barnevernreformen og tiltakene i den reviderte Kommunedelplan oppvekst vil bli viktig i 2023. Kommunene har fått et betydelig utvidet ansvar, og dette påvirker alle tjenester som jobber med barn, unge og deres familier. Samarbeid mellom enheter, sektorer og gjennom nettverk må intensiveres ytterligere i 2023. Barnevernreformen nås kun gjennom en felles innsats og et langsiktig arbeid med forebygging og tidlig innsats.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan 2023
Vedtatt budsjett	761 231
Skatt og rammetilskudd	
Tilskudd private bhg	-182 224
Sum Skatt og rammetilskudd	-182 224
Tekniske justeringer	
Tilskudd private bhg	182 224
Sum Tekniske justeringer	182 224
Vedtatt forrige periode	
Administrativ ressurs barnehage	175
Familiens hus	436
Meråpne skoler	-500
Nedleggelse av Bergknatten barnehage	-1 855
Nedleggelse av Bjørklund barnehage	-1 930
Pris og lønnsvekst	20 540
Rammetilføring	3 797
Rammetilføring	-2 415
Reversering Bergknatten barnehage	-1 320

Økonomiplan	
2023	
Reversering Bjørklund barnehage	-1 380
Teknisk justering tiltak	2 610
Tilbakeføring av midler	-6 000
Tilskudd private bhg	-6 597
Sum Vedtak forrige periode	5 561
Sum Budsjettendring i år	-615
Lønns- og prisvekst	
Justering deflator	2 276
Lønns- og prisvekst som følge av RNB 2022	4 046
Sum Lønns- og prisvekst	6 322
Konsekvensjustert budsjett	11 268
Innsparingstiltak	
Avvikling av generelt tilbud om skoleskyss for elever ved Os skole	-5 500
Endring av ramme Undervisning og oppvekst 28.09.2022	-8 000
Generell innsparing for saldering av budsjett	-2 000
Inkluderende læringsmiljø	-6 500
Nedleggelse av Læringsmiljøteamet	-1 500
Redusere 1 årsverk HKK etter naturlig avgang	-750
Skolesektoren	-13 000
Sum Innsparingstiltak	-37 250
Nye tiltak	
Justering statsbudsjett 2022	8 801
Korrigerer av ramme etter flytting av kommunalområde Samfunn og samskaping	750
Midler til forebyggende arbeid	1 900
Styrking forebygging og tidlig innsats	10 000
Teknisk justering etter innarbeidet tiltak	13 500
Tilføring midler som følge av Statsbudsjett	9 236
Sum Nye tiltak	44 187
Sum Budsjettallokering	-26 124
Nye tiltak og realendringer budsjett	-19 187
Konsekvensjustert ramme	753 312
Ramme 2023-2026	753 312

Innsparingstiltak

Avvikling av generelt tilbud om skoleskyss for elever ved Os skole

Da det i 2019 ble vedtatt å bygge en ny Os skole, så ble det også besluttet at driften av Os skole skulle flyttes midlertidig til de fraflyttede skolelokalene tilhørende tidligere Folkvang skole. I denne sammenheng ble det også opprettet en generell og ikke-lovfestet skyssordning fra sentrum og til Folkvang. Denne ordningen har nå vedvart i tre hele skoleår. Skoleåret 2022/2023 er det fjerde skoleåret med denne ordningen. Våren 2022 gikk avtalen om skoleskyss ut, og kommunen hadde tilbud på ordningen for de tre neste skoleårene. Det var et selskap, Boreal, som la inn tilbud.

Kostnaden på skystilbudet har økt fra 6 millioner årlig i 2019 til 8 millioner årlig i 2023. Ordningen medfører en betydelig årlig økonomisk utgift for kommunalavdelingen. I dette tiltaket foreslås det at all skoleskyss som ikke er lovpålagt etter gjeldende regler, skal avvikles fra og med onsdag 12.april (avsluttes til påskeferien).

De elevene som har rett til skoleskyss grunnet avstand eller farlig skolevei vil få det.

Opplæringsloven § 7-1 sier dette om rett til skoleskyss:

«Elevar i 2.-10. årstrinn som bur meir enn fire kilometer frå skolen har rett til gratis skyss. For elevar i 1. årstrinn er skyssgrensa to kilometer. Elevar som har særleg farleg eller vanskeleg skoleveg har rett til gratis skyss utan omsyn til veglengda.»

I korthet kan reglene for skyss oppsummeres slik:

For å ha rett til gratis skyss, må elevene ha følgende avstand til skolen:

- 1. trinn – mer enn 2 km
- 2.–10. trinn – mer enn 4 km

Elevene vil ikke få tilbud om skyss gjennom en generell ordning, men vil måtte søke på skyss på ordinær måte. Avstanden fra gamle Os skole i sentrum og til den relokaliserte Os skole på Folkvang, er estimert til 2,2 km for fotgjengere.

I utgangspunktet kan alle foreldre som ønsker det, også i framtiden søke om skyss, men dette vil da kun tilkomme etter enkeltvedtak ut fra gjeldende regler. Svært mange elever fra og med 2.trinn vil med utgangspunkt i regelen om mer enn 4km avstand mellom skole og hjem, ikke få skyss. Det må imidlertid gjøres andre vurderinger i tillegg, som for eksempel om veien vurderes som særlig farlig, eller om det tilkommer ulemper ved skifte av årstid.

Inkluderende læringsmiljø

Elever lærer best i et fellesskap. Det er avgjørende at opplæringen til elevene tilbys i et læringsfellesskap med andre elever. Et inkluderende læringsmiljø er avhengig av både organisatoriske og pedagogiske tiltak i klasserommet. Dette må ses i sammenheng med bestemmelsen om tilpasset opplæring i § 1-3, som er et generelt mål for all opplæring, og reglene om intensiv opplæring i § 1-4. Hvis opplæringen møter elevens forutsetninger og behov, fører det ofte til mindre behov for spesialundervisning. I høringsnotatet til ny opplæringslov viser regjeringen

til at spesialundervisning er ment å fungere som et sikkerhetsnett for elever som ikke får et tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet. Det er derfor viktig å styrke kvaliteten på det pedagogiske tilbudet, slik at ingen får spesialundervisning fordi opplæringen ellers er for lite tilpasset. Det vil likevel alltid være noen elever som i større eller mindre grad vil ha behov for spesialundervisning. Slik vil det også være i Halden kommune. Samtidig må det arbeides aktivt med å styrke det ordinære opplæringstilbudet når andelen elever med spesialundervisning øker og andelen er høyere enn landet for øvrig.

Andelen elever med vedtak om spesialundervisning er, ifølge KOSTRA nøkkeltall for 2021, på 10,1% i Halden. Dette ligger over både fylket og landets tall. Halden har også en større økning av andel elever med spesialundervisning fra 2020 til 2021 enn Kostragruppe 10 og landet for øvrig. BDO-rapporten, som ble ferdigstilt våren 2020, pekte på at det i Halden burde utarbeides en felles forståelse av hva som ligger i begrepet spesialpedagogikk og hvilke utfordringer det skal løse. Det ble beskrevet at kommunen måtte definere nærmere hva som går innunder tilpasset opplæring og hva som er kravene for spesialundervisning. Dette handler bl.a. om hvorvidt en elev som følger kompetansemålene for trinnet skal motta spesialundervisning. Dette arbeidet er i gang gjennom de statlige ordningene Oppfølgingsordningen, Kompetanseløftet og Dekomp.

Nedleggelse av Læringsmiljøteamet

Læringsmiljøteamet skal bistå skoler og klasser som trenger systemisk veiledning på klasse/trinn knyttet til læringsmiljøet. Teamet består av fire personer i fulle stillinger. De ansatte har ulik utdanning og erfaring.

Læringsmiljøteamet ble opprettet for å bistå skolene med klasser med et utfordrende læringsmiljø. Enhetslederne ønsket dette teamet, og det ble opprettet for å kunne spare ressurser til miljøarbeidere i skolene. Statistikk viser at den ønskede effekten, med reduksjon av behovet for miljøarbeidere i skolen, har uteblitt.

Da teamet ble opprettet i oktober 2019 ble det plassert under en annen enhet enn PPT. De skulle være en fri instans og skulle jobbe med saker der PPT ikke er koblet inn enda. Høsten 2020 ble de lagt under PPT. Teamet har vært operativt i tre skoleår.

Dette er ikke et lovpålagt tilbud. PPT har i sitt mandat å hjelpe skoler med å kompetanse- og organisasjonsutvikling, slik at skolene lykkes med å tilrettelegge for barn og elever med særskilte behov i kortere eller lengre perioder. Dette kan være rettet mot hele skoler, et trinn, en klasse eller enkeltelever. PPT sitt arbeid med forebyggende tiltak er ytterligere forsterket i høringsnotatet til ny opplæringslov.

I etterkant av pandemien har det vært en økning i andelen barn og unge som har utfordringer med angst og depresjon. Dette har blant annet medført en økning i elever som strever med å følge det ordinære opplæringsløpet og antall saker til kommunens fraværsteam, som blant annet består av ansatte i læringsmiljøet, har økt det siste året.

Læringsmiljøteamet er satt sammen av dyktige fagpersoner. Deres kompetanse er viktig for kommunen. En nedleggelse av teamet vil kunne føre til at skolene opplever å stå mer alene i både fraværs- og læringsmiljø saker.

Tiltaket er ikke lovpålagt og er årsaken til at det forslås nedlagt.

Redusere 1 årsverk HKK etter naturlig avgang

En lærer går av med pensjon i februar. Det settes ikke inn en ny lærer i denne stillingen

Forventet økonomisk effekt: 0,7 mkr

Konsekvensbeskrivelse:

Konsekvensen blir at gruppene med norskopplæring må få ny organisering slik at opplæring på flere nivåer foregår i det samme rommet.

Gruppene kan dermed bli store og dette gjør det utfordrende å følge opp deltakere som har individuelle behov og å tilpasse opplæringen til hver enkelt.

I dag har skolen løpende inntak for å svare opp lovgrunnlaget, men rammebetingelser som rom og gruppestørrelser gjør at vi da må operere med ventelister for deltakere som skal starte i norskopplæring.

Skolesektoren

Beskrivelse av tiltaket:

Skolene i Halden kommune vil oppleve en betydelig nedgang i sitt elevgrunnlag de neste årene. Allerede i dag ser vi at skoler har opplevd til dels fundamentale endringer. Gimle skole er en av de nyere barneskolene i kommunen. For skoleåret 2012-13, var det 324 elever på Gimle, deretter har elevtallet gått gradvis ned, og for skoleåret 2021/2022 har Gimle et elevgrunnlag som viser 253 elever. En stadig reduksjon av elever har en stor betydning for en skole, og betyr i praksis at skolen drifter med betydelig lavere kapasitet enn den er bygd for. Driftsutgiftene forblir de samme, men det er færre elever og ansatte som disse skal fordeles på. Selv om skolene i dag drifter etter norm for lærertetthet ser vi at en underkapasitet på skolen gir utfordringer knyttet til organisering og ressursutnyttelse mellom 1.-4. og 5.-7. trinn, så vil en underkapasitet uansett bety at skolen ikke kan utnytte ordninger og organiseringer på samme måte som en kan når en er langt under kapasitetsgrenser, og herunder også får store variasjoner mellom klasser og trinn internt på skolen. Gimle er imidlertid ikke alene. Hjortsberg, Strupe, Prestebakke og Berg skole er også skoler som i større eller mindre grad har, eller som vil få negative kapasitetsutfordringer, som i sin tur gjør at driftsutgiftene per elev øker og effektiviteten synker. Det er viktig å si at dette i stor grad handler om

faktorer som skolene ikke kan styre over når elevtallene synker: Klasserom som blir for små, klasserom som er for store, store arealer som står tomme, men likevel må vaskes og holdes ved like. Enhetene skal også ivareta sine administrative oppgaver, og så lenge enheten eksisterer vil det til slutt også være grenser for hvor langt en kan kutte de administrative ressursene, og fortsatt ivareta de pålagte og nødvendige oppgavene.

Elevtallsutviklingen i Halden kommune tilsier at det i lang tid fremover vil være god kapasitet ved de fleste skolene. Noen skoler kan likevel oppleve at de får kapasitetsproblemer. Risum ungdomsskole har det allerede, og Kongeveien skole kan også få det.

Skolegrensene i Halden, slik de er nå, gir ikke optimal plassutnyttelse ved skolene. Det gir heller ikke optimal økonomisk utnyttelse.

Forslag til ny opplæringslov ble lagt ut på høring i august 2021. Forslaget viderefører prinsippet om tilhørighet til nærskolen, men legger opp til at kommunen kan tildele plass på en annen skole enn nærskolen også før den er full. For eksempel for å legge til rette for forventet vekst. Dette gir kommunen bedre forutsetninger for å kunne styre fordeling av elever opp mot kapasitet. Ny opplæringslov forventes å tre i kraft 2023. I 2024 står nye Os skole ferdig og Folkvang skole frigjøres. Det skjer dermed mange ting i samme tidsrom som endrer mulighetsrommet for strukturelle endringer av skolekretsene i Halden kommune. WSP, som leverte sin rapport om skolestruktur i Halden kommune i august 2021, anbefalte også at kommunen benyttet tidsvinduet frem til ny opplæringslov er på plass og Os skole står klar, til å se tiltak som både på kort og lang sikt kan gi bedre ressursutnyttelse. Lokal medvirkning er sentralt i dette arbeidet.

I planperioden for økonomiplanen må skolestrukturen vurderes på nytt, og det må vurderes hvordan mulighetsrommet i ny opplæringslov kan utnyttes for å få en gunstigere økonomisk og pedagogisk drift.

Det totale elevtallet vil reduseres ytterligere de kommende årene. Tabellen under viser antall elever i grunnskolen, basert på befolkningsframskriving fra SSB. Tallene er hentet ut fra statistikkbanken 28.03.2021.

	Lav nettoinnvandring (MML)						
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
6-15 år	3 638	3 651	3 640	3 614	3 503	3 428	3 352
Flere el færre enn i 2021		13	2	-24	-135	-210	-286

Det vil alltid være usikkerhet knyttet til slike framskrivinger. Tallene bør sjekkes mot faktisk antall elever ved inngangen av hvert år.

Antall barn som er registrert i Halden kommune i statistikken, gjenspeiler ikke nødvendigvis hvor mange barn som går på skole i Halden. Forskjellen består dels i at barnetallet sjelden blir nøyaktig som beregnet i framskrivingen. Årsak til forskjellige tall kan også være barn som går på privatskole, hjemmeskole eller går på skole i andre kommuner. Det betyr at framskrivingen bør sammenliknes med faktisk elevtall. Ifølge grunnskolens informasjonssystem (GSI) er det 3466 elever i 1-10 trinn som går på offentlig skole i Halden i pågående skoleår 2021-2022. På siden analysebrettet statistikk på Udir.no oppgis elevtallet i kommunen uansett eieform å være 3531 barn i 1-10 trinn i Halden skoleåret 2021-22. Jf opplæringsloven § 2-1 har barn og unge rett til offentlig grunnskoleopplæring. Halden kommune plikter å ha kapasitet også til barna som i dag ikke går i offentlig eid skole.

Tabellen viser at i de første to årene i perioden vil antall elever ligge på noe over registreringen i GSI.

Fra 2024 ventes en nedgang på ca. 24 elever, og i 2025 en ytterligere nedgang slik at samlet reduksjon kommer på ca. 135 elever. En såpass stor reduksjon må vi kunne forvente skal gi en innsparing, gjennom noe færre antall klasser, lærere, miljøarbeidere samt noe mindre behov for spesialundervisning. Tallene viser imidlertid også at demografien ikke er en vesentlig faktor før mot slutten av fireårsperioden. Det betyr at en innsparing i første del av perioden må oppnås gjennom optimalisering av driften, bl.a. ved strukturelle grep.

Med tilnærmingen som vises til over, så antas at skolene, gjennom arbeid med å endre strukturen, samt endre skolegrensene, kan oppnå en vesentlig effektivisering.

Risum ungdomsskole har hatt kapasitetsutfordringer de to siste skoleårene. De har brukt to spesialrom som faste klasserom. Skoleåret 2022/2023 øker de med en klasse til, og har 15 klasser. Det medfører at ungdomsskolen trenger tilgang til flere klasserom enn de har i eksisterende bygningsmasse.

En annen stor utgift innenfor skolesektoren er skoleskyss til elever.

Opplæringsloven § 7-1 beskriver elevenes rett til skoleskyss. Elever i 2.-10. årstrinn som bor mer enn fire kilometer fra skolen har rett til gratis skoleskyss. For elever på 1. trinnet skyssgrensa to kilometer. Elever som har særlig farlig eller vanskelig skolevei, har rett til gratis skyss uten hensyn til

avstanden til skolen.

Kostnadene til skoleskys i Halden kommune beløper seg til 16,5 mkr i året.

Samlet effekt av tiltaket anslås til 13 mkr, fra 2023.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Barnehage

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel barn som får spesialpedagogisk hjelp i bhg		0,0 %	22,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Andel barn som går i barnehage og mottar tilretteleggingstilskudd		0,0 %	0,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %	3,0 %
Antall barn per pedagog		0,0	13,0	14,0	14,0	14,0	14,0
Antall barn per årsverk		0,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
Score i foreldreundersøkelsen (tilfredshet)		4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7
Andel godkjente helsefremmende kommunale barnehager		83,3 %	83,3 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel saker meldt til Drøftingsteam		19,0 %	6,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %	80,0 %

Skole

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Mobbing 7. trinn		9,4 %	9,4 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Mobbing 10. trinn		3,6 %	3,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Andel elever med spesialundervisning		7,5 %	10,1 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %	7,5 %
Overgang fra grunnskole til videregående skole		98,2 %	98,2 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Motivasjon (fra Elevundersøkelsen)		3,5	3,5	4,0	4,0	4,0	4,0
Antall saker der PPT bistår med systemrettet arbeid		22,0	15,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Saker Læringsmiljøteam		19,0	17,0	40,0	40,0	40,0	40,0

Barnevern

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel undersøkelser innenfor frist		91,7 %	95,1 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel barn med tiltak som har tiltaksplan		83,1 %	62,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel barn under omsorg med omsorgsplan		100,0 %	97,4 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fosterbarn som kommunen har tilsynsansvar for (under 18 år) som har fått tilsynsbesøk oppfylt		84,7 %	88,2 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Barn med undersøkelse eller tiltak per årsverk		24,2	24,1	17,0	17,0	17,0	17,0

Helsestasjon

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel barselbesøk av jordmor innen 4 dager etter utskrivelse fra sykehus		55,0 %	70,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel hjemmebesøk av helsesykepleier før barnet er 10 dager		47,0 %	46,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 2 år og 2 mnd.		0,0 %	85,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel fullførte helseundersøkelser innen barnet er 4 år og 2 mnd.		89,0 %	84,5 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Kommunalavdeling Helse og mestring

Fra økonomiplan 2023-2026 til budsjett 2023

Kommunalavdeling Helse og Mestring driftes stramt i 2022. Samtidig har kommunalavdelingen betydelige tiltak i 2022 og over i 2023. Det økonomiske landskapet ser annerledes ut nå for 2023 enn når det ble jobbet med økonomiplan. Dette har medført store og raske prosesser for å finne omstillingsmuligheter, samtidig som trygge og gode tjenester kan ivaretas til befolkningen i Halden. Det er lagt inn mange nye tiltak og endringer i forslag til budsjett for 2023, i forhold til hva som fremgår av økonomiplan.

Det har vært en vanskelig budsjettprosess og hver stein er snudd. Budsjettet som fremlegges for 2023 gjenspeiler dette. Det varsles at det er lite midler for å håndtere flere og nye brukere med omfattende behov enn de kommunen ivaretar i dag. Hvert år legges inn en budsjettpost for å kunne gi tjenester til nye brukere som har store og omfattende behov for tjenester. Det har ikke vært handlingsrom for å holde nivå på denne budsjettposten tilsvarende tidligere år. Dette gir en vesentlig risiko i årets budsjett.

Det legges opp til målrettet arbeid mot å effektivisere, samtidig som det skal være forutsigbare, trygge og fleksible tjenester til innbyggerne. Dette medfører et stadig fokus på forenkling, fornying og forbedring av tjenestene, kompetanse, organisasjon og ledelse.

De ansatte er kommunens viktigste ressurs, og en ressurs som må ivaretas på en god måte. Ved å etablere gode fagmiljøer med mulighet for utvikling og innovasjon øker sjansen for å tiltrekke og beholde gode fagfolk. Ved å stimulere til fagutvikling, videreutdanning og kompetansehevende aktiviteter øker kvaliteten på de tjenestene kommunen yter overfor befolkningen. Noen yrkesgrupper er en knapphetsressurs. Dette arbeidet videreføres, da kommunen er helt avhengig av dyktige fagpersoner i alle ledd av tjenesten.

I budsjett for 2023 vil den røde tråden handle om å bygge opp under mestring hos hver enkelt, ha riktig nivå og en effektiv drift av et bredt spekter av tjenester, bedre pasientflyt og koordinering, gjennomføring av eldrereformen "Leve hele livet", bedre tilrettelagt botilbud for sårbare grupper og videre innfasing av velferdsteknologi og digitale løsninger i alle sektorer. Dessverre er det også nødvendig å kutte reelt i flere tjenester for å klare å levere et budsjettforslag innenfor tilgjengelige ressurser.

Bo - og miljøarbeidertjenesten som gir tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne har i 2022 hatt første driftsår med avlastningstjenester som er tatt over i kommunal drift fra private aktører og den nyetablert boligen i Aspeveien med 10 boenheter. Digitale hjelpemidler og velferdsteknologi er i en startfase og vil være satsningsområde i 2023. Det er et mål å bygge opp under egenmestring og trygghet for brukergruppen. Det gir mestringsfølelse å kunne klare så mye som mulig av hverdagen

og aktiviteter selv. Der ulike digitale løsninger kan bidra, vil dette testes ut og innføres. Det vil også gi muligheter for lavere tetthet av ansatte rundt brukerne. Digitale løsninger skal være førstevalg.

Ordningen med statlig finansiering for deler av kostnadene til "ressurskrevende brukere" opphører fra fylte 67 år. Personer innenfor dette område oppnår høyere levealder akkurat som andre innbyggere. Det kommunen erfarer er derfor at vi får flere brukere som har omfattende tjenester i egen bolig som fyller 67 år og hvor refusjonsordningen bortfaller. Kostnadsnivå rundt en enkeltbruker varierer her fra 1,8 mill pr. år til 8 mill pr. år. Når refusjonsordningen bortfaller pga. alder medfører dette store økonomiske utfordringer. Forventningen fra statlig hold er at personer da skal inn under ordningene som gjelder for eldreomsorgen. Personer som har hatt tett bemanning rundt seg mer eller mindre hele livet vil imidlertid ikke kunne nyttiggjøre seg en sykehjemsplass eller omsorgsbolig for eldre uten forsterkede tiltak. I Halden har vi flere som fyller 67 år de nærmeste årene. Det er derfor lagt inn et tiltak om å organisere tjenester til eldre med omfattende tjenestebehov på en annen måte enn i dag. Når inntekten bortfaller, må også utgiftsnivå ned. Vi har i 2022 inne tiltak med effekt 1,2 mkr som økes til 2 mkr i 2023 ved å organisere denne tjenesten annerledes. Riktig boligstruktur, bemanning med rett kompetanse og riktig sammensetning av tjenester anses å kunne gi en slik effekt.

Overordnet satsning på livslange tjenester vil få betydning for enheten. Kostnadsnivå i tjenesten er for høyt i forhold til tilgjengelige ressurser og det vil iverksettes tjenestegjennomgang for å finne mer effektive driftsformer enn i dag. Arbeidet anses såpass omfattende at det er nødvendig å bruke 2023 på å analysere og utarbeide alternativer.

I tjenesten foreslås å endre avlastningstilbudet i institusjon til å gjelde hverdager og ikke helger. Avlastning i helg kan fortsatt gis ved avlastning i private hjem. Innsparingen forventes å være 1,8 mill.

Rus – og psykisk helse har etablert FACT team, tjenester til 16 år mot tidligere 18 år, samt «rask psykisk helsehjelp». Dette er tre store prosjekter som allerede viser stor bedring på ventelister. Tjenesten er styrket med etterlengtet psykolog. Tjenesten har jobbet godt med å øke aktivitetstilbudet og gi gruppebasert behandling/ oppfølging i 2022. Dette vil være fokusområder i 2023. Samtidig får kommunen stadig dårligere pasienter som trenger et botilbud med tett oppfølging. Det vil derfor være behov for å styrke botilbudet til brukergruppen innenfor psykisk helse og rus, og særlig for pasienter med både rusutfordringer og psykiske lidelser (ROP - pasienter). En satsning i 2023 vil derfor være å prosjektere og starte etablering av et bedre botilbud for ROP - pasienter på Nedre Hola. Konseptet er startet i 2022 i samarbeid med ideelle organisasjoner. Det er kommet en ekstra utfordring med statsbudsjettet som stanser Husbankens medfinansiering av slike boliger. Dette kan få konsekvenser for prosjektet. Målet er uansett å kunne gi et trygt sted å bo hvor grunnleggende behov for hygiene, ernæring, sosial kontakt ivaretas. Først når grunnleggende behov er ivaretatt vil pasienten kunne være mottakelig for behandling innenfor rusomsorgen og/ eller psykiatrien. Målet er derfor videre å skille boligtilbudet hvor hovedfokus er botrening og

behandlingstjenestene hvor hovedfokus er å gi helsehjelp. I tett samarbeid med ideelle organisasjoner og frivillige, vil kommunen kunne oppnå et konsept som er ivaretagende og trygt.

Det er ikke funnet handlingsrom for å legge inn driftsmidler til nytt konsept på nedre Hola i 2023 innenfor de budsjetttrammer som er tilgjengelig. Det må derfor jobbes for å finne en driftsform innenfor de ressurser som er tilgjengelige i dag.

Halden helsehus har flyttet inn i moderne og fremtidsrettede lokaler med moderne teknologiske løsninger som skal legge til rette for riktig og forsvarlig pasientbehandling, godt arbeidsmiljø og effektiv drift. Flere av tjenestene samlokaliseres for å styrke samhandling og gode pasientforløp. Det må derfor kunne forventes en innsparing i driftskostnader, samtidig som pasientlogistikk og pasientbehandling styrkes. Det er lagt inn et tiltak om samdriftsfordel som utgjør en innsparing på 1 mill.

Den ordinære legetjenesten er styrket for å møte kommunens krav til å opprettholde en forsvarlig legetjeneste. Krav om utdanning, formalkompetanse og bakvaksordning medfører høyere kostnader for kommunen, uten at dette er tilstrekkelig kompensert gjennom statlige overføringer. Samtidig foreslås en mindre reduksjon på 0,4 årsverk på kommunal legefunksjon. Det foreslås også å redusere budsjettet for legevakt med 800 000,- for å møte budsjetttrammen.

Det er lagt inn en nedbemanning på 12 årsverk på sengepostene. Når en avdeling flyttet fra Helsehuset til Bergheim bo - og aktivitetssenter i 2020 oppstod en overtallighet i drift på Helsehuset. Nedbemanning ble gjennomført ved naturlig avgang, men oppsigelser ble unngått. Når pandemien oppstod ble den gjenværende ressursen benyttet i pandemiarbeid med mer. Etter overflytting til nytt helsehus er det også utarbeidet nye turnuser med lavere bemanning pga. enklere drift og mulighet for mer effektiv drift i nytt hus. Dette har medført en overtallighet på totalt 9 mill. Det er ca. 12 årsverk overtallighet fordelt på tre avdelinger. Noen årsverk benyttes til å dekke opp for fravær, og nedbemanningen innebærer en risiko for økning i variabel lønn. Overtalligheten er utelukkende på mandag til fredag, dag og kveld, og gjelder ansatte i 100 % stilling som har faste helger. Det anses i strid med heltidsatsningen å skulle si opp ansatte, herunder sykepleiere, i 100 % stilling for å tilby dem deltidsstilling på helg. Tiltaket må derfor sees i sammenheng med tiltak om å åpne 5. etg. på nytt Helsehus fra mandag til fredag, som muliggjør å opprettholde 100 % stillinger og beholde ansatte med høy og nødvendig kompetanse.

Pasientflyt og pasientlogistikk er satsningsområder som involverer enhet Helsehus. I tillegg er rehabilitering, forebyggende tjenester og mestringsfokus fremtredende i arbeidet. Hverdagsrehabilitering er ikke lovpålagt, men det er ønskelig å fortsette teamet i et forebyggende perspektiv. Det er ikke funnet handlingsrom for å ha hele teamet, derfor legges inn forslag til å redusere med 1 årsverk.

5. etasje foreslås åpnet med nye korttidsplasser og avlastningsplasser. Endelig konsept og åpning av antall plasser må planlegges i samarbeid med tjenesten. Endelig utforming er ikke klart, men det er lagt en ramme på drift kun i ukedager, samt økonomisk ramme på 10 mill.

Det er ikke lagt inn midler i budsjett for å åpne bassenget på Halden Helsehus. Det krever en investering på 1 million for å kunne sette bassenget i stand til å tas i bruk. Det kreves også driftsmidler på ca. 800 000,- å drifte pr. år. Nøyaktig driftsutgifter er påvirket av strømpriser og vanskelig å anslå. I tillegg kommer vaktmestertjeneste og kjemikalier for å opprettholde vannkvalitet.

Sykehjem driftes effektivt i 2022 og det legges opp til samme effektive drift i 2023. Det foreslås å endre 3 avlastningsplasser til langtidsplasser. Det har vært jobbet målrettet mot å øke kompetansen innenfor demensomsorgen og dette vil fortsette. I tillegg er det et mål å ruste flere sykehjemsavdelinger til å kunne håndtere personer med adferdsmessige utfordringer, og hvor det kan være kombinasjon av ulike diagnoser. I tillegg er opplæring og oppfølging av pårørende til personer med demens vesentlig i årene som kommer. Tett samarbeid med frivillige og interesseorganisasjoner er viktig i dette arbeidet og i tråd med den nasjonale satsningen «Leve hele livet». Ernæring, aktivitet og et godt dagtilbud er viktige også i 2023, og tiltakene i “Leve hele livet” reformen tas inn fortløpende. Sykehjemmene jobber også for å bli livsgledesertifiserte sykehjem.

Sentralkjøkkenet er ønskelig at får en mer sentral rolle for alle sektorer i kommunen. Dette vil øke inntekter og produksjon på kjøkkenet.

Forvaltningsenheten har få årsverk i forhold til oppgaver, noe som får betydning for tilgjengelighet og responstid. Enheten har fortsatt fokus på digitalisering av arbeidsoppgaver. Enheten vil driftes på samme nivå i 2023 som i 2022.

Det er funnet rom til økning av omsorgslønn til tariff for ufaglært assistent da vi i 2022 har hatt revurderinger av flere store vedtak, som har gitt færre vedtakstimer totalt enn tidligere. Rammen er den samme, men lønn pr. time er økt.

For å kunne ha en økt satsning på husbankens virkemidler i det boligsosiale arbeidet er det et mål å kunne styrke ressursen som ivaretar dette arbeidet. Husbanken lanserer i 2023 Kobo som er nytt digitalt system for kommunale boliger, men det er ikke funnet handlingsrom for slik styrkning i 2023. Det vil sees på muligheter for å få innarbeidet dette i 2024.

Det foreslås å øke husleien for resterende boliger som ikke er oppjustert til gjengs leie. Det er fortsatt noen kommunale boliger og tilrettelagte boliger hvor dette er en mulighet. En slik endring må varslet med 6 mnd. varsel og økt leie vil derfor gjelde fra 1.7.2023. Dette gir en økt inntekt på 1,150 mill.

Det er et økende behov for avlastning/ boligtilbud for barn som ikke kan bo hjemme. Disse sakene ligger i skjæringspunktet mellom barnevern og helse. Barna har en adferd/ fungering pga. sykdom som krever mye av omsorgspersonene. Det kan være vanskelig å si med sikkerhet om behovene for alternativt bosted/ avlastning skyldes sykdommen, omsorgsvevnen eller en kombinasjon. Barn bør oppholde seg i private hjem og ikke i institusjon. Økningen av behov er ønskelig å løse i private hjem.

Det innebærer imidlertid at hjem som tar på seg slike oppdrag får opplæring, støtte og frikjøp til å kunne være hjemme med barnet. Alternativet er barnebolig, med ansatte i turnus. For å unngå dette, og sikre at barn får oppholde seg og bo i hjem med trygge voksenpersoner, er det derfor lagt inn 2 millioner for å styrke hjem som kan stå i en slik omsorgs- og avlastningsoppgave. I disse sakene er det ikke behov for medisinskfaglig oppfølging, og derfor ikke institusjon med sykepleier/vernepleierkompetanse.

Hjemmebaserte tjenester og tilrettelagte boliger vil måtte håndtere økning i oppdrag fremover i tråd med strategien om at flere skal bo hjemme lenger. Samtidig er det lagt opp til effektiviseringstiltak i form av digitale verktøy tilsvarende 7,4 mill. Noen oppgaver som utføres av hjemmesykepleien i dag anses å kunne overtas av digitale løsninger. Antall tilsyn vil gå ned og medisnutdeling endres.

Tilrettelagte boliger er i gang med digitalisering. Endring av driftsform er foreslått, både hva gjelder innhold og bemanning. Det er lagt inn tiltak om ambulerende bemanning på Hagegata med en effekt på 3,8 mill. Lavere bemanning på Vaterland tilsvarende 5,2 mill i helårseffekt, med virkning fra 1. april 2023, samt egenbetaling for aktiviteter og trygghetsalarm. Gradvis endring av driften på Hagegata og Brygga følges i tråd med økonomiplan, og planleggingsarbeidet pågår. Dette gjelder beboernes hjem, og det knytter seg usikkerhet til fremdrift og effekt.

Det er lagt inn forslag om å fjerne trivselskoordinator for hjemmeboende da dette ikke er et lovpålagt tiltak, noe som gir en innsparing på kr. 800 000,-

Endringene i hjemmebasert er omfattende, og det blir viktig å prioritere primæroppgavene slik at det gis forsvarlige tjenester til alle hjemmeboende. Dessverre blir det lite rom for ekstra tjenester utover det lovpålagte.

Generelt er det lagt inn tiltak om å redusere bruk av bemanningsbyrå på 2 mill, et generelt effektiviseringskutt på 2 mill som ikke er fordelt når budsjettet legges frem, økt brukerbetaling på 0,5 mill og reduksjon i kostnader for rekrutteringstiltak og incitament for å jobbe på ugunstige tider med 1,5 mill.

Fokus og prioriteringer for budsjett 2023

Tjenestene innenfor kommunalavdeling Helse og Mestring skal gi forsvarlige og riktige tjenester til en aldrende befolkning og bidra til at vi ivaretar **FNs bærekraftsmål nr. 3 "God helse og livskvalitet"**.

Forventningene til offentlige helsetjenester er høy og stigende. Dagens generasjon stiller større krav til innhold og kvalitet. Nivå og forventninger til helsetjenestene må det jobbes med slik at forventninger og mulighet for leveranse samsvarer. Halden kommune skal være en fremoverlent og innovativ kommune som tør, for å møte fremtiden. I tillegg må kommunen klare å prioritere ressursene riktig, endre drift og organisering, samt "slutte å gjøre" noe av det vante. Endring er

smertefullt, men helt nødvendig for å sikre at innbyggerne i kommunen skal få forsvarlig helsehjelp når de trenger det.

I tillegg til å ha en aldrende befolkning medfører folkehelseprofilen for Halden at behovet for tjenester er stort i alle aldersgrupper og større enn gjennomsnittet i Norge. Halden har en høyere andel personer under 67 år med omfattende bistandsbehov enn snittet i Østfold og kostragruppe 10. Medisinsk framskritt tilsier samtidig at vi stadig lever lenger med betydelig medisinsk oppfølging og behandling. For Haldens del ser vi summen av dette i at en vesentlig del av tjenesteytingen skjer i gruppen 0-67 og 67-80 år. Eldreomsorgen defineres normalt å være de over 80.

2022 har vært et år med mange nye og uforutsette faktorer som påvirker økonomien. For helsesektoren innebærer dette at økte strøm og matpriser skal håndteres innenfor driftsrammene. Det gis ikke forsterkninger for å håndtere vekst av antall eldre innbyggere. Senvirkningene av pandemien må løses innenfor tilgjengelige ressurser. Det er også innbyggere i Halden som har omfattende tjenestebehov og som har fylt 67 år, slik at inntekten med refusjon fra staten bortfaller. Fra fylte 67 år må kommunen uten ekstra inntekt gi riktige tjenester. Dette er tjenestebehov som har kostnadsramme på 1,8 til 8 millioner kroner pr. bruker. Noen har allerede fylt 67, og det er 1-3 brukere hvert år de neste 5 årene som dette er gjeldende for.

Utfordringsbildet er så omfattende at det foreslås store strukturelle endringer for å kunne sikre trygge tjenester til Haldens befolkning. I budsjettprosessen er samtlige ikke lovpålagte tjenester vurdert, og flere er drøftet med tillitsvalgte. Dette er tjenester som er av vesentlig betydning for det forebyggende arbeidet og avgjørende for personer i de mest sårbare gruppene. For å forsøke å verne så mange av disse tjenestene som mulig, og for å kunne legge frem et budsjettforslag innenfor tilgjengelige ressurser foreslås store og krevende tiltak i budsjett 2023.

Kommunedelplan Helse, omsorg og mestring er vedtatt og hvordan de ulike mål og strategier skal realiseres vil i hovedsak arbeides inn i neste rullering av økonomiplan. Planen er likevel førende for budsjett 2023. Den økonomiske situasjonen gir lite handlingsrom for styrkninger. Likevel er det sett mot planen i forhold til alle endringer og tiltak som foreslås. Hvilke mål og strategier som er vedtatt har hatt betydning for hvilke tiltak som presenteres, og hvilke tjenester kommunedirektøren har jobbet for å beholde.

Et tilbakeblikk: Kommunalavdelingen har de siste årene vært gjennom store endringer. Siste store endring er etablering av et nytt og moderne Helsehus som stod klart høsten 2022, hvor organisering, inndeling og tjenester er endret. Hjemmetjenesten flyttet i mai inn i nye og mer tilpassede lokaler. I 2022 er det også kommet igang en større satsning på kompetanseheving etter 2 år med pandemi. Innen sommeren 2023 skal blant annet alle sykepleiere, vernepleiere og helsefagarbeidere ha gjennomført ProAct, opplæring i hjerte-lungeredning er satt i system, flere er sendt på videreutdanning og noen har fått støtte til å ta sykepleierstudiet. Digitalisering og å ta i bruk

velferdsteknologi på en trygg og hensiktsmessig måte, har fått fart igjen. Dette arbeidet vil fortsette inn i 2023.

Prioriteringer:

Det økonomiske landskapet ser annerledes ut nå for 2023 enn når det ble jobbet med økonomiplan. Dette har medført store og raske prosesser for å finne omstillingsmuligheter, samtidig som trygge og gode tjenester kan ivaretas til befolkningen i Halden.

Det anses viktig å kunne fortsette med forebyggende arbeid, selv om mange av tjenestene innenfor dette området ikke er lovpålagt. For å kunne beholde viktig forebyggende arbeid, har det vært nødvendig å se på effektivisering av øvrig drift. Effektivisering innebærer i dette tilfelle tydeligere linjer for hva kommunen skal bistå med og ikke bistå med. Det blir mindre rom for "det lille ekstra". Å ta i bruk ulike digitale løsninger og velferdsteknologi blir avgjørende for å lykkes. Eksempelvis kan ikke ansatte i en tilrettelagt bolig eller i hjemmesykepleien reise ut å handle mat, men kan bistå med å handle via nettløsninger med hjemlevering. Eventuelt kan ansatte bistå med å bestille måltider fra sentralkjøkkenet.

Forebyggende arbeid i form av frisklivssentralen, trimgrupper, demenskoordinator, kreftkoordinator og miljøvaktmestertjenesten videreføres derfor i forslag til budsjett. Det samme gjør lavterskeltilbud innenfor rus - og psykisk helse, herunder aktivitetssenteret. Det foreslås også at dagsenter for seniorer opprettholdes. Hverdagsrehabilitering foreslås beholdt, men redusert med 1 årskverk. Dette er tjenester som ikke er lovpålagt, men som anses å være avgjørende for brukerne av tilbudet og avgjørende i et forebyggende perspektiv. Ved en nedleggelse av disse tilbudene anses det å få store konsekvenser for den enkelte og økt press på øvrige tjenester. Kommunedirektøren har vektlagt viktigheten av forebyggende arbeid, noe som videreføres ved å beholde disse tjenestene.

Ulike dagtilbud for eldre og personer med demens anses å forebygge funksjonsfall, samtidig som det fylle dagene med innhold for den enkelte. Gode dagsentertilbud vil forsinke behovet for sykehjemsplass, være et godt tilbud for brukeren og være en avlastning for pårørende. Dette prioriteres opprettholdt i 2023 og er i tråd med "Leve hele livet" reformen". Det hadde vært ønskelig å kunne åpne noen flere dagsenterplasser, men dessverre er det ikke funnet økonomisk handlingsrom for dette. Dersom det skal økes med to dager i uken av 12 plasser pr. dag, på dagsenter for seniorer (ikke lovpålagt), har det en kostnadsramme på 1 million.

Utvidet bruk av grupper og mindre 1-1 tjenester sikrer økt utnyttelse av tilgjengelige ressurser, og er med på å gi tilhørighet og bidrar til sosiale arenaer. Denne satsningen fortsetter. Særlig innenfor rus - og psykisk helse har dette hatt stor effekt, og må bres ut til flere tjenester for å kunne håndtere flere personer med behov for bistand.

Aldersvennlig og demensvennlig samfunn er gode strategier for å møte den aldrende delen av befolkningens evne til å mestre eget liv og bli møtt riktig og godt av ulike aktører i samfunnet. NOU

"Leve hele livet" og "demensvennlig samfunn" i samarbeid med demensforeningen vil være viktige retningslinjer.

Hjemmesykepleien vil benytte mer teknologi. God hjemmesykepleie er viktig for at innbyggerne skal kunne være trygge i eget hjem, samt klare å bo hjemme med sykdom eller funksjonsfall som følge av alderdom. Når strategien er at flere skal ha mulighet til å bo hjemme legger det økt press på hjemmesykepleien. Det er avgjørende å få innfaset gode digitale løsninger for å håndtere veksten. Ressurstilgangen er imidlertid lav og det er nødvendig å redusere budsjettene i 2023. Det er lagt inn en innsparing på 7,4 millioner på hjemmesykepleien i 2023. Effekten skal innhentes ved å innfase medisindispensere som gjør innbyggere i stand til å ta medisiner selv uten bistand fra personell, e-lås, automatisering av kjøreruter og bilbruk. Endringen er i samsvar med Helse- omsorg og mestringsplanens:

Mål 4: Innovative og digitale løsninger skal være en integrert del av helse - og omsorgstjenestene, og strategi: Økt bruk av trygge digitale løsninger.

Mål 7: God ressursutnyttelse og bærekraftig tjenesteproduksjon. Strategi 1: Det digitale førstevalget.

Ansatte er den viktigste ressursen og tjenestens ansikt utad mot de ulike brukergruppene. Gode arbeidsvilkår, gode turnuser og mulighet for kompetanseheving er viktig for å sikre dette. Samtidig skal samfunnsoppdraget og tjenester leveres til det beste for Haldens innbyggere. Heltidssatsningen vil være med på å gi gode og stabile arbeidsplasser, kontinuitet for tjenesten og færre ansatte for den enkelte leder å følge opp. Heltid er et ledd i å nå FNs bærekraftsmål nr. 5 "sikre likestilling mellom kjønnene". Det har vært ønske om å kunne legge inn mer midler for å styrke heldetidsandelen i helse. Det er ikke funnet handlingsrom for dette i rammen som er foreslått, men det er lagt frem forslag til endringer av tjenestetilbud slik at helgbelastningen går ned. Med behov for færre ansatte i helgene, er det enklere å kunne tilby 100 % stillinger. Ny avdeling i 5. etg. på Halden Helsehus foreslås derfor åpnet med drift fra mandag til fredag. Det foreslås også å fjerne/ redusere avlastning i institusjon på helg og helligdager, for å oppnå samme effekt. Kostnadene ved helgdrift er vesentlig høyere enn på hverdager, slik at reduksjon av tjenester på helg også gir en økonomisk innsparing.

Det må legges riktig nivå på tjenestene, både i omfang og kvalitet, for å klare å sikre forsvarlighet og nødvendig tjenestetilbud, jf. FNs bærekraftsmål nr. 11 " Bærekraftige byer og lokalsamfunn". Det er stadig økende forventninger til tjenestene, og forventningene samsvarer ikke med tilgang på ressurser, verken økonomisk eller personellmessig. God kommunikasjon og god brukermedvirkning vil være av vesentlig betydning for å sikre forventningsavklaring sett opp mot tilgjengelige ressurser og at kommunen prioriterer ressursene riktig. FNs bærekraftsmål nr. 16 "Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner" vil legge føringer i dette arbeidet. Dette innebærer også økt fokus på samarbeid med ideelle organisasjoner og frivillige.

Det er vesentlig for at innbyggere kan bo hjemme at kommunen har riktig antall og godt fungerende korttids og avlastningsplasser. De tradisjonelle langtids plassene ved sykehjemmene vil i første rekke bygges opp rundt mennesker som ikke er i stand til å mestre egen hverdag i eget hjem, og hvor det er

uforsvarlig å fortsatt bo hjemme. Langtidsplasser sykehjem må også være godt tilrettelagt for personer med demens, da dette er en gruppe som øker. Den demografiske utviklingen, antall søknader og økt behov for disse tilbudene tilsier en styrkning.

Det foreslås derfor å gjøre om tre avlastningsplasser som i dag befinner seg på Bergheim og Iddebo til ordinære langtidsplasser. Ved dette tiltaket øker vi med 3 langtidsplasser i kommunen. To plasser tilrettelagt for demens og 1 plass innenfor somatikken. Samtidig er det ønskelig å ta i bruk 5. etg. på Halden Helsehus som innehar 18 plasser til et nytt tilbud innenfor segmentet korttidsplasser og avlastningsplasser. Vi ser et økt behov for korttidsopphold for personer som bor hjemme, hvor fokus er ernæring, trening, opptrening og mestring. Ved å kombinere dette med avlastning kan kommunens totale tilbud til innbyggere og pårørende øke.

Tiltaket innebærer å åpne en avdeling med inntil 18 plasser i 5. etg på Helsehuset med fokus på mestring, avklaring og opptrening, og med tilbud fra mandag til fredag. Ved å ha drift fra mandag til fredag vil det bidra til å ha flere ansatte i 100% stillinger. Flere vil da jobbe hverdager på denne avdelingen og ha sine helger i en av de øvrige avdelingene på Helsehuset. Korttid og avlastningstilbudet vil øke vesentlig i kapasitet, samtidig som det ikke vil være mulig å gi avlastning i institusjon på helger. Kommunen har to avlastningsplasser på Vaterland tilrettelagte boliger, og disse vil fortsatt kunne benyttes i helger. Kommunen har fått tilskudd fra Husbanken for å rehabilitere 5. etg. Tilskuddet blir utbetalt når plassene tas i bruk. Det er derfor vesentlig for å få utbetalt tilskuddet at kommunen har en plan for åpning av nye plasser.

Avdelingen må sees i sammenheng med hverdagsrehabilitering for å lettere kunne vurdere hvem som trenger slik plass i en periode, og for å kunne følge opp pasienten hjemme ved behov. Avdelingen vil kunne gi overgangsplasser til usk pasienter på ukedager ved behov, der opptrening er hovedfokus før hjemreise. Pasientene kobles mot gruppetreningstilbud, som kan fortsette etter hjemreise. Personellressursen bør bestå av en tverrfaglig gruppe med sykepleiere, helsefagarbeidere, fysio- og ergoterapeut. Avdelingen vil være stengt i helgene, 4 uker i sommerferien og på helligdager. Det er lagt en driftsramme på 10 millioner, og det blir viktig å få til mest mulig innenfor denne rammen. Tilbudet anses å samsvare med Helse, omsorg og mestringsplanens:

Mål 1: Mestret eget liv, Strategi 3; Forebygge funksjonsfall ved sykdom og alderdom.

Mål 3: Trygge og tilrettelagte boliger i alle livets faser, strategi 2; Støtte og utløse ressurser hos brukerne selv, pårørende, nettverk og nærmiljø.

Mål 6: Kvalitet i behandling og oppfølging, strategi 1; Sikre forsvarlige helse- og omsorgstjenester, god behandling og riktig medisinsk oppfølging.

Det er ønskelig å starte opp forebyggende helseveiledning for seniorer hvor det drives oppsøkende virksomhet mot eldre fra de fyller 75. Alle skal få tilbud om et hjemmebesøk eller samtale på kontor for generell helseveiledning som handler om mestring og planlegging av egen alderdom, samt

kartlegge og iverksette forebyggende tjenester der det er riktig. Det er dessverre ikke funnet handlingsrom for å styrke med 2 årsverk til en slik tjeneste som ønsket. Konseptet er i tråd med Leve hele livet og bør prioriteres. Forebyggende helseveiledning anses å være et viktig forebyggende tiltak, og vil forsøkes løst i avdeling for aktivitet og mestring uten tilførte ressurser.

Tilrettelagte boliger på Vaterland krever mye ressurser å drifte, og bemanningen har gradvis økt de siste årene. Det er behov for strukturelle endringer for at boligene skal fortsette å være trygge og tilrettelagte boliger for brukergruppen, men med lavere ressursbruk enn i dag. Samtidig må det jobbes for økt aktivitet og sosiale tilbud i boligene. Det foreslås derfor relativt store endringer i driften. Disse medfører blant annet å innføre ordinære trygghetsalarmer, som betales av hver enkelt bruker i samsvar med gebyrregulativet. Mange har med seg alarm når de flytter inn og beholder da denne. Videre foreslås fast felleskostnad for å finansiere aktiviteter som gruppetrening, turer og sosiale begivenheter. Ved å innføre en felleskostnad kan dette finansiere aktivitet på stedet som planlegger og sikrer gjennomføring av ulike felles aktiviteter, trening og turer. Det innføres et tilbud om fellesbespisning (mat kommer i tillegg og bestilles fra sentralkjøkkenet). For å sikre forutsigbare budsjettmidler til aktivitet og kostnader til tilbud, er det nødvendig å innføre ordningen som fast for alle beboere. Foreslått sum: Kr. 500,- pr. mnd. pr. beboer. Tiltaket vil skape mer innhold for de som bor på Vaterland. Leilighetene har lave innskudd, og husleien er lavere enn ved leie av boliger på det private markedet.

Det legges videre opp til en ATA tid på 60 % i forhold til vedtak. Med ATA tid menes at ansatte skal bruke 60 % av tiden på jobb i kontakt med beboerne i tråd med vedtak. 40 % av arbeidstiden kan benyttes til administrativt arbeid og andre oppgaver som ikke fremgår av vedtak. ATA tiden er lavere i dag, og tiltaket medfører en nedbemanning. Dette vil medføre at det er færre ansatte til å gjøre andre oppgaver enn det som er gitt etter vedtak. Endringen er omfattende og krevende, og det vil ta noe tid å sikre gjennomføring.

Tjenester til personer med nedsatt funksjonsevne øker i antall og omfang. I tillegg har kommunen flere personer som har blitt eller blir 67 de nærmeste årene. Fra fylte 67 år bortfaller refusjonsordning fra staten og det er en forventning at bistand skal gis innenfor den ordinære eldreomsorgen. Det er derfor nødvendig med full gjennomgang av tjenesten, da det er avgjørende å finne endrede måter å gi tjenester på til denne brukergruppen, både for de over og de under 67 år. En vesentlig del av den totale budsjettammen går til å drifte tjenester til få brukere. Det gir gode tjenester, men samtidig klarer ikke kommunen å ivareta øvrige tjenester hvis dette skal fortsette. Arbeidet må påstartes i 2023 slik at bedre løsninger er funnet før budsjettprosessen for 2024. Et slikt omfattende arbeid må skje i tett dialog med brukere og interesseorganisasjoner.

Kommunalavdelingen vil bidra til å sikre FNs bærekraftsmål nr. 13 "Stoppe klimaendringene" ved å ha klima og Co2 avtrykk som en del av vurderingen i alt vi gjør. Dette vil synes i investeringer og driftsmetoder. Det vises til fokus på matsvinn på sentralkjøkkenet og i all matlevering, mindre bruk av plast og miljøvennlige materialvalg. Her er det lagt inn eget tiltak for matsvinn og eget tiltak for reduksjon av plast i driften. Disse tiltakene vil også gi økonomisk effekt.

Til tross for større endringer og tiltak for å nå foreslått ramme, mangler 2 millioner. Beløpet legges inn som et generelt tiltak i kommunalavdelingen, og det må jobbes med å finne løsninger for inndekning av tiltaket.

Helse og Mestring er alle ansatte fra ledere til helsepersonell i ytterste ledd. Kun som team og i godt samarbeid vil kommunalavdelingen lykkes med alle oppdrag. FNs bærekraftsmål nr. 17 "Samarbeid for å nå målene" samsvarer godt med kommunalavdelingens visjon "**Sammen om et godt liv**- tjenester basert på faglighet og brukermedvirkning, som ivaretar trygghet, verdighet og mestring".

Tverrsektoriell og tverrfaglig samarbeid blir viktige satsningsområder i 2023, og nye modeller for samhandling skal skapes og videreutvikles.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

		Økonomiplan 2023
Vedtatt budsjett		708 414
Vedtatt forrige periode		
Hagegata fra bemannet trygghetsbolig til boliger med ambulant tjeneste	-1 500	
Innfasing av digitale løsninger i hjemmebaserte tjeneste (hjemmesykepleie og tilrettelagt bolig)	-7 400	
Krisesenter	1 500	
Nedskalering Brygga tilrettelagte boliger med bemanning	-1 000	
Pris og lønnsvekst	20 924	
Samdrift nytt helsehus	-1 000	
Styrking forebyggende arbeid - leve hele livet	1 600	
Sum Vedtak forrige periode	13 124	
Sum Budsjettendring i år	519	
Lønns- og prisvekst		
Justering	2 079	
Lønns- og prisvekst som følge av RNB 2022	7 795	
Sum Lønns- og prisvekst	9 874	
Konsekvensjustert budsjett		23 517
Innsparingstiltak		
ATA tid på 60 % Vaterland	-3 800	
Avlastning kun på ukedager	-1 800	
Betaling for fellestjenester Vaterland og Hagegata	-700	

Økonomiplan

2023

Effektivisering av legevakt	-800
Endre fra avlastning til langtidsplass	-440
Endre fra bilavtaler til smart city	-200
Endring av ramme Helse og mestring 28.09.2022	-13 000
Fjerne trivselskoordinator hjemmeboende	-800
Generell innsparing for saldering av budsjett	-2 000
Gjengs leie	-1 150
Institamenter - økt lønn til noen ansattgrupper	-1 500
Matsvinn	-200
Nedbemannning nytt Helsehus	-9 000
Reduksjon av bemanningsbyrå	-2 000
Redusere 1 årsverk i avdeling for aktivitet og mestring	-1 000
Redusere 70 % fagarbeider Båstadlund dagsenter	-400
Redusere kommunal legefunksjon med 0,4 årsverk	-400
Sentralkjøkkenet leverer mat til kommune	-600
Økt brukerbetaling	-500
Sum Innsparingstiltak	-40 290
Nye tiltak	
Aktivitør og aktiviteter Vaterland/ Hagegata	1 000
Endring av ramme Helse og mestring 28.09.2022	2 000
Etablere avdeling for mestring, opptrening og avlastning	10 000
Justeringer i forhold til Revidert nasjonalbudsjett 2022	44
Korrigerings av ramme etter flytting av kommunalområde Samfunn og samskaping	400
Midler til forebyggende arbeid	11 950
Styrking hjemmebasert	4 000
Styrking Rus og psykisk helse	1 000
Teknisk justering etter innarbeidet tiltak	3 601
Tilføring midler som følge av Statsbudsjett	7 289
Sum Nye tiltak	41 284
Sum Budsjettallokering	-12 616
Nye tiltak og realendringer budsjett	-11 622
Konsekvensjustert ramme	720 308
Rest til fordeling (+) / Rest udekket (-)	9 290
Ramme 2023-2026	729 598

Innsparingstiltak

ATA tid på 60 % Vaterland

Bakgrunn:

Analyse viser potensial for å øke ATA- tiden (ansikt til ansikt- tid/ direkte tjenestetid) og samtidig redusere indirekte tidsbruk. Ved planlagt utfasing av trykksalarmer, vil responscenteret Helsevakten avlaste tjenesten for unødig ressursbruk. Erfaringsmessig siles ca. 70 % av alarmanrop gjennom dialog, og vil antatt ikke generere oppdrag fra bemanningen på Vaterland tilrettelagte boliger. Ved en mer effektiv og målrettet tjenesteutøvelse, vil det være mulig å redusere bemanningen. Bistand gis etter vedtak og tiltakstid. Det vil legges opp til ATA (ansikt til ansiktstid) etter vedtak på 60 %.

Gjennomføring:

Nedbemanning skal skje innen 1. april 2023, beregnet effekt fra 9 måneder. Helårseffekten vil være 5,2 mill., med effekt for 2023 på 3.9 mill.

Konsekvenser:

Tiltaket vil medføre lavere bemanning og mindre tilstedeværelse. Oppdrag blir knyttet til vedtak, og medføre mindre tid til å bistå med andre forhold.

Økonomiske effekt:**Avlastning kun på ukedager****Bakgrunn:**

Avlastningen ytes i dag på ukedager, helger og helligdager, dag, ettermiddag/kveld og natt. Avlastningen tas ut som time – og/ eller døgnavlastning. Det gis avlastning i ferie og STO ordning for barn og unge. Det er mer kostnadskrevenne med avlastning på helger og helligdager, og kommunen får en merkostnad ved å tilby avlastning på disse dagene.

Gjennomføring:

Foreslått tiltak er at det kun gis avlastning på ukedager til alle brukergrupper; eldre, yngre med demens og personer med nedsatt funksjonsevne. Tiltaket anses å ha et innsparingspotensial på 1,8 millioner, samt sparte økte utgifter ved å ikke åpne avlastning på helg i ny avdeling på Helsehuset.

Konsekvenser:

Vi har begrenset kapasitet til avlastningstiltak i dagens ordning, og foreslåtte tiltak vil kunne oppleves å gi mindre fleksibilitet og øke belastningen for pårørende med tyngende omsorgsoppgaver. På den annen side gir tiltaket mulighet for økt andel heltid, da det blir mindre helgarbeid for ansatte.

Økonomiske effekt:

Betaling for fellestjenester Vaterland og Hagegata

Bakgrunn:

Bakgrunnen for tiltaket er å tilby en aktivitets- og trygghetsskapende ordning med trygghetsalarm, aktiviteter som gruppetrening, turer og sosiale begivenheter.

Gjennomføring:

Ved innføre en felleskostnad kan dette finansiere aktivitet på stedet som planlegger og sikrer gjennomføring av ulike felles aktiviteter, trening og turer. Det innføres et tilbud om fellesbespisning (mat kommer i tillegg og bestilles fra sentralkjøkkenet). Ordningen vil være en tiltakspakke som samtidig gir en økonomisk forutsigbarhet for budsjettering og tjenestetilbud. For å sikre budsjettmidler til aktivitet og kostnader til tilbud, er det nødvendig å innføre ordningen som fast for alle beboere.

Foreslått sum: Kr. 500,- pr. mnd. pr. beboer. Innskudd for leilighetene og leiesum er relativt rimelig i forhold til tilsvarende på det private markedet, slik at den totale kostnaden ikke blir for høy. Mer aktivitet og tilbud på stedet har vært etterspurt og ønsket fra beboere. En slik betaling muliggjør dette.

Det endres fra alarm på bygget til ordinære trygghetsalarmer, som betales av hver enkelt bruker i samsvar med gebyrregulativet. Mange har med seg alarm når de flytter inn og beholder da denne.

Resultatet blir fast aktivitet, felles bespisning og sosiale aktiviteter på stedet. Økt mestring, livsglede og trivsel for beboerne. Ordningen vil gi en økonomisk forutsigbarhet i budsjetteringen og økt inntekt som finansierer ordningen. Likeverdige ordning med trygghetsalarm uavhengig av om du bor i vanlig bolig eller tilrettelagt bolig.

Ikke behov for investering av nytt alarmanlegg på Vaterland, men overgang til ordinære trygghetsalarmer på eksisterende system. Investering i nytt alarmsystem med 3 mill er derfor tatt ut.

Konsekvenser:

Høyere kostnad for beboerne for aktivitetstilbud og alarmsystem.

Økonomiske effekt:

Effektivisering av legevakt

Bakgrunn:

Legevakten er nylig samlokalisert med Stangeberget legesenter. Pga. krevende budsjettsituasjon, er alle driftssteder gjennomgått. Det anses mulig å redusere budsjett. Responssenter for trygghetsalarmer vil ikke lenger være på legevakt fra mars/ april 2023, noe som også tar ned belastningen på bemanningen på legevakt.

Gjennomføring:

Det må foretas et arbeid i avdelingen for å redusere lønnskostnader og øvrige driftskostnader for å nå budsjettrammen.

Konsekvens:

Lavere sykepleierbemanning.

Økonomisk effekt:

Innsparing på lønns og driftsbudsjettet.

Endre fra avlastning til langtidsplass**Bakgrunn:**

Det er behov for flere langtidsplasser sykehjem, særlig innenfor demensomsorgen. Ved å endre fra avlastning til langtidsplass er det mulig å øke med 2 plasser for demens og 1 plass for somatikk. Det har også vist seg noe uheldig med avlastning på langtids- avdeling pga. fokus på å bo, og ikke å forberede for hjemreise. Det anses derfor mer hensiktsmessig å ha avlastningsplasser i tilknytning til korttid, som har faglig fokus på å mestre hjemmesituasjonen, hjemreise og opptrening. .

Gjennomføring:

2 plasser på Bergheim og 1 plass på Iddebo endres fra avlastningsplass til langtidsplass.

Tiltaket må sees i sammenheng med åpning av avlastning i 5 etg. på nytt Helsehus.

Konsekvens:

Kommunen øker med 3 langtidsplasser.

Økonomisk effekt:

Avlastningstilbud er gratis, mens langtidsplass har en egenbetaling. Derfor gir tiltaket en økt inntekt med 440 000,-

Endre fra bilavtaler til smart city

Dagens bilavtaler gjennomgås og avsluttes når ansatte kan benytte Smart City biler lokalisert i Søsterveien og Halden Helsehus

Fjerne trivselskoordinator hjemmeboende

Bakgrunn:

I 2021 fikk Halden kommune tilskuddsmidler fra Helsedirektoratet til å iverksette tiltaket. Beklageligvis ble ikke tilskuddsordningen videreført i 2022. Men tjenesten så effekten og behovet for tiltaket, så tiltaket ble videreført i inneværende år. I en presset økonomisk situasjon, ser ikke tjenesten mulighet til å videreføre tiltaket i 2023.

Gjennomføring:

Stillingen som trivselskoordinator kuttes og ansatt overflyttes til annen stilling.

Konsekvens:

Lavere tilbud til hjemmeboende med ensomhetsproblematikk.

Økonomisk effekt:

Lavere lønnskostnad.

Generell innsparing for saldering av budsjett

Det er lagt inn et generelt effektiviseringstiltak som ikke er fordelt i driften for å nå budsjettramme.

Gjengs leie

Bakgrunn:

Halden kommune har over tid hatt prosesser pågående knyttet til å justere husleie i kommunale boliger til gjengs leie. Husleien i noen kommunalt disponerte boligene er ikke regulert på lang tid. Ved å innføre gjengs leie menes at husleien reguleres til samme pris som lignende boliger og på lignende leievilkår i samme område, dvs gjennomsnittsleie eller et gjennomsnitt av leieprisen i alle løpende leieforhold av tilsvarende boenheter. Gjengs leie er ikke det samme som markedsleie. Bestemmelsen om tilpasning av husleien til gjengs leie finnes i husleieloven § 4-3. Gjengs leie er et gjennomsnitt av leieprisen i alle løpende leieforhold av lignende husrom på lignende vilkår. Kommunal bolig er ikke en tjeneste som er pålagt kommunen etter loven. Kommunen som sådan

som har ansvar for å skaffe boliger til vanskeligstilte, men ikke nødvendigvis gjennom å disponere konkrete boliger.

Det foreligger ikke eget lovverk for husleier i kommunale boliger, og reguleres på lik linje med andre etter husleieloven. Støtte til boutgifter gis etter lov om sosiale tjenester eller i form av statlig bostøtte.

Gjennomføring:

Ny husleie varsles med 6 mnd. varsel. Ny leie trer i kraft fra 1.7.2023.

Konsekvens:

Økt leie for beboere som i dag betaler lavere enn gjengs leie. Kommunen mottar en leie som er tilstrekkelig til å dekke felleskostnader og vedlikehold.

Økonomisk effekt:

Økt inntekt til kommunen.

Insitament - økt lønn til noen ansattgrupper**Bakgrunn:**

Kommunal helse- og omsorgstjeneste står overfor store kompetanse- og personellmessige utfordringer som har betydning for både kapasitet og kvalitet på tjenestetilbudet. Utfordringen dreier seg om å få nok arbeidskraft, og samtidig at arbeidskraften har riktig kompetanse. Det er derfor utarbeidet strategier for å rekruttere og beholde sykepleiere og vernepleiere. Strategiene inneholder flere økonomiske insitament for å både rekruttere og beholde ansatte. Insitamentene som er av økonomisk betydning er økt lønn, stipendordning for utdanning til sykepleier og vernepleier, samt nedbetaling av lønn. Det er i tillegg egne ferieinsitament for å sikre bemanning gjennom sommerferieperioden.

Tiltakene foreslås redusert i omfang, for å kunne møte de økonomiske rammebetingelsene.

Gjennomføring:

Gjennomgang sammen med tillitsvalgte på hvilke insitament som kan reduseres.

Konsekvens:

Manglende rekruttering.

Økonomisk effekt:

Lavere kostnad til ekstraavgifter utover lønn.

Matsvinn**Bakgrunn:**

Redusere matsvinn, papir og plast ved Sentralkjøkkenet, dette gir en mer miljøvennlig og bærekraftig produksjonslinje.

Gjennomføring:

Mer nøyaktig kjøp og produksjon av mat ut til institusjoner. Laver forbruk av plast, slik som plasthanser med mer.

Konsekvens:

Vi innfrir FNs bærekrafts mål 12: Ansvarlig forbruk og produksjon samt spesielt delmål 12.3 Redusere matsvinn blant forbrukere, i butikker og i alle produksjons- og forsyningskjeden.

Økonomisk effekt:

Sparte kostnader til mat og kjøp av utstyr.

Nedbemanning nytt Helsehus**Bakgrunn:**

Det er lagt inn en nedbemanning på 12 årsverk på sengepostene. Når en avdeling flyttet fra Helsehuset til Bergheim bo - og aktivitetssenter i 2020 oppstod en overtallighet i drift på Helsehuset. Nedbemanning ble gjennomført ved naturlig avgang, men oppsigelser ble unngått. Når pandemien oppstod ble den gjenværende ressursen benyttet i pandemiarbeid med mer. Etter overflytting til nytt helsehus er det også utarbeidet nye turnuser med lavere bemanning pga. enklere drift og mulighet for mer effektiv drift i nytt hus. Dette har medført en overtallighet på totalt 9 mill. Det er ca. 12 årsverk overtallighet fordelt på tre avdelinger. Noen årsverk benyttes til å dekke opp for fravær, og nedbemanningen innebærer en risiko for økning i variabel lønn. Overtalligheten er utelukkende på mandag til fredag, dag og kveld, og gjelder ansatte i 100 % stilling som har faste helger. Det anses i strid med heltidssatsningen å skulle si opp ansatte, herunder sykepleiere, i 100 % stilling for å tilby dem deltidsstilling på helg. Tiltaket må derfor sees i sammenheng med tiltak om å åpne 5. etg. på nytt Helsehus fra mandag til fredag, som muliggjør å opprettholde 100 % stillinger og beholde ansatte med høy og nødvendig kompetanse.

Gjennomføring:

Overtallighet i årsverk mandag til fredag overføres til ny avdeling i 5. etg. på Halden Helsehus.

Konsekvens:

Ivareta drift i nytt tiltak, kunne opprettholde heltid hos ansatte og riktig bemanning totalt på Helsehuset.

Økonomisk effekt:**Reduksjon av bemanningsbyrå****Bakgrunn:**

Det var økte kostnader med ferieavviklingen 2022, og bruk av vikarbyrå gjorde vikarbruken langt dyrere enn ønskelig. Det er et mål å klare driften uten å måtte benytte byrå. Det er derfor lagt inn et tiltak om å reduseres byrå fra budsjett med 2 mill.

Gjennomføring:

Hovedferieperioden er i ferieloven definert som perioden mellom 1. juni og 30. september. I denne perioden har ansatte krav på minst tre uker sammenhengende ferie. I dag avvikles stort sett to feriepuljer i kommunalavdelingen. Kommunalavdelinger har store utfordringer med å få nok ferievikarer og mye av feriefraværet blir dekt opp ved hjelp av vikarbyrå. Ved å strekke ferien over en lengre periode er det flere faste ansatte på jobb, som gir et mindre behov for vikarbyrå.

Prosjekt Heltid er et viktig satsingsområde i kommunens arbeidsgiverpolitikk. En av målsetningen er at bruken av vikarbyråer skal reduseres.

Økonomiske incitament er nedfelt i strategi for å rekruttere og beholde sykepleiere og vernepleiere er med på øke rekrutteringen og bidrar til mindre bruk av vikarbyrå.

Konsekvens:

Det er en risiko for å ikke klare å rekruttere nok vikarer. I forhold til å endre ferie kan det medføre misnøye med ny feriemodell. Samtidig vil økt fleksibilitet og frivillighet kunne veie opp for dette. Lavere bruk av byrå anses å være positivt for driften og bidra til større stabilitet.

Økonomisk effekt:

Innsparing på 2 millioner. Det må fortsatt være folk på jobb og vikarer i drift, men det er rimeligere med egen vikarer enn fra vikarbyrå.

Redusere 1 årsverk i avdeling for aktivitet og mestring

Beskrivelse

Hverdagsrehabilitering er et tilbud for hjemmeboende over 18 år, som trenger å få økt sin fysiske funksjon, men som ikke har behov for spesialisert rehabilitering. Hverdagsrehabiliteringsteamet tar utgangspunkt i hva den enkelte opplever som viktig og selv setter opp som mål for trening. Hjemmet og nærområde benytte som treningsarena, slik at den enkelte blir bedre rustet til å fungere best mulig i egen hverdag. Rehabilitering er tidsbegrenset - intensivt i starten, trappes ned etter hvert. Rehabiliteringen er tverrfaglig og teamet består av ergoterapeut, fysioterapeut, sykepleier og hjemmetrenere.

Forebyggende hjemmebesøk er en oppsøkende individrettet råd- og veiledningstjeneste til hjemmeboende eldre. Målet er å bidra til at eldre kan bo lengst mulig i eget hjem, med økt trygghet og livskvalitet, og samtidig forebygge og utsette behovet for mer omfattende omsorgstjenester.

Tiltaket om å redusere 1 årsverk hverdagsrehabilitering samsvarer ikke med mål og strategier etter Helse, omsorg og mestringsplan, men er ikke lovpålagt. Dersom et årsverk totalt i hverdagsrehabilitering og aktivitet og mestring avvikles, er det for å skape rom for andre satsninger i planen og tiltak som prioriteres. Alle ikke lovpålagte tilbud er vurdert. Det anses viktig å opprettholde teamet, men redusere med ett årsverk.

Gjennomføring

Nedbemanne 1 årsverk.

Konsekvens

Lengre venteliste for å få hverdagsrehabilitering og lengre tid for å få gjennomført forebyggende hjemmebesøk til alle over 75 år.

Økonomisk effekt

Tiltaket har en effekt på 800 000,-.

Redusere 70 % fagarbeider Båstadlund dagsenter

Bakgrunn:

Forslag om å spare inn deler av sjåførstilling på Båstadlund og fordele oppgavene på avdelingene.

Gjennomføring:

Dette betyr færre ansatte på avdelingene gjennom dagen, da ansatte må ta over denne transporten. Det er pr. nå en ansatt i denne stillingen, det må derfor en endringsoppsigelse til i deler av stillingen.

Ansatt som innehar denne stillingen pr. nå er senior, og har uttrykt at han muligens ønsker å gå av med AFP i løpet av 2023

Uten en sjåførstilling vil det bli vanskeligere å imøtekomme brukere som ønsker å begynne senere på jobb og slutte tidligere.

Konsekvenser:

Det vil bli mindre handlingsrom til å ta på seg. F.eks ulike oppdrag og utføre aktiviteter med brukerne, når ansatte blir mer «låst» med kjøring.

Økonomiske effekt:

Forventet effekt på 400.000,-

Redusere kommunal legefunksjon med 0,4 årsverk

Beskrivelse:

Kommuneoverlegefunksjonen ble styrket under pandemien fra under 1 årsverk til 2 årsverk. Det anses ikke mulig å videreføre fullt to årsverk, samtidig som det har vist seg å være svært viktig å ha en solid kommuneoverlegefunksjon i kommunen. Det er derfor ønskelig å ha mer enn 1 person og foreslås derfor 1.6 årsverk. Resterende 0,4 årsverk kan benyttes til helsestasjonstjeneste eller fastlegefunksjon.

Gjennomføring:

Organisatorisk og avtaleendring for hvem som gjør hva i kommunelegefunksjonen og ivaretagelse av helsestasjonstjensten.

Konsekvens:

Redusert kommunelegetjeneste og større sårbarhet, særlig i beredskapssammenheng.

Økonomi:

Innsparing på 400 000,-

Sentralkjøkkenet leverer mat til kommune

Bakgrunn:

Hele kommunen skal benytte sentralkjøkkenet som hovedleverandør av mat til ulike brukergrupper, arrangement, samlinger og annet.

Gjennomføring:

Dette vil øke inntekten hos sentralkjøkkenet. Når nytt sentralkjøkken står ferdig våren 2023 vil også kjøkkenet ha økt mulighet og ressurs for matproduksjon enn i dag.

Konsekvenser:

Dette muliggjør større produksjon til flere.

Økonomiske effekt:

Økt salg med 600.000,-

Økt brukerbetaling

Bakgrunn:

Det er lagt inn forslag om å øke gebyrregulativet.

Gjennomføring:

Gebyrregulativet er fremskrevet med prisvekst hensyntatt økte kostnader på mat og strøm. Økt brukerbetaling krever ytterligere økninger.

Dersom tiltaket skal gjennomføres foreslås å øke hjemmehjelp med ytterligere 2 % (fra 5 til 7 % økning). I tillegg foreslås å øke mat med ytterligere 5 % og trygghetsalарmer med ytterligere 5 %.

Konsekvenser:

Betaling for tjenester blir for høy i forhold til inntekt, og en ekstra belastning i en tid hvor kostnader generelt i samfunnet øker. Faren er at brukere ikke bestiller tjenester de trenger.

Økonomiske effekt:

Økt inntekt med kr. 500 000,-.

Nye tiltak

Aktivitør og aktiviteter Vaterland/ Hagegata

Bakgrunn:

Viser til tiltak Betaling for fellestjenester Vaterland og Hagegata tilrettelagte boliger og tiltak Fjerne trivselskoordinator hjemmeboende. For å få gjennomført tiltaket vil tjenesten være i behov av en aktivitør som planlegger og sikrer gjennomføringen.

Gjennomføring:

Stillingen har inntil 2022 vært finansiert gjennom tilskuddsmidler fra Statsforvalteren. Fra 2023 må kommunalavdeling Helse og mestring påberegne å finansiere slik stilling hvis det er ønskelig med aktivitør og felles bespising i avdelingen. Finansiering er foreslått via egenbetaling.

Konsekvens:

Økt trivsel og flere felles aktiviteter.

Økonomisk effekt:

Å opprette et slik tilbud ved egenbetaling innebærer at dette blir uten utgift for kommunen.

Etablere avdeling for mestring, opptrening og avlastning

Tiltaket innebærer å åpne en avdeling med inntil 18 korttidsplasser i 5. etg i Helsehuset med fokus på mestring, avklaring og opptrening, og med tilbud fra mandag til fredag. Antall plasser i avdelingen er avhengig av budsjettammen.

Driften i avdelingen må ses opp mot hverdagsrehabilitering for å lettere kunne vurdere hvem som trenger slik plass i en periode, og som kan følge opp pasienten hjemme ved behov. Det skal være fokus på ernæring, aktivitet og opplæring. Det kan benyttes overgangsplasser til usk pasienter på ukedager ved behov, der opptrening er hovedfokus før hjemreise. Pasientene kobles mot gruppetreningstilbud, som kan fortsette etter hjemreise. Personellressursen består av en tverrfaglig gruppe med sykepleiere, helsefagarbeidere, fysio- og ergoterapeut.

Korttidsplassene består av korttidsopphold med betaling, samt avlastningsplasser. Avdelingen stenger i helgene, 4 uker i sommerferien og på helligdager.

12 årsverk fra nedbemanning generelt på helsehusets sengeposter flytter til avdelingen og kan ivareta å ha 100 % stilling, ved å beholde helgene i den avdelingen de jobber i dag.

Målet er økt mestring hos de som er på avdelingen, slik at de får gode liv i eget hjem etter hjemreise. Utsette behov for langtids plass i sykehjem. Sikre teknikker og hjelpemidler slik at de mestrer dagen hjemme. Sikre ernæring og kosthold for å være så friske som mulig. Gi avlastning for pårørende. Avlaste hjemmesykepleien på hverdager. Øke avlastningstilbudet og antall korttidsplasser i kommunen.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Halden Helsehus

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Beleggsprosent KAD		98,0 %	22,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %	85,0 %
Overliggende pasienter somatikk		71,0	36,0	50,0	25,0	25,0	25,0
Ventetid pr dag ergo/fysio		81,0	0,0	14,0	14,0	14,0	14,0

helse og mestring

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Økning heltid pr år		0,0 %	0,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %	4,0 %

Hjemmebaserte tjenester

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall medisin dispensere		0	34	100	120	150	175

Rus og psykisk helse

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall måneder ventetid i psykisk helse og avhengighet		0,0	1,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Sykehjem

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Antall på dagsenter demens/ seniorer		0	0	40	50	60	60

Kommunalavdeling Teknisk

Fra økonomiplan 2023-2026 til budsjett 2023

Kommunalavdeling teknisk har mange oppgaver som spenner over mange fagfelt og er en vesentlig bidragsyter på alle områder i Halden-samfunnet. Tjenestene er rettet mot et mangfold av oppgaver knyttet til saksbehandling, forvaltning og driftsoppgaver. Gjennom hele døgnet og gjennom hele året skal kritiske funksjoner leveres innbyggerne og besøkende i Halden. Kommunalavdeling teknisk er ikke rettet mot enkeltgrupper i samfunnet, men til alle innbyggere i hele kommunen. Hver dag leveres et bredt spekter av tjenester og oppgaver og krav fra lovgivende organer og byens innbyggere er større enn noen gang. Teknisk forvalter kommunens mange eiendommer og med dette store verdier, de bidrar til at man har brannberedskap på plass når behovet melder seg, at man har vann i springen og at avløp fungerer og at veiene våre er vedlikeholdte og oppgraderte. Men det bidras også på så mange andre plan som påvirker både unge, eldre og næringsliv. En teknisk sektor med handlingsrom og evne til å løse store og små saker underveis er viktig for at Halden skal oppleves som et godt sted bo.

Teknisk har, i budsjett 2023, en ramme på 160,5 mill kr. Endringer i ramme, fra vedtatt økonomiplan 2023-2026, utover lønns- og prisvekst, går i hovedsak ut på at alt av kommunens strøm- og renholdsbudsjett nå er overført til kommunalavdeling teknisk.

Når det gjelder strømbudsjett er det prognosetall 2022 + anslått prisvekst på 3,3 % som flyttes fra tjenesteområdene til eiendomsavdelingen under Teknisk. Dette utgjør i overkant av 40 mkr. På budsjettposten kommer i tillegg teknisk sin andel, totalt er det budsjettert med om lag 50 mill. kr. til strøm. Pr. i dag vet vi lite om utviklingen av strømprisene, men det ble, i statsbudsjett som ble offentliggjort i oktober, gjort klart at det ikke vil komme noen strømstøtte til kommunen for å dekke merkostnadene på strøm. Vedrørende renholdsbudsjett så er det kostnader for å dekke renholdsavtalen som foreligger i 2022 som er overført til teknisk.

Årets budsjett har vært utfordrende å lande, kanskje det vanskeligste på veldig mange år, og rent driftsmessig blir budsjett 2023 blir en ren videreføring av inneværende års drift, nedjustert på noen områder for å lage rom for enkelte økte utfordringer, da i hovedsak på strøm. I tillegg til strømutfordringen må kommunalavdelingen finne rom for de økte driftsutgiftene ved at kommunen overtar driften av Skofabrikken samt at det må planlegges for ferdigstilling av en ny idrettshall på Os.

Vedrørende eiendomsvedlikehold har kommunalavdelingen i løpet av 2022 ferdigstilt en ny og lenge etterlyst vedlikeholdsplan. Denne tar for seg ulike alternativer der beste alternativ vil sikre at byggenes verdi tas vare på, at lovmessige krav oppfylles og at brukerne har hensiktsmessige bygg for å utøve sin virksomhet. Neste alternativ vil ha mindre midler for løpende vedlikehold, noe som igjen kan gi enkelte negative konsekvenser for brukere og oppfyllelse av lovmessige krav. Videre vil det

både bli videreført samt oppstå et etterslep i nødvendig vedlikehold som fører til at byggenes verdi forringes. De vil dermed raskere måtte erstattes med nye bygg enn i alternativ 1. Alternativ 3 vil kun ha midler til lovpålagte tiltak samt akutte behov. Det er her kommunen har vært i mange år og på grunn av store utfordringer med blant annet strømutgifter er det også dette med en ytterligere nedjustering som foreslås videreført i budsjett 2023, ca. 5 mill. kr.

Fokus og prioriteringer for budsjett 2023

Kommunalavdeling teknisk er under stadig utvikling. Avstand mellom innbyggere og kommune har blitt mindre de siste årene som følge av gode digitale løsninger som for eksempel borgermelding og krav til endring og tilpasning er stort. Enheten har som mål å stadig levere bedre tjenester til innbyggerne og samtidig bli mer kostnadseffektive i alle faser av tjenesteytingen.

Innenfor teknisk ligger blant annet ansvar for større områder som brannberedskap, forebyggende brannvern, Rokke avfallsplass og eiendomsforvaltning med alt dette innebærer. Innenfor teknisk finner vi også ansvar for parker, lekeplasser, veier, turveier og sykkelveier, miljøvern, landbruksforvaltning, skogforvaltning, naturforvaltning og mange andre ansvarsområder.

Med det vi ser i samfunnet og verdensbildet i dag antas det at året 2023 vil by på flere utfordringer. Bare den store økning i strømpriser og drivstoffpriser vil utfordre sektoren i stor grad. Årets budsjett har vært utfordrende å lande, kanskje det mest utfordrende på veldig mange år. Rent driftsmessig blir budsjett 2023 blir en videreføring av inneværende års drift, nedjustert på enkelte områder for å lage rom for blant annet et økt strømbudsjett samt økte driftsutgifter på Skofabrikken og ny idrettshall på Os.

Videre ligger det i budsjettet en erkjennelse av at verdiforringelsen på eiendom er stor og etterslep i vedlikehold ikke lar seg dekke uten større tilleggsbevilgninger eller et langsiktig vedlikeholdsprogram. Teknisk er en kommunalavdeling som til enhver tid jobber for å legge til rette for at ansatte og brukere av kommunale bygg har funksjonelle og vedlikeholdte bygg for å utføre sine kjerneoppgaver. Når det gjelder eiendomsvedlikehold er innsatsnivået noe nedjustert noe fra nivå i 2022, til ca. 5 mill.kr. Som tidligere nevnt er det i 2022 ferdigstilt en vedlikeholdsplan for kommunen, men på grunn av den pressede økonomiske situasjonen ser man ikke noen mulighet for å øke vedlikeholdsbudsjett for å unngå forringelse av kommunens mange bygg.

Teknisk er også en nøkkelaktør for gjennomføring av store og små arrangement og har som mål og oppgave å strekke seg langt for å bidra til at Halden skal være en attraktiv by og en god by og bo i. Dette vil fortsatt ha fokus utover i 2023 og avdelingen bidrar på et bredt spekter av ulike små og store arrangement.

Når det gjelder teknisk sine kjerneoppgaver og utøves disse med god budsjettkontroll og god budsjett disiplin. Av de oppgavene som utføres av de ca 175 årsverkene i kommunalavdelingen er ca 100 årsverk underlagt selvkostområdene eller andre lovpålagte oppgaver som for eksempel landbruksforvaltning, utslippsavtaler, brannberedskap etc. En stor del av budsjettmidlene i kommunalavdelingen er i tillegg knyttet opp mot faste kostnader som husleie, strøm, renhold, serviceavtaler for brannvarsling, heiskontroll, ventilasjon og el.anlegg.

Det videre arbeidet med deponiutvidelse på Rokke vil ha stort fokus også utover i 2023. I 2021 fikk vi erfare hvor sårbar driften på Rokke avfallsplass er da et ras på området forårsaket driftsstans store deler av året. Videre er området helt avhengig av å ha deponeringsplass for å kunne ta i mot næringsavfall i årene fremover. Vi er nå i en slik situasjon at områdene fylles raskere enn vi får opparbeidet nye deponiområder og man ser ikke noen mulighet for å øke budsjett på inntekter på Rokke.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

		Økonomiplan 2023
Vedtatt budsjett		99 063
Vedtatt forrige periode		
ENØK- og effektiviseringstiltak	-235	
Pris og lønnsvekst	-671	
Reduksjon i vedlikeholdsmidler	1 289	
Sum Vedtak forrige periode	383	
Lønns- og prisvekst		
Justering deflator	294	
Lønns- og prisvekst som følge av RNB 2022	1 715	
Sum Lønns- og prisvekst	2 009	
Konsekvensjustert budsjett		2 392
Innsparingstiltak		
Endring av ramme Teknisk 28.09.2022	-4 000	
Frekvensendring på renhold	-1 200	
Generell innsparing for saldering av budsjett	-1 500	
Nedleggelse av Bergknatten og Bjrklund barnehage	-440	
Redusere dagens vedlikeholdsbudsjett	-1 500	
Stenge resepsjon i Storgata 7	-200	
Strømtiltak	-5 000	
Vedlikeholdsplan bygningsvedlikehold	-11 902	
Sum Innsparingstiltak	-25 742	
Nye tiltak		
Endring av ramme Teknisk 28.09.2022	6 800	
Justering ramme mellom ansvarsområder	136	
Midler til forebyggende arbeid	1 170	

	Økonomiplan 2023
Teknisk justering etter innarbeidet tiltak	20 242
Økning av strømutgifter	10 000
Sum Nye tiltak	38 348
Sum Budsjettallokering	46 061
Nye tiltak og realendringer budsjett	58 667
Konsekvensjustert ramme	160 122
Ramme 2023-2026	160 122

Innsparingstiltak

Frekvensendring på renhold

Kommunedirektøren har besluttet at strøm- og renholdskostnader skal flyttes fra driftsenhetene til Teknisk og eiendomsavdelingen fra 01.01.2023. Pr. nå er det dagens avtale og prognose for 2022 som er videreført i budsjett for 2023. Det sees på en mulig endring i frekvens for enkelte områder der det ikke er behov for en like hyppig vask som dagens ordning tilsier og på den måten få ned kostnadene på renhold

Nedleggelse av Bergknatten og Bjrklund barnehage

Bakgrunn: I PS2022/78 ble barnehagestrategi 2023-2025 vedtatt, deriblant nedleggelse av to av kommunens barnehager; Bjrklund og Bergknatten. I kommunalavdelingen teknisk vil dette gi en effekt ved at renholdskostnader, strømutgifter samt kommunale avgifter reduseres.

Gjennomføring: Tiltaket trer i kraft fra august 2023 og vil dermed gi en halvårseffekt i 2023, helårseffekt fra år 2024. Det forventes derimot at noe energi må forbli på frem til ny bruk/evt. avhending/riving av bygg er klart. Erfaring tilsier også at forringelse skjer mye raskere når bygg står tomme, det forventes likevel ikke at det gjøres store vedlikeholdstiltak på disse byggene.

Forventet besparelse:

Renhold: kr. 380 000 pr. år helårseffekt

Kommunale avgifter: kr. 35 000 pr. år helårseffekt

Strøm: samlet ca. forbruk pr. år 240 000 kw/t til gjennomsnittlig pris på 2,44 pr. kw/t: 585 000.

Forventes at noe oppvarming må til; ca. 120 000 pr. år.

Redusere dagens vedlikeholdsbudsjett

Vedlikeholdsbudsjettet har gjennom flere år vært på et minimumsnivå, og etterslepet som oppstår som følge av lav dekningsgrad blir ikke tatt igjen. Ved ikke å styrke vedlikeholdsbudsjettet, vil formålsbyggene på sikt tape seg i verdi og gjeldsgraden opp i mot etterslep vil øke. Som tiltak for å nå

budsjettbalanse foreslås det å redusere dagens vedlikeholdsbudsjett med 1,5 mill. kr. Nivå på bygningsvedlikehold for året 2023 blir dermed på litt i overkant av 5 mill. kr.

Stenge resepsjon i Storgata 7

Bakgrunn: Storgt. 7 har lenge hatt åpen og betjent resepsjon for å kunne ta i mot henvendelser fra innbyggere. Behov er etter hvert noe endret da en av oppgavene her er å betjene byggesak som ofte får de fleste henvendelser. Betjening av byggesaksarkivet vil nå, etter innkjøp av ny arkivløsning, skje digitalt. Planen er at dette også etter hvert skal kunne foregå ved selvbetjening. Resepsjonstjenesten per telefon og betjening av digitale henvendelser vil fortsette som tidligere.

Gjennomføring: Ansatt som i dag betjener resepsjon går av med pensjon og en evt. avslutning av denne funksjonen vil ikke måtte medføre noen overtallige eller drøfting av oppsigelse. Gjennomføring krever at man påser at kontakt for de ulike avdelingene er godt synlig på kommunens hjemmeside, mulig også på utsiden av bygg i en tid fremover.

Konsekvenser: Det vil være både fordeler og ulemper med stengt dør. Den største ulempen er at vi vil bli oppfattet som **mindre tilgjengelige**. Dette vil imidlertid etter vårt syn ivaretas med åpent servicetorg rett over gata. Vareleveranser vil kunne få hjelp samme sted. Dette vil selvfølgelig medføre en marginal økt belastning på servicetorget.

Fordelene med stengt dør er flere:

Sikkerhet – dag kan personer lett komme inn uten kontroll spesielt i perioder med ubetjent skranke.

Redusert ressursbruk på kunder som henvender seg feil – Det er mange kunder som kommer innom Storgt. 7 som skulle ha henvendt seg andre steder og som i dag må gå med uforrettet sak fra Storgt. 7

Redusert ressursbruk på kunder som kommer på tilfeldig besøk. Tilfeldige besøk er ofte ressurskrevende fordi saksbehandler blir forstyrret i saksbehandlingen og fordi saksbehandler er uforberedt på problemstillingen som dukker opp ved tilfeldige besøk. Avtalte besøk gir saksbehandler et mye bedre utgangspunkt for å gi god hjelp.

Økonomisk effekt:

Siden kostnader med resepsjonsfunksjonen har vært fordelt på alle enheter som holder til i bygget (og at mange av disse er underlagt selvkost) er det beregnet om lag 200 000 i effekt for budsjett til Teknisk.

Strømtiltak

Bakgrunn: Kommunedirektøren har besluttet at strøm og renholdskostnader skal flyttes fra driftsenhetene til Teknisk og eiendomsavdelingen fra 01.01.2023. Det er prognosetall 2022 + anslått prisvekst på 3,3 % som flyttes fra tjenesteområdene til eiendomsavdelingen under Teknisk. Dette utgjør i overkant av 40 mkr.

Pr i dag vet vi lite om utviklingen av strømprisene fremover, men signalene fra regjeringen hittil indikerer at kommunene i stor grad må dekke sine strømkostnader selv, uten noen for mfor økonomisk støtte.

Kommunens samlede strømbudsjett i 2023 er et usikkert anslag, men bygger på en forbruksprognose som tilsvarer forbruket i 2022. Likevel må vi som kommune utnytte mulighetene vi har med å redusere det faktiske strømforbruket. Med bakgrunn i dette vil kommunedirektøren se på muligheten for å gjennomføre tiltak som reduserer forbruket av strøm.

I dag benytter kommunen (utover VAR) om lag 23,5 millioner kw/h pr år, og det legges inn en forventning om en reduksjon på 2 millioner kw/h. Kommunens beregnede gjennomsnittlige kostnad per kwh er 2,76 kr. En reduksjon på 2 millioner kw/h vil da gi en innsparing på 5 mkr.

Vedlikeholdsplan bygningsvedlikehold

Bakgrunn: De siste årene har vedlikeholds-etteslepet blitt større og større. Dette har bakgrunn i at bevilningene til bygningsvedlikehold er for lite og at det har manglet en overordnet vedlikeholdsplan. Gjennom flere år har eiendomsavdelingen arbeidet med en omfattende kartlegging og nå, i 2022, er en vedlikeholdsplan ferdig utarbeidet. Dette er en 4 års vedlikeholdsplan som vil rulleres årlig og vil kunne hjelpe oss med å snu trenden og få en større verdi, mindre energiforbruk og bedre arbeidsmiljø i våre formålsbygg.

Gjennomføring: Vedlikeholdsplanen er laget med 3 mulige vedlikehold strategier som er beskrevet der i vedlagt plan. Anbefalt nivå vil sikre en liten, men stabil økning i kvalitet bygningsmessig og på tekniske anlegg i byggene. Det må være samsvar mellom målene for standard på eiendommene og de ressursene som bevilges. Det er derfor utarbeidet tre alternative målformuleringer med angivelse av hvilke tiltak som er nødvendige å gjennomføre for å oppfylle disse målformuleringene.

Tiltak går ut på å ikke prioritere vedlikeholdsplanen ved å velge å gå for alternativ 3 med bakgrunn i for lite budsjettmidler. Teknisk ser heller ikke at det er mulig med omprioritering når det først må finnes rom for økte strømutfgifter, driftsleder i ny idrettshall, driftsutgifter på Skofabrikken m.m.

Alternativ 1: vil sikre at byggenes verdi tas vare på, at forskriftskrav oppfylles og at brukerne har hensiktsmessige bygg for å utøve sin virksomhet. Det kan ikke regnes med at byggene er optimale i forhold til brukernes behov. Videre må det kunne regnes med et etterslep på vedlikehold som ikke har betydning for bevaring av byggenes verdi. Alternativ 1 11,902 mill. kr. Det er ikke funnet hensiktsmessig å foreslå et *mer ambisiøst mål* for vedlikehold av byggene ut ifra kommunens økonomiske situasjon.

Alternativ 2: vil i tillegg til mulige negative konsekvenser av alternativ 1 ha mindre midler for løpende vedlikehold. Videre vil det bli videreført/oppstå et etterslep i nødvendig vedlikehold som fører til at byggenes verdi forringes, og at de derfor raskere må erstattes med nye bygg enn i alternativ 1. Bygg som ikke er i daglig bruk er nedprioritert.

Alternativ 3: Forfall uten vedlikehold. Det bevilges ikke noe ekstra til bygningsvedlikehold, og eiendomsavdelingen vil kun kunne sikre gjennomføring av strengt nødvendige vedlikeholdsoppgaver på prioriterte bygg.

Konsekvenser: Ved ikke å styrke vedlikeholdsbudsjettet, vil formålsbyggene tape seg i verdi og gjeldsgraden opp i mot etterslep vil øke. Energibehovet vil da også øke eller bli som dagens, ettersom kvaliteten på bygninger og tekniske anlegg går ned.

Aktivitet (Nøkkeltall)

Byggesak

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Saksbehandlingstid disp.søknader (Tidligere innen 6 mnd) Antall dager		73	41	90	90	90	90
Andel saker behandlet innen 3 ukersfristen		73,3 %	89,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel saker behandlet innen 12 ukersfrist		86,0 %	95,7 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Saksbehandlingstid klagesaker (antall dager)		58	48	56	56	56	56

Geodata

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel oppmålingssaker behandlet innenfor frist - 16 uker		94,3 %	96,3 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel ferdigstilte saker i matrikkel innenfor frist - 5 dager		92,5 %	58,3 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Plan

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel megleroppgaver behandlet innenfor frist - 5 dager		75,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Andel plansaker gjennomført innen frist - 12 uker.		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Miljø og landbruk

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Andel oppgraderte private renseanlegg i kommunen		98,0 %	98,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %

Brann

Indikatornavn	Indikator	Resultat 2021	Anslag 2022	Planlagt 2023	Planlagt 2024	Planlagt 2025	Planlagt 2026
Utrykningstid i hht krav – Dimensjoneringsforskrift.		100,0 %	75,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
«Forebyggende arbeid – risikobaserte grupper og objekter»		38,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Eksterne budsjettinnspill

Eksterne søknader til budsjett 2023

Kommunedirektøren har mottatt noen søknader i budsjettprosessen som vedlegges budsjettforslaget fra kommunedirektøren. Kommunedirektøren har saksbehandlet søknadene og gir sin innstilling på søknadene i dette dokumentet.

Søknadene som er mottatt er fra:

- Halden kirkelige fellesråd
- Halden næringsutvikling
- Verdensbro

Søknader og kommunedirektørens innstilling til søknadene ligger vedlagt.

Budsjettinnspill fra Halden kirkelige fellesråd - 2022

Kommunedirektøren mottok våren 2022 innspill til Halden kommunes økonomiplan fra Halden kirkelige fellesråd. Innspillet utgjør fellesrådets forslag til både budsjett 2023, samt økonomiplan for perioden 2023 - 2026, og påvirker Halden kommunes budsjett- og økonomiplan på bakgrunn av kirkelovens § 14 hvor det står: «*Kommunen gir tilskudd til kirkens virksomhet lokalt slik at tilskuddet sikrer at soknet har tilfredsstillende bemanning ved gudstjenester og kirkelige handlinger, herunder kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke og tilstrekkelig administrativ hjelp.*», samt kirkelovens § 15 som slår fast at kommunen skal utrede følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd:

- a) utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker,*
- b) utgifter til anlegg og drift av gravplasser,*
- c) utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd,*
- d) driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold,*
- e) utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring,*
- f) utgifter til kontorhold for prester.*

Fellesrådets budsjettforslag skal videre omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

At kommunen skal utrede disse utgiftene, betyr at bevilgningene til kirken ikke har karakter av vanlige tilskudd, men at kommunen har en særskilt forpliktelse til å sikre den lokale kirke forutsigbar økonomi. I rundskriv fra KKD, V-5/2002 blir samhandlingen mellom kirke og kommune utdypet på følgende måte:

Kirkeloven stadfester prinsippet om at kommunen har det økonomiske ansvaret for den lokale kirke, slik ordningen har vært i vårt land siden kommunenes opprinnelse. I respekt for det kommunale selvstyret og i tillit til at den enkelte kommune også i dag ser verdien av å gi gode rammevilkår for kirkens liv og virke, er det ikke gitt mer detaljerte regler om kommunenes økonomiske plikter i forhold til Den norske kirke enn det som framgår av selve loven.

Drift og vedlikehold av kirker og kirkegårder, og lønn til nødvendige, lovbestemte stillinger i kirker, er blant de utgiftsområder som kommunene fra tidligere har hatt ansvar for. Den nye kirkeloven har ikke endret dette. Forståelsen av kommunenes økonomiske ansvar etter kirkeloven § 15 må derfor bygge på den forutsetning at de kommunale bevilgninger til kirken fortsatt gir grunnlag for tilfredsstillende drift og vedlikehold av våre kirker og kirkegårder og for utgiftsdekningen i kirkelige stillinger. Budsjetttrammen til disse formål vil imidlertid være gjenstand for ordinære kommunale prioriteringer innenfor lovens rammer.

Høsten 2022 har kommunedirektøren gjennomført dialogmøte med kirkevergen for å avklare om fellesrådet ønsket å oppdatere budsjettforslaget de kom med i økonomiplanen, eller om innspillet til økonomiplan fortsatt står seg.

Det ble i møtet avklart at budsjettforslaget som sådan står seg inntil videre, men at fellesrådet vil utarbeide et budsjettforslag som spilles inn mot den politiske behandlingen av Halden kommune sitt budsjett for 2023.

Drift

Vedtatt ordinært driftstilskudd til Halden kirkelige fellesråd i budsjett 2022 er 13,3 mkr .

Videre har det i forbindelse med budsjettarbeidet for 2023 blitt beregnet hva en videreføring av KPI-justert tilskudd ville bli i 2023.

Dette er vist i tabellen under:

	2022	2023
Driftstilskudd	13 366 870	13 789 641

Fellesrådet har spilt inn følgende driftsrammer for budsjettåret 2023:

Budsjett	2022	2023
Lønn inkl. sos utgifter	14 941 000	16 059 060
Driftsutgifter	6 413 000	6 547 673
Sum utgifter	21 354 000	22 606 733
Driftsinntekter statlige midler	- 8 054 000	- 8 295 620
Kommunal overføring	- 13 366 870	- 14 311 113
Sum inntekter	- 21 420 870	- 22 606 733

Som tabellene over viser er det ikke samsvar mellom det som kommunen legger til grunn som deflatorjustert tilskudd i 2023, og det som her meldes inn som et behov fra fellesrådet. Fellesrådet opplyser i sitt innspill at tallene over er basert på en videreføring av dagens drifts- og stillingsnivå, og at det ikke er tatt høyde for økt bemanningsbehov.

Kommunedirektøren har de siste årene lagt til grunn en videreføring av inneværende års tilskudd, justert for lønns- og prisvekst, i sine budsjett- og økonomiplanforslag når det gjelder driftstilskudd til fellesrådet.

Dette prinsippet viderefører kommunedirektøren ikke fullt ut i dette budsjettforslaget.

Årsaken til dette er at Halden kommune i budsjett 2023 må foreslå flere kostnadsreducerende tiltak for å få et budsjett i balanse. Slik kommunedirektøren ser det blir det feil dersom fellesrådet skal få full uttelling på deflatorjustert tilskudd samtidig som kommunen selv ikke har kunnet gi sine tjenesteområder full deflatorjustering.

De kostnadsreducerende tiltakene i Halden kommune utgjør om lag 50 mkr i budsjettforslaget for 2023. Dette utgjør om lag 1,6 % av sum driftsutgifter.

Legger en samme beregning til grunn for fellesrådet vil en kostnadsreduksjon på 1,6 % av sum driftsutgifter utgjøre om lag 350.000,-

En deflatorjustering av tilskuddet fra 2022 til 2023 med 3,5 % vekst vil i utgangspunktet utgjøre en tilføring på 425.000,- i økt tilskudd til fellesrådet. Dersom en trekker 1,6 % av driftsutgiftene i fellesrådet (350.000,-) fra tilskuddsbeløpet vil det bety at fellesrådet får tilført 75.000,- i tilskuddsøkning fra 2022 til 2023. Kommunedirektøren vurderer dette som et for stort trekk for fellesrådet å bære på så kort varsel, og legger i sitt forslag inn en, en tilføring på 275.000,- i 2023, noe som representerer et trekk på 150.000,-..

Med dette lagt til grunn vil kommunedirektøren foreslå at følgende beløp legges til grunn i planforslaget:

Budsjett	2022	2023
Kommunal overføring	- 13 366 870	- 13 639 641

Kommunedirektøren vil uansett bruke sist oppdaterte deflatorprognoser i forbindelse med beregning av de årlige driftstilskuddene. Dersom deflatoren oppjusteres i løpet av 2023 på bakgrunn av lønnsoppgjør eller generell prisvekst (f.eks i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett), vil kommunedirektøren evt. komme tilbake til en oppjustering av tilskuddet.

Investeringer

Kommunedirektøren har mottatt innspill på investeringer fra Kirkelig fellesråd.

I vedtatt økonomiplan 2022 - 2025 ble følgende investeringer vedtatt innenfor kirken og kirkegårdens virksomhet.

	2021	2022	2023	2024	2025	SUM
Regulering og utvidelse av Os kirkegård	540	-	-	-	-	540
Nytt telefonsystem	400	-	-	-	-	400
Tak Idd kapell	850	-	-	-	-	850
Restaurering utvendig tak Idd kirke	100					100
Innføring av sosiostandard	1 000	-	-	-	-	1 000
Oppgradering Os kapell	-	2 550	3 300	-	-	5 850
Sikring av kirkens bygg	300	300	-	-	-	600
Oppgardering av ringeanlegg	230	230	230	650	-	1 340
Oppgradering av Os krematorium	715	10 500	-	-	-	11 215
Sum	4 135	13 580	3 530	650	-	21 895

Etter vedtak i økonomiplansaken er bevilgningen til Os krematorium tatt ut (I forbindelse med vedtatt budsjett 2022, og i påvente av ny krematoriestruktur i Østfold).

Kirkevergen har meldt inn et investeringsbehov i 2023 på 16,6 mkr fordelt på 20 ulike prosjekter. Noen av prosjektene har vært meldt inn årlig over en lengre periode, mens noen er nye.

Kommunedirektøren kan ikke finne økonomisk handlingsrom for å utvide investeringsrammene til fellesrådet. I tillegg foreslår kommunedirektøren å «fryse» alle investeringer vedtatt i økonomiplanen for 2023 bortsett fra noen utvalgte prosjekter. Kommunedirektøren vil derfor ikke innstille på å bevilge midler til noen av de innmeldte prosjektene, men vil henstille til fellesrådet å eventuelt

omprioritere innenfor bevilgede prosjekter for å dekke prekære forhold.

Kommunedirektøren har på den bakgrunn ikke innarbeidet noen av forslagene fra kirkevergen i sitt forslag.

Nedenfor følger en liste over innmeldte prosjekter fra kirkevergen. Detaljbeskrivelsene ligger som elektronisk vedlegg til dette dokumentet.

Oversikt over investeringsforslag fra Halden kirkelige fellesråd 2023 - 2026.						
	Inv. forslag opprettet	2023	2024	2025	2026	
1	Forprosjekt slokkeanlegg middelalderkirkene	2021	600 000			
2	Oppkalking av Rokke kirke	2021	700 000			
3	Kirkestue/driftsbygning ved Prestebakke kirke	2008	730 000	2 490 000	2 600 000	
4	Rep. av portaler og kirkegårdsmur Prestebakke	2021	300 000			
5	Nytt tak og restaurering av Idd kapell	2009	1 200 000			
6	Kjøp av parkeringsplass for Tistedal krk.	2020	470 000			
7	Utskifting av maskinpark	2009	1 050 000	540 000	570 000	380 000
8	Reg. og utv. av Os kirkegård inkl.Høyden*	2008	1 170 000	5 300 000		
9	Standardheving Os kirkegård	2008	290 000	300 000	310 000	330 000
10	Renovering av servicehuset ved Idd kirke	2021		300 000		
11	Nytt gjerde ved Tistedal krk. og takrenner kapell	2019	300 000			
12	Oppgradering Os krematorium	2018		12 000 000		
13	Lyssetting av kirkegårdene	2019			650 000	
14	Maling av Enningdalens kirker	2019		700 000		
15	Nytt orgel i Idd kirke	2017			1 050 000	
16	Isolering Rokke kirke	2013		230 000		
17	Restaurering av orgelet i Asak kirke	2008	140 000	530 000		
18	Standardheving Berg kirkegård	2012	250 000			
19	Oppgradering av Os kapell	2008	2 660 000	3 450 000		
20	Rehabilitering av Rokke kapell og oppgr. driftsbygning	2013	1 100 000			
21	Rehabilitering av Berg kapell	2008	1 570 000			
22	Påkostning Immanuels kirke - kulturarena	2008	1 570 000	5 200 000	2 100 000	5 200 000
23	Påkostning Berg kirke	2008	1 360 000			
24	Oppgradering av ringeanlegg	2018				1 160 000
25	Rehabilitering av kirketårnet på Prestebakke kirke	2022		1 500 000		
26	Enøk i kirkene	2008	310 000	340 000	360 000	370 000
27	En kirke for alle	2009	570 000	580 000	610 000	630 000
28	Oppgradering Tistedal kirkegård	2021			500 000	
29	Utvendig oppgradering Rokke driftsbygning	2021			570 000	
30	Installering av slokkeanlegg middelalderkirkene	2022			4 800 000	
31	Rehabilitering av Asak kirkestue og driftsbygning	2022	300 000			
32	Etablering av navnet minnelund ved Asak kirke	2022				150 000
Totalt for kommende fireårsperiode kr 72 440 000			16 640 000	33 460 000	14 120 000	8 220 000
<p>*Halden kommune har kirkegårdsutvidelsen i sin portefølje og det er tidligere bevilget 6,7 mill. Midlene som foreslås her er til videre oppfølging av rehab. og sikringstiltak som må gå kontinuerlig på Os gravlund. Det er i tillegg lagt inn 5,3 mill. i 2024, erfaringstall fra Idd er at kirkegårdsutvidelsen endel dyrere enn først antatt. Vi håper da at finansieringsgrunnlaget er klart, og at alle undersøkelser som må tas er tatt slik at utvidelsen kan iverksettes i 2024.</p>						
		Foreslått i mer enn 10 år				
		Foreslått i mer enn 5 år				
		Foreslått siste 3 år				
		Nye forslag				

Konklusjon:

1. Vedtatt budsjett 2022 legges til grunn for framskrivning av driftsrammene med lønns- og prisvekst, men reduseres med om lag 150.000,- slik at samlet tilskuddsbeløp foreslås til 13.639.641,- for 2023
2. Kommunedirektøren foreslår å fryse alle investeringsforslagene vedtatt i økonomiplanen for 2023, og legger heller ikke inn nye forslag i budsjettforslaget.

Søknad om revidering av avtale mellom foreningen Halden Næringsutvikling og Halden Kommune

Halden Næringsutvikling (HNU) har hatt en treårig samarbeidsavtale med Halden Kommune siden 2019. I dagens avtale er formålet med samarbeidet ganske bredt beskrevet, og HNUs plikter består av følgende fem punkter:

- Utøve definert rolle i nærings- og sysselsettingsplanen, samt delta i rullering av planen
- Bistå HK i vertskapsrollen når enkeltbedrifter vurderer å etablere seg i kommunen
- Bistå i markedsføring av konferanser som har relevans for regionens bedrifter
- Forberede de lokale bedriftene på at kommunen utlyser ulike IFU/OFU-kontrakter
- Delta i organiseringen og gjennomføringen av møter når kommunen har behov for dialog med næringslivet.

Kommunen har støttet HNU med kr. 500 000 per år for dette arbeidet.

Halden Næringsutvikling er i en helt annen stilling nå enn da avtalen ble utarbeidet for første gang. Foreningen har vokst i både medlemsmasse og bemanning, og avholder årlig over 20 arrangementer og møteplasser. HNU tar et aktivt grep for å profilere Haldens næringsliv overfor byens befolkning og overfor aktører utenfor kommunens grenser. HNU har også ledet og gjennomført flere store prosjekter som blant annet Restart og bidrar inn i alle sentrale næringskonsortier i Halden. I tillegg arrangerer HNU Haldendagen, Høstmarked og Julegateåpningen for å nevne noen sentrale møteplasser.

HNU har også skapt gode samarbeidsflater med kommunen og de informerer jevnlig om all deres aktivitet gjennom faste møter med både politisk og administrativ ledelse i Kommunen.

HNU er nå motivert for, og i stand til, å levere et større oppdrag for Halden Kommune. Den vedtatte nærings- og sysselsettingsplan består av om lag 90 tiltakspunkter og HNU foreslår derfor at de blir et utøvende organ for å nå flere av disse. Halden næringsutvikling foreslår

derfor å legge følgende aksjonspunkter under deres rettigheter og plikter:

- Utøve definert rolle i nærings- og sysselsettingsplanen.
- Delta i organisering og gjennomføring av møter når kommunen har behov for dialog med næringslivet
- Drifte bransjeforum og fasilitere møteplasser for næringslivet
- Forberede lokale bedrifter på at kommunen utlyser ulike IFU/OFU-kontrakter
- Drifte kontor plasser og skape et miljø hvor oppstartsselskaper kan dele erfaringer og lære av hverandre og gjennomføre aktiviteter som hjelper gründere med oppstart og oppskalering
- Bistå i markedsføring av konferanser som har relevans for regionens bedrifter
- Drive aktiv markedsføring av Halden overfor bedrifter og investorer utenfor byen
- Oppsøke og utnytte initiativ som innebærer flere arbeidsplasser og virksomhetsetableringer, herunder bedrifter som vurderer flytting til regionen
- Samarbeide om utviklingsprosjekter hvor stat og regionsnivå har gjennomføringsansvar, herunder et særlig ansvar for å følge arbeidet med dekommisjonering av reaktoren.
- Bidra til å gjennomføre profilering- og kampanjeprojekter som bidrar til mer nasjonal oppmerksomhet for Halden
- Aktivt oppsøke nye bedrifter og tilflyttere med informasjon og velkomstpakke
- Bidra til å styrke innovasjon i eksisterende bedrifter i regionen
- Drifte kompetansenettverket for tilflyttere
- Bidra til prosjektet Kunnskap i Sentrum og bidra til at næringslivet i Halden øker sitt samarbeid med Høgskolen i Østfold og Halden videregående skole om bla. studentoppgaver, praksisplasser, lærlingplasser og Master Trainee-stillinger.

For oppdraget søker HNU en justering av den økonomiske rammen med kroner 500.000, slik at Halden Kommune fra og med 2023 årlig yter et ugentlig bidrag på kroner 1 mill. Til HNU for leveransene som følger av avtalen. Beløpet faktureres uten mva. For å sikre langsiktighet søker HNU også om at avtalen revideres hvert tredje år og at beløpet bør

indeksreguleres årlig, basert på konsumprisindeksen. HNU foreslår også å videreføre dagens modell, der kommunen stiller med lokaler for foreningens administrasjon.

Kommunedirektørens vurdering

Halden næringsutvikling er en viktig bidragsyter for næringslivet i Halden og regionen. HNU bidrar positivt til at visjon, mål og tiltak i nærings- og sysselsettingsplanen til Halden kommune blir gjennomført. HNU er en medlemsorganisasjon med høy aktivitet, gode resultater og er i kraftig vekst. HNU har for tiden 185 medlemmer.

Kommunedirektøren anerkjenner de gode resultatene til HNU og det viktige arbeidet som gjøres i organisasjonen. Det er en positiv utvikling i næringslivet i Halden, med bl.a. en stor økning av nye arbeidsplasser og et nært samarbeid mellom mange bedrifter i Halden. HNU som samarbeidspartner for Halden kommune, er en viktig bidragsyter til dette.

Kommunedirektøren vil være ekstra tydelig på samfunnsplanen 2018 - 2050, som peker på utfordringer der HNU spiller en sentral rolle for å kunne gjøre nødvendige positive endringer. «Sysselsettingsgraden i Halden (67 %) er svært lav og den største oppgaven er å skape nye arbeidsplasser i større takt enn omstilling i næringslivet skjer. Dette vil være hovedoppgaven i planperioden og skal prioriteres i alt planarbeid. Halden skal være en næringsvennlig kommune som ser muligheter og utnytter dem.»

Kommunedirektøren vil likevel ikke innstille på at rammene til Halden næringsutvikling øker nå. Kommuneøkonomien generelt er for tiden under stort press med stadige innstramminger i rammebetingelsene. En prioritering av Halden næringsutviklings ønsker om utøkt driftsramme, selv med viktige nye oppgaver, må sees opp mot øvrige prioriteringer i tjenestetilbudet som kommunen har ansvaret for. De siste utgavene av perspektivmeldingen, samt klare signaler fra regjeringen, peker i en retning der offentlig sektor må effektiviseres og omstilles for at velferdsstaten skal være bærekraftig også i fremtiden.

Søknad om driftsstøtte 2023 Verdensbro AS

Verdensbro AS søker Halden Kommune om driftsstøtte for 2023 på 550.000 kroner.

Verdensbro AS er et ideelt drevet aksjeselskap som tilbyr barn og unge et bredt og variert kulturtilbud. Formålet til virksomheten er basert på et livssynsnøytralt livssyn og å være en kulturell brobygger i lokalsamfunnet og jobbe for at alle barn skal kunne delta i kunst og kulturaktiviteter. Tilbudene er gratis for brukerne. Målet til virksomheten er å bidra til lokalt kulturliv som alle kan ta del i uavhengig av økonomiske forutsetninger, livssyn og hvor mestring, kreativitet og deltakelse står i fokus.

Fargespill Østfold mottok for 2022 kr 500 000 i driftstilskudd fra Halden Kommune.

Kommunedirektørens vurdering

Verdensbro AS er en bidragsyter for kulturaktiviteter til barn og unge i Halden. Verdensbro AS bidrar positivt til at visjon, mål og tiltak i kommunedelplan kultur til Halden kommune blir gjennomført. Verdensbro AS er en organisasjon med høy aktivitet, gode resultater.

Kommunedirektøren vil likevel ikke innstille på fast årlig driftsstøtte til Verdensbro AS. Kommuneøkonomien generelt er for tiden under stort press med stadige innstramminger i rammebetingelsene. En prioritering av Verdensbro AS ønsker om fast driftsstøtte må sees opp mot

Øvrige prioriteringer i tjenestetilbudet som kommunen har ansvaret for. De siste utgavene av perspektivmeldingen, samt klare signaler fra regjeringen, peker i en retning der offentlig sektor må effektiviseres og omstilles for at velferdsstaten skal være bærekraftig også i fremtiden. Søknaden innvilges ikke.

Vedlegg

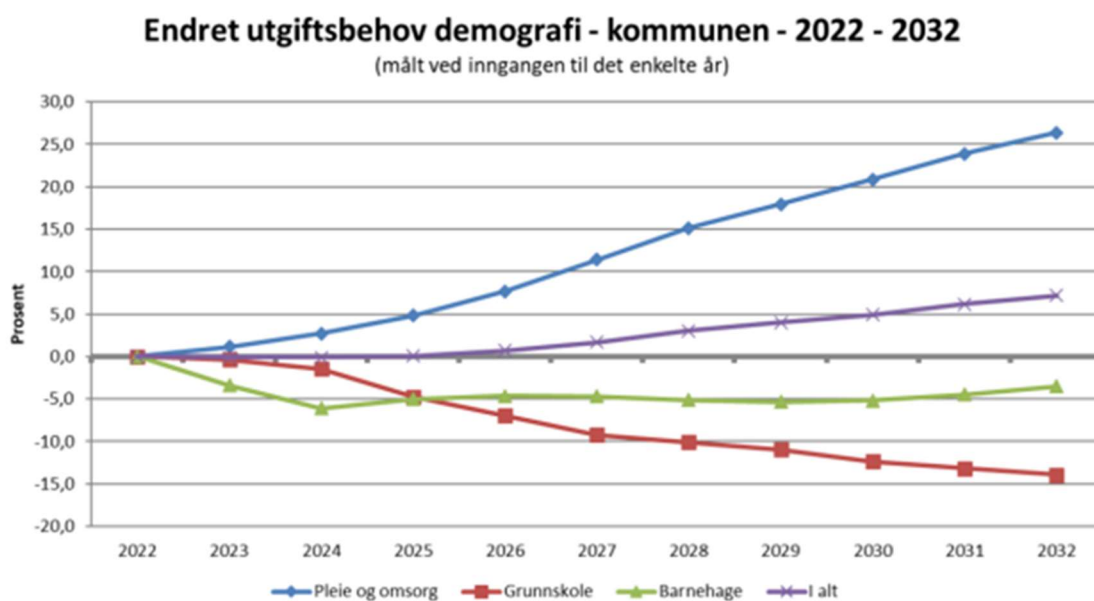
Overordnet situasjonsanalyse

2022 har vist seg på mange måter å være et annerledes år. Krigen i Ukraina, lavere økonomisk vekst, fall i boligpriser, høyere renter og en høy prisvekst har gjort hverdagen utfordrende for alle. Fremtiden byr også på utfordringer. Endret demografi, økt mobilitet, økt fokus på sikkerhet og beredskap, samt en klar forventning om mindre overføringer til offentlig sektor. Kommunedirektøren ønsker i dette vedlegge å belyse noen overordnede utfordringer kommunen står ovenfor.

Situasjonsanalyse undervisning og oppvekst

Undervisning og oppvekst har tjenester innenfor helsestasjon, barnehage, skole, PPT og barnevern.

Endringer i demografien viser at det vil bli færre barn i årene fremover.

Statistikk viser at kommunen har hatt nedgang i antall barn og unge over tid.

Befolkningsframskrivinger foretatt av SSB viser at denne trenden vil fortsette i lang tid framover samtidig som antallet eldre i befolkningen vil øke. Dette antyder et skifte i alderssammensetningen i befolkningen.

Vi ser allerede en nedgang i antall barn i barnehagene. I tabellen under ser man nedgangen samlet sett i barnehage fra desember 2018 til desember 2022. Som tabellen viser, har det på 4 år vært en

nedgang på nesten 100 barn. Det eldste kullet i barnehagene nå er barn født i 2017. Dette kullet er nesten 60 barn flere enn det er født per år fra 2018 til 2022. Det er ingenting som tilsier at det med det første vil bli en økning i antall fødte barn.

	15.12.2018	15.12.2019	15.12.2020	15.12.2021	15.12.2022*
Små	527	512	462	479	518
Store	938	938	940	908	843
Totalt	1465	1450	1402	1387	1361

*estimert ut fra plasserte barn per 01.09

Elevtallsutviklingen i Halden kommune tilsier at vi har på samme måte som barnehagesektoren, har overkapasitet med plasser. I dag har samtlige av våre barneskoler ledig kapasitet, og noen har til dels stor kapasitet. På Risum ungdomsskolene har det vært noen kapasitetsutfordringer som er løst kortsiktig ved at 10 trinn benytter Risum videregående skole. Det forventes også en overkapasitet på ungdomsskolene i løpet av et par år. Denne overkapasiteten forventes å vedvare i flere tiår framover utifra små barnekull i barnehage- og barneskolealder og vedvarende lave fødselstall. Denne trenden ser man også på nasjonalt nivå.

Nedgangen i barnetall som har truffet barnehagene i noen år, vil nå også treffe barneskolene. 10 trinn som går ut høsten 2023 er 54 flere elever enn prognosene viser at 1 1 trinn fra høsten 2023 vil være. I tabellen under er det prognoser for de neste 6 skoleårene. Dette er basert på de barna som bor i Halden per nå. Prognoser over tid er alltid heftet med noe usikkerhet, og man er mer treffsikker jo nærmere tidsperioden man er.

Skoleår	Antall elever
Skoleår 2022/2023	3 527
Skoleår 2023/2024	3 473
Skoleår 2024/2025	3 342
Skoleår 2025/2026	3 242
Skoleår 2026/2027	3 143
Skoleår 2027/2028	3 080

Når kommunen får en stor nedgang i barnetall i både barnehage og skole, vil dette gi en reduksjon i inntekter fra staten med en gang. Det er utfordrende å få den samme effekten i kostnader på det samme tidspunktet. Grunnen til at dette er problematisk skyldes at nedgangen i barnetall ikke treffer en barnehage eller en skole, men har et geografisk spredt nedslagsfelt. Det betyr at selv om det er færre barn i barnehagen eller skolen, vil det ikke påvirke driftsutgifter som trengs for å ha tjenester i lokalene. Eksempler på det er strøm, renhold osv. I tillegg vil det i de fleste tilfeller ikke påvirke

lønnskostnadene, men mindre nedgangen blir så stor at man vil kunne ha en barnegruppe eller klasse mindre.

Alle barn og unge skal ha et inkluderende og likeverdig opplæringstilbud. Langt de fleste skal få sitt opplæringsbehov dekket i ordinær opplæring. Årsverk til ordinær undervisning har hatt en liten økning sammenliknet med forrige skoleår. Det samme gjelder for årsverk til spesialundervisning, særskilt språkopplæring og andre oppgaver for undervisningspersonalet. Fra skoleåret 2018/2019 det ble innført en minstenorm for lærertetthet.

Elever som ikke har, eller som ikke kan få, tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringstilbudet, har rett til spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1. Spesialundervisningen skal ivareta muligheter elevene skal ha til å nå realistiske mål, dersom det ikke lar seg gjøre innenfor ordinær opplæring. 10,1% av elevene i Halden kommune hadde vedtak om spesialundervisning skoleåret 2022-2023. Landssnittet ligger på 7,8%.

Sammenliknet med økningen i årsverk til undervisning (lærere) har vi en større økning i årsverk til assistenter, både i tilknytning til spesialundervisningen og til forsvarlig bemanning ellers.

Assistenter utenom spesialundervisningen er ofte der for å sikre forsvarlig bemanning i skolene som følge av hva skolene oppgir å være atferdsutfordringer og helseoppfølging. Årsverk til assistenter utenfor spesialundervisning hadde en økning på rundt 17 % fra skoleåret 2020-2021.

Blant elever med vedtak om spesialundervisning, hadde hele 60,5% av elevene med spesialundervisning i Halden kommune årstimer med assistent i sitt vedtak. Til sammenlikning ligger andelen på 46,1% for landet. Dette kan ha flere forklaringer. En av dem kan være at Halden har flere elever med omfattende hjelpebehov enn hva som er tilfellet for nasjonen sett samlet. En annen forklaring kan være at stadig flere av våre elever får vedtak om spesialundervisning som en følge av behov knyttet til atferd som fører til lærevansker. Det er lite trolig at Halden kommune skulle skille seg ut på bakgrunn av slike årsaker. Svaret ligger muligens i at andre kommuner i større grad løser disse utfordringene innenfor rammene av den ordinære opplæringen. Årsverk til assistent i spesialundervisning har økt med 15,7% fra skoleåret 2020-2021 til 2021-2022 i Halden kommune. Kommunalavdelingen ser behov for en gjennomgang med skolene og deres rutiner og systemer for å bremse utviklingen og redusere dette behovet.

Årsverk utført av undervisningspersonale til annet enn undervisning, er reduksjon i årsrammen til undervisning på grunn av andre oppgaver lærerne har. Eksempler på slike oppgaver er kontaktlærerfunksjon, seniortiltak, tidsressurspott, elevrådskontakt, lokalt fastsatte funksjoner som tillitsvalgte og lignende, tilsyn med elever som får hjemmeundervisning, sosialpedagogisk rådgiver, utdannings- og yrkesrådgiver og annet pedagogisk arbeid. 11,7% av den totale årsrammen går til annet arbeid enn undervisning. Tilsvarende ligger fylket og landet i 2021-2022 på henholdsvis 9,6% og 9,9%.

Våren 2022 gikk skolesektoren til anskaffelse av ressursverktøyet Argus. Verktøyet vil bidra til god oversikt over ressursbruken i skolen og sikre større grad av likeverdighet i ressurstilgangen ved hver skole. Verktøyet sikrer også kontroll med lærertetthetsnormen og mer nøyaktig statistikk til rapportering i GSI.

En ser også på Tilrettelagt tilbud barnehage, at antallet barn som har behov for betydelig tilrettelegging i barnehagehverdagen, har økt de siste årene. Tilbudene som ytes fra denne enheten, er i all hovedsak svært kostnadskrevende. Barn som får vedtak om tilretteleggingstilskudd, får i korthet, støtte av en voksenperson i barnehagen – tiltakene er individuelt tilpasset og må løses gjennom at kommunen i hovedsak tilgjengeliggjør menneskelige ressurser for det enkelte barn.

Det stadig økende antallet barn som har behov for dette tilbudet, gjør at enheten har store utfordringer fra år til år med å holde seg innenfor tildelt budsjett. I Lov om barnehager, § 37, så beskrives kommunens forpliktelser ovenfor barn med nedsatt funksjonsevne. I barnehageåret 2016-17 så ble det fattet vedtak om tilretteleggingstilskudd for totalt 19 barn. For barnehageåret 2020-21, så var antallet vedtak økt med over 100%, og det ble fattet 40 slike vedtak. Vi ser også noe av den samme utviklingen når det gjelder spesialpedagogiske tiltak (§ 31) for barnehagebarn. I samme periode som beskrevet over, så økte antall vedtak fra 29 til 45. Barn som tildeles vedtak etter § 37 og § 31, har behov for disse vedtakene. Antall vedtak og innholdets omfang har økt betydelig de siste årene. Enheten tilrettelagt barnehage er et område som blir utfordret betydelig.

Konklusjon: Selv med en stor nedgang i barn og unge i kommunen som vil gi en reduksjon i inntekten, er det vanskelig å få en kostnadseffekt like raskt. Det største potensiale for å få en effektivisering er å se på struktur. På barnehagesiden er dette gjort et politisk vedtak på at to kommunale barnehager skal legges ned fra høsten 2023, mens det på skolesiden skal utarbeides en strategi for skolestruktur.

Situasjonsanalyse teknisk

Kommunalavdeling teknisk har mange oppgaver som spenner over mange fagfelt og er en vesentlig bidragsyter på alle områder i Halden-samfunnet. Tjenestene er rettet mot et mangfold av oppgaver knyttet til saksbehandling, forvaltning og driftsoppgaver. Gjennom hele døgnet og gjennom hele året skal kritiske funksjoner som brannvesen, havn, vann og avløp, renovasjon, veier og gater leveres innbyggerne og besøkende i Halden. Teknisk server over 31 000 innbyggere daglig. Videre er teknisk en kommunalavdeling som til enhver tid jobber for å legge til rette for at ansatte og brukere av kommunale bygg har funksjonelle og vedlikeholdte lokaler for å utføre sine kjerneoppgaver. Teknisk er også en nøkkelaktør for gjennomføring av store og små arrangement og har som mål og oppgave å strekke seg langt for å bidra til at Halden skal være en attraktiv by og en god by og bo i. Teknisk tilstreber en god dialog med næringslivet i Halden.

Statistikk viser at kommunen har hatt nedgang i antall barn og unge over tid samtidig som antallet eldre i befolkningen øker. Befolkningsframskrivninger foretatt av SSB viser at denne trenden vil fortsette i lang tid framover. Dette kan påvirke andre kommunalavdelinger i stor grad, men innenfor teknisk har innbyggere fremdeles de samme, om ikke økte krav, til tilbud fra kommunen. Ønske om gode tilbud til barn og unge er alltid til stede og selv om man ser en nedgang i akkurat disse gruppene i samfunnet nå avtar ikke behovene på noen som helst måte. Det er godt kjent at tidlig innsats og gode fritidstilbud har en forebyggende effekt. Likevel, når befolkningen endres, kommer økte krav til aldersvennlige samfunn og universell utfordring i tillegg.

Dagens drift

Organisasjonen kommunalavdeling teknisk har vært gjenstand for flere organisasjonsjusteringer de siste årene. Krav til endring og tilpasning er stort og kommer som en følge av et mål om å stadig levere bedre tjenester til innbyggerne og samtidig bli mer kostnadseffektive i alle faser av tjenesteytingen. Innenfor teknisk ligger blant annet ansvar for større områder som brannberedskap, forebyggende brannvern, Røkke avfallsplass og eiendomsforvaltning med alt dette innebærer. Innenfor teknisk finner vi også ansvar for parker, lekeplasser, veier, turveier og sykkelveier, miljøvern, landbruksforvaltning, skogforvaltning, naturforvaltning og mange andre ansvarsområder.

Dagens utfordringer

Dagens kjernetjenester utføres i all hovedsak innenfor de økonomiske rammer sektoren har tildelt. I dette ligger det også en erkjennelse i at verdiforringelsen på eiendom er stor og etterslep i vedlikehold ikke lar seg dekke uten større tilleggsbevilgninger eller et langsiktig vedlikeholdsprogram. KOSTRA-sammenheng kan man tydelig se at Halden kommune ligger svært lavt når det gjelder utgifter til vedlikehold pr. kvadratmeter. Lave utgifter er for så vidt det man streber etter innenfor kommunal sektor, men sett i sammenheng med forvaltning av kommunens verdier så er dette lite heldig. Det samme viser seg innenfor vedlikeholdsutgifter til områder som veier, lekeplasser, ishall, stadion, kunstgressbaner og parker. Halden kommune ligger lavt på alle disse områdene når det kommer til vedlikehold.

Videre er det en utfordring for avdelingen at kostnader knyttet til effektivisering og tilpasninger for andre kommunalavdelinger medfører kostnader i drift for teknisk. Eksempler på dette i 2022 og inn i 2023 er tilpasning på Risum vgs for Risum ungdomsskole og dermed en redusert inntekt fra Viken. Husleie og diverse drift av Skofabrikken medfører også betydelige kostnadsøkninger for teknisk. I 2023 ferdigstilles etter planen Os Arena og Os skole, det er ikke satt av budsjettmidler sentralt for dette og teknisk må dermed finne inndekning i egen drift ved å bortprioritere andre oppgaver. I tillegg kommer utfordringene med strømkostnader langt utover eksisterende rammer.

I 2023 vil alle fakturaer knyttet til strøm og vedlikehold tillegges teknisk. Budsjettmidler overføres kommunalavdelingen fra andre kommunalavdelinger, men vil ikke dekke de faktiske kostnader i 2023. I tillegg er det stor tvil om strømprisen og dermed om prognosen vil være realistisk. Med et

strømforbruk som prognostisert vil kommunen bruke 30-33 mill. kwh i 2023. Det er budsjettet med totalt 73,6 mill. kr. til strøm hvorav 24,7 tilhørere selvkostområdene. På selvkostområdene vil en økt strømkostnad medføre en økning i kommunale gebyrer, i hovedsak VA. Teknisk er i tillegg tillagt et tiltak – holdningsendring strømforbruk, på 5 mill.kr. Teknisk jobber kontinuerlig med å kalibrere toppsystem og anlegg for mest mulig effektiv ressursutnyttelse. En holdningsendring er derimot avhengig av at alle ansatte endrer sine vaner knyttet til strømforbruk på jobb. Strømforbruk i tjenestene er i all hovedsak knyttet til energiforbruk i formålsbygg og ishall og ikke forhold den ansatte kan påvirke direkte, med unntak av lys. Det er gjennomført en temperatursenking i de fleste kommunale bygg, med unntak av noen bygg innenfor helse.

Det skal i et fremtidsbilde ikke legges skjul på at en fortsatt lav satsing på vedlikehold vil medføre store kostnader fremover og vil påføre kommunen økte kapitalkostnader da investering i bygningsmasse vil tvinge seg frem tidligere enn ved kontinuerlig vedlikehold av bygningsmassen.

En annen risiko innenfor kommunalavdeling teknisk er Rokke avfallsanlegg. Vi er svært heldig i Halden som har mulighet til å ta i mot og deponere næringsavfall i den grad Rokke har. Men, det er også forbundet med en viss risiko. Rokke påvirkes av et annet marked enn resten av kommunen da de er i direkte konkurranse med andre tilsvarende aktører. Man er i tillegg helt avhengig av at det pågår utvikling i omegn slik at behovet for å deponere forurensede masser er til stede. Rokke avfallsplass og inntekten på næringsområdet påvirkes med andre ord av konjunktorene i entreprenørmarkedet. Utviklingen de siste årene har vært god, men man ser også at deponier fylles opp raskere enn man får klargjort nye. Det er svært viktig for avdelingen at man fortsetter utvidelse samtidig som man tar i mot mengde avfall tilpasset den plassen man har tilgjengelig.

Konklusjon

Kommunalavdeling teknisk er ikke rettet mot enkeltgrupper i samfunnet, men til alle innbyggere i hele kommunen. Hver dag leveres et bredt spekter av tjenester og oppgaver og krav fra lovgivende organer og byens innbyggere er større enn noen gang. Teknisk forvalter kommunens mange eiendommer og med dette store verdier, de bidrar til at man har brannberedskap på plass når behovet melder seg, at man har vann i springen og at avløp fungerer og at veiene våre er vedlikeholdte og oppgraderte. Men det bidras også på så mange andre plan som påvirker både unge, eldre og næringsliv. En teknisk sektor med handlingsrom og evne til å løse store og små saker underveis er viktig for at Halden skal oppleves som et godt sted bo.

Situasjonsanalyse helse og mestring

Utviklingsbildet i sektoren

Flere av tjenestene våre har hatt en vekst, spesielt tjenester til hjemmeboende. Fra 2019 til 2022 er det totalt økt med 31 %. Det forventes videre en vekst på ytterligere 20 % i 2023. Dette har vært en

ønsket utvikling, da tjenester legger opp til at folk skal bo hjemme så lenge som mulig. Det har derfor ikke vært en utbygging av sykehjemsplasser i samme tid, for å håndtere demografiveksten, men veksten har vært på hjemmebasert.

Pasienter utskrevet fra sykehuset har også de siste årene økt samtidig som tildelt økonomiske rammer vært stabile.

Uttrekk av utvikling 2020 til 2022, med forventet økning 2023.

	2020	2021	2022	2023	Kommentar:
Utskrevne pasienter	-2,08 %	9,17 %	10,55 %	12 %	Jevn økning hvert år.
Vedtakter med hjemmesykepleie	10,94 %	3,97 %	16,22 %	17	Eksplisiv økning to siste årene.
Vedtaker BPA	13,16 %	-15,02 %	21,65 %	22	Få brukere, og en endring gjør store utslag i prosent.
Vedtaker om dagsenter	5,61 %	8,61 %	-4,16 %	10	Eksplisiv søknadsøkning. Gått fra ikke ventelister til lange ventelister. Har forsøkt å øke noe, men ventelistene er fortsatt lange
Vedtakter om avlastning	2,35 %	1,29 %	0,88 %	2	Begrenses av antall plasser (sykehjem) som benyttes til avlastning. Behov for å øke antall avlastningsplasser er stort. Mange på venteliste. Det viktigste tiltaket ved siden av dagsenter som gjør at folk kan bo hjemme.
Vedtaker praktisk bistand Bo- og miljø	8,95 %	-4,92 %	14,01 %	14	Noen brukere tilflyttet eller blitt voksne, med mange vedtakter pr. uke.
Brukere av korttidsplass	33,37 %	1,59 %	7,68 %	8	Har hatt overbelegg og iverksatt beredningsplan jevnt gjennom året. Beredning er blitt den nye normalen. Midlertidig økt antall korttidsplasser skjer ofte gjennom året.
Ramme justert med KPI	3,88 %	-0,12 %	-0,77 %	-4,05 %	Reduksjon i budsjettammen de siste årene, justert for KPI.
Brukere av langtidsplass	11,47 %	-3,32 %	-2,42 %		Økningen i 2020 skyldes oppstart av Bergheim. Antall langtidsplasser er konstant, men når vi går noe ned i 2021 og 2022 skyldes det at vi har noe færre langtidspasienter på korttidsplass.

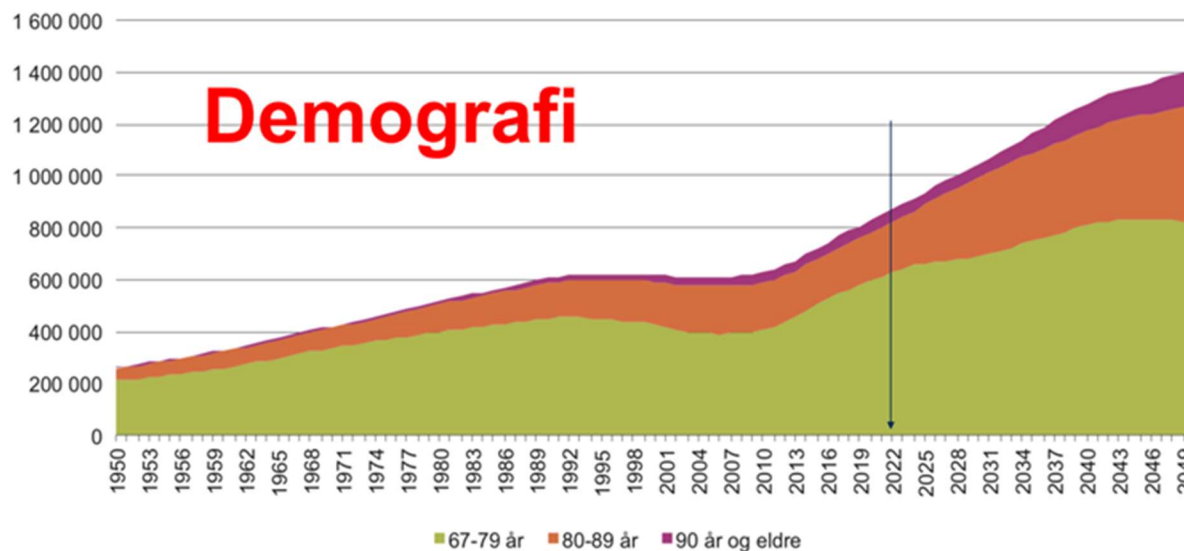
Tallene er hentet fra juni 2022. Antall dagsentervedtaker ble økt i august, da det er åpnet 2 nye plasser man- fredag på Bergeheim dagsenter for personer med demens, og 2 nye plasser tir-torsdag på senter for seniorer.

Det er ellers store utfordringer med å rekruttere fastleger. Flere omkringliggende kommuner går nå inn med midler, økt tilskudd, kortere pasientlister med mer for å sikre legedekning. Dette er kostbare tiltak.

KOSTRA viser at Halden kommune har lavere kostnad pr innbygger enn nabokommuner som Sarpsborg, Fredrikstad og Moss.

Demografi

Demografi vil skape utfordringer i tiden fremover da det er kraftig vekst foran oss for aldersgruppen 67+

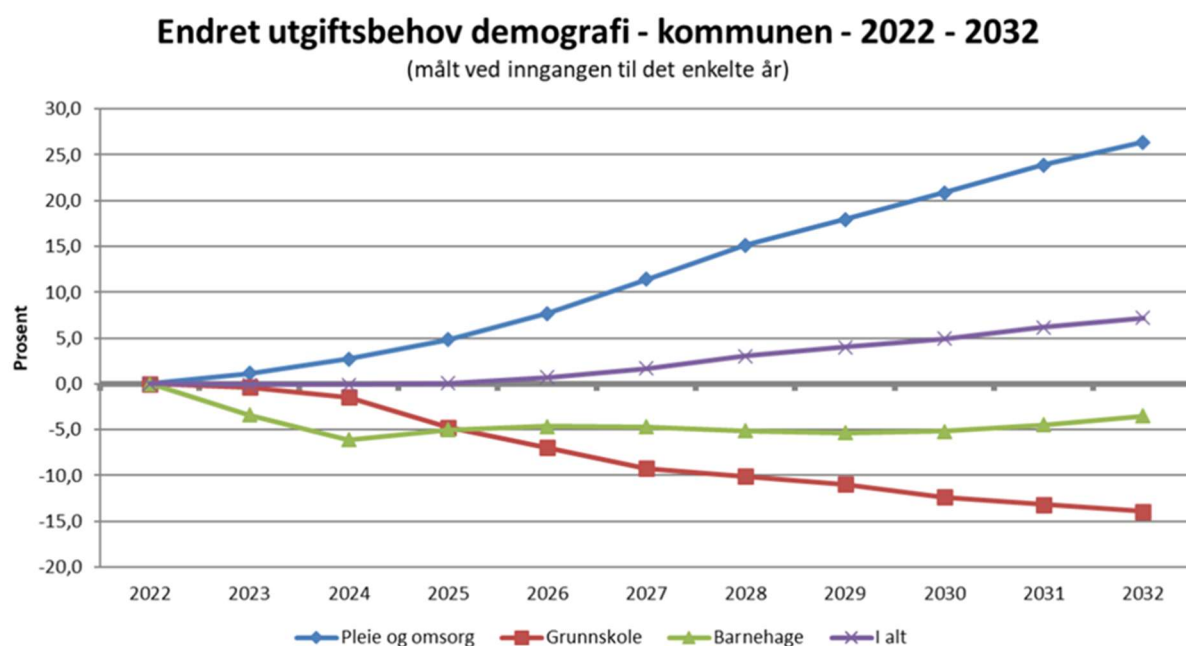
Vi er stadig færre yrkesaktive til å bære andelen pensjonister Dette bildet kan illustreres slik:

For Halden sin del sett opp mot landet vil kurven vår havne under 2 pr yrkesaktive bak hver pensjonist

Ser vi på utgiftsbehovet i Halden vil eldreomsorgen øke ganske så kraftig.

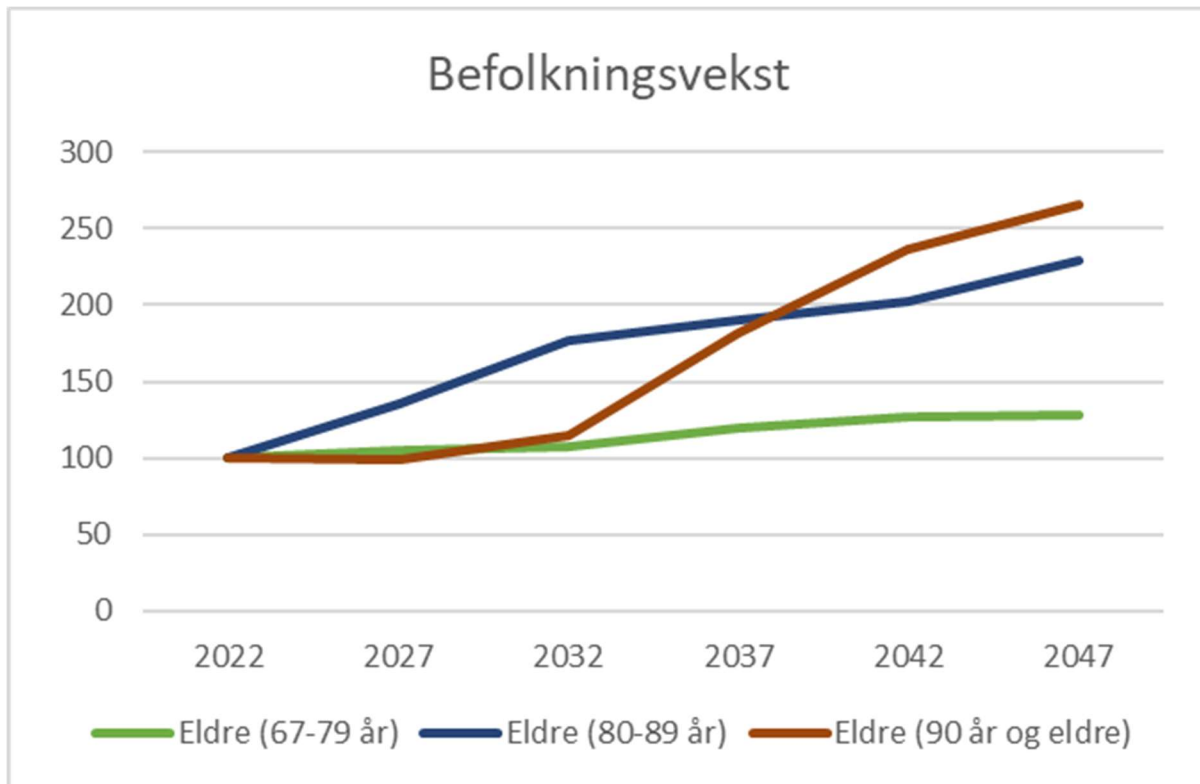

Befolkningsvekst i Halden, for gruppen innbyggere som mottar majoriteten av helse – og omsorgstjenester:

	2022	2027	2032	2037	2042	2047
Eldre (67-79 år)	4 333	4 554	4 680	5 168	5 524	5 541
Eldre (80-89 år)	1 260	1 713	2 235	2 399	2 547	2 880
Eldre (90 år og eldre)	309	305	353	560	729	819

I økonomiplanperioden vil dette utgjøre

- 67 til 79 år øker med 5%
- 80 til 89 år øker med 36%
- 90 år og eldre reduseres med 1% før vi her får en kraftig økning

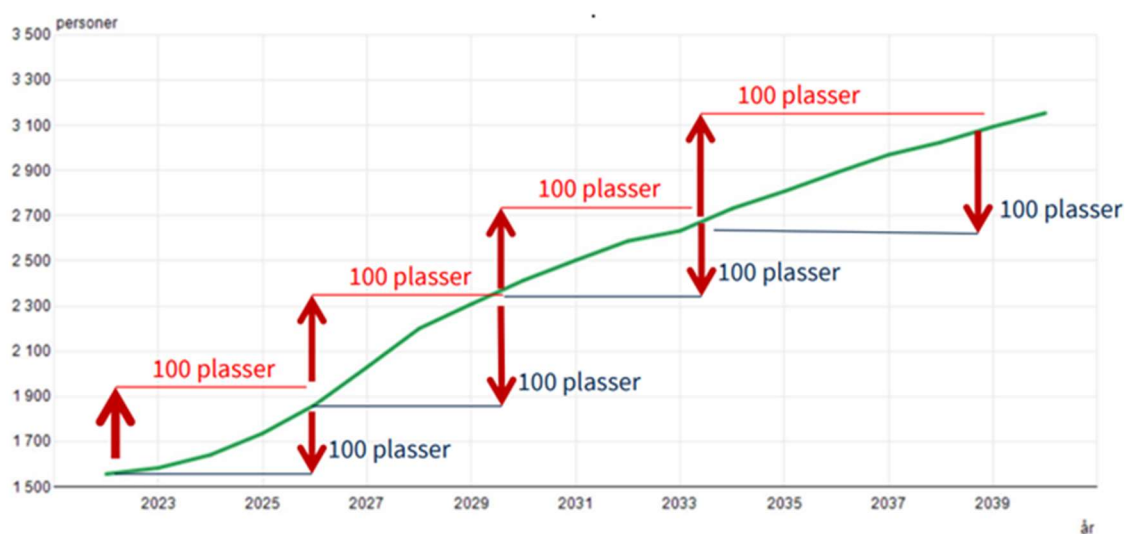

Denne økningen står i stor kontrast til den økningen vi har hatt de siste årene, da eldre 67-79 år har gitt den største økningen.

Hvordan skal vi planlegge for denne veksten?

12882: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter år. Hovedalternativet (MMMM), Halden, 80 år eller eldre.

Dekningsgraden for sykehjem i Halden utgjør 13,5 %. Dersom antall sykehjemsplasser forblir uendret i årene fremover vil dekningsgraden reduseres. Med dekningsgrad menes antall sykehjemsplasser pr. innbygger over 80 år.

Faktorer som kan bidra til at vi lykkes:

- Folkehelsen blir stadig bedre
- Ny teknologi muliggjør større grad av egen omsorg
- Nye medisiner muliggjør et bedre liv
- Folk tar mer aktive valg og planlegger sin alderdom i tilrettelagte aldersvennlige boliger
- De har høy formue som de er villige til å bruke på seg selv
- Mange ressurssterke yngre eldre som vil bidra.

Konklusjon:

Utviklingen vil stille krav til samarbeid, innovasjon og utvikling av tjenesten i tråd med de endrede behovene. Mange av de fremtidige brukerne vil ha behov for flere tjenester over lang tid, noe som vil utfordre kommune på en mer teambasert- og flerfaglig tjenesteyting. F.eks vil man se en utvikling hvor brukere i større grad må bo hjemme med mer krevende og komplekse tilstander. Disse vil ha behov for mer avanserte hjemmetjenester, som mer legetjenester, mer fysioterapi, og også annen helse- og sosialfaglig kompetanse, i tillegg til sykepleie. Dette vil utfordre skillet mellom helsetjenester og omsorgstjenester i kommunene. Fremtidens helsetjenester må arbeide smartere, de må samarbeide bedre og det er behov for nye organisatoriske løsninger som bedre vil reflektere det nye utfordringsbildet.

Eksterne budsjettsøknader

Søknad om revidering av avtale mellom foreningen Halden Næringsutvikling og Halden Kommune.

Halden Næringsutvikling (HNU) har hatt en treårig samarbeidsavtale med Halden Kommune siden 2019. I dagens avtale er formålet med samarbeidet ganske bredt beskrevet, og HNUs plikter består av følgende fem punkter:

- Utøve definert rolle i nærings- og sysselsettingsplanen, samt delta i rullering av planen
- Bistå HK i vertskapsrollen når enkeltbedrifter vurderer å etablere seg i kommunen
- Bistå i markedsføring av konferanser som har relevans for regionens bedrifter
- Forberede de lokale bedriftene på at kommunen utlyser ulike IFU/OFU-kontrakter
- Delta i organiseringen og gjennomføringen av møter når kommunen har behov for dialog med næringslivet.

Kommunen har støttet HNU med kr. 500 000 per år for dette arbeidet.

Halden Næringsutvikling er i en helt annen stilling nå enn da avtalen ble utarbeidet for første gang. Foreningen har vokst i både medlemsmasse og bemanning, og avholder årlig over 20 arrangementer og møteplasser. Vi tar et aktivt grep for å profilere Haldens næringsliv overfor byens befolkning og overfor aktører utenfor kommunens grenser. Vi har også ledet og gjennomført flere store prosjekter som blant annet Restart og bidrar inn i alle sentrale næringskonsortier i kommunen. I tillegg arrangerer vi Haldendagen, Høstmarked og Julegateåpningen for å nevne noen sentrale møteplasser.

Vi har også skapt gode samarbeidsflater med kommunen og vi informerer jevnlig om all vår aktivitet gjennom faste møter med både politisk og administrativ ledelse i Kommunen. I styremøtene uttrykker Halden Kommune meget stor tilfredshet med foreningens arbeid.

I vår situasjon, er vi nå motivert for, og i stand til, å levere et større oppdrag for Halden Kommune. Den vedtatte nærings- og sysselsettingsplan består av om lag 90 tiltakspunkter og vi foreslår derfor at Halden Næringsutvikling blir et utøvende organ for å nå flere av disse. Halden næringsutvikling foreslår derfor å legge følgende aksjonspunkter under våre rettigheter og plikter:

- Utøve definert rolle i nærings- og sysselsettingsplanen.
 - Delta i organisering og gjennomføring av møter når kommunen har behov for dialog med næringslivet
 - Drifte bransjeforum og fasilitere møteplasser for næringslivet
 - Forberede lokale bedrifter på at kommunen utlyser ulike IFU/OFU-kontrakter
 - Drifte kontorplasser og skape et miljø hvor oppstartsselskaper kan dele erfaringer og lære av hverandre og gjennomføre aktiviteter som hjelper gründere med oppstart og oppskalering
 - Bistå i markedsføring av konferanser som har relevans for regionens bedrifter
-

- Drive aktiv markedsføring av Halden overfor bedrifter og investorer utenfor byen
- Oppsøke og utnytte initiativ som innebærer flere arbeidsplasser og virksomhetsetableringer, herunder bedrifter som vurderer flytting til regionen
- Samarbeide om utviklingsprosjekter hvor stat og regionsnivå har gjennomføringsansvar, herunder et særlig ansvar for å følge arbeidet med dekommisjonering av reaktoren.
- Bidra til å gjennomføre profilering- og kampanjeprosjekter som bidrar til mer nasjonal oppmerksomhet for Halden
- Aktivt oppsøke nye bedrifter og tilflyttere med informasjon og velkomstpakke
- Bidra til å styrke innovasjon i eksisterende bedrifter i regionen
- Drifte kompetansenettverket for tilflyttere
- Bidra til prosjektet Kunnskap i Sentrum og bidra til at næringslivet i Halden øker sitt samarbeid med Høgskolen i Østfold og Halden videregående skole om bla. studentoppgaver, praksisplasser, lærlingplasser og Master Trainee-stillinger.

For oppdraget søker vi med en justering av den økonomiske rammen med kroner 500.000, slik at

Halden Kommune fra og med 2023 årlig yter et ugjenkallelig bidrag på kroner 1 mill. til HNU for leveransene som følger av avtalen. Beløpet faktureres uten mva.

For å sikre langsiktighet søker vi også om at avtalen revideres hvert tredje år og at beløpet bør indeksreguleres årlig, basert på konsumprisindeksen. Vi foreslår også å videreføre dagens modell, der kommunen stiller med lokaler for foreningens administrasjon.

Forslag til revidert avtale ligger vedlagt, som avtalt.

Vennlig hilsen

Halden Næringsutvikling

Ingeborg Laukvik, Daglig leder

Verdensbro AS søker Halden Kommune om driftsstøtte for 2023.

Siden det pr. dags dato har vært en prisvekst på 10 prosent de to siste årene (siden vi fikk dette tilskuddet første gang), tillater vi oss å søke om 550 000 kr for 2023.

Det ideelle aksjeselskapet Verdensbro AS ble stiftet i juli 2021 for å samle tilbud og aktiviteter i regi av foreningene Fargespill Østfold og Vår Verden. Verdensbro skal være en brobygger i

lokalsamfunnet og bygge broer mellom forskjellige aktører, grupper og enkeltmennesker ved å skape og legge til rette for aktiviteter som ikke allerede finnes i byen vår. Verdensbro samarbeider derfor med både kommunale, private, profesjonelle og andre ideelle aktører gjennom hele året. Som ideelt aksjeselskap brukes alt overskudd til finansiering av aktiviteter og eierne har ikke anledning til å ta ut utbytte.

Verdensbro er en livssynsnytral, kulturell brobygger i lokalsamfunnet og jobber for at alle barn skal ha rett til hvile, fritid og lek, og kunne delta i kunst og kulturliv, slik det står skrevet i FNs barnekonvensjon. Gjennom hele året arrangerer Verdensbro gratis, familievennlige arrangementer. Målet er å bidra til et lokalt kulturliv som alle kan ta del i, hvor mestring, kreativitet og deltakelse står i fokus. Alle arrangementene er rusfrie, de holder høy kvalitet og er helt uten kjøpepress og kommersielle interesser. Målet er at absolutt ALLE skal ha mulighet til å delta uavhengig av kultur, økonomi eller funksjonshemning. Ved å legge vekt på profesjonalitet og innlemme flerkulturelle kulturuttrykk som en del av programinnholdet, inkluderer vi grupper som tradisjonelt har lav deltakelse i kulturlivet og frivilligheten i Halden. Vi har erfart at gode rollemodeller, kulturopplevelser, mat, og frivillig arbeid skaper tilhørighet, mestring og økt livskvalitet som er viktige ingredienser til folkehelse vår. Mange av arrangementene foregår i ferier, da vi vet at mange barn og ungdom har behov for aktivitet i denne tiden.

Fargespill Østfold mottok for 2022 kr 500 000 i driftsmidler fra Halden Kommune. Dette tilskuddet har så langt i år blitt brukt til å gjennomføre følgende GRATIS aktiviteter:

Ukentlige tilbud gjennom hele skoleåret

- Fargespill sang (3 grupper)
- Fargespill dans (3 grupper)

- Hip hop dans (4 grupper)
- Kunst og forming (2 grupper)
- Valgfaget produksjon for scene (i samarbeid med Rødsberg ungdomsskole)

Enkeltarrangementer

- Viva Carnaval (februar)
- 5 konserter med Fargespill Østfold og Det Norske Blåseensemble (mars)
- Sommerparken Grand Opening (juni)
- Sommerparken (4 ganger i juli)
- Kino for alle (4 ganger i juli)
- Barnas Verdensdager i Halden (september)
- Global musikkfest (september)

Samarbeidspartnere:

Halden kommune, Rødsberg ungdomsskole, UKM, Opera Østfold, Brygga Kultursal, Det Norske Blåseensemble, Aladdin Scene, Ungdomshuset i Skofabrikken, Kirkens Bymisjon Halden, Rockehuset, Ladies Tour of Norway, Halden Frivilligsentral, Berg Bondelag, Fredrikstad kommune, Arneberg Gård, Berg Bygdekvinnelag, Halden Danseskole, Halden Kulturråd, Halden Kulturskole, Halden Skolemusikkorps, Halden Trekkspillklubb, Halden Videregående Skole, Kulturhuset, Kunstgården, Veslefrikk teaterverksted, Østfoldmuseene.

Økonomiske støttespillere:

Halden Kommune, Viken Fylkeskommune, Barne- ungdoms- og familiedirektoratet, Sparebank1stiftelsen Halden, Gjensidigestiftelsen, Stiftelsen Fargespill, Sparebankstiftelsen DNB,

Berg Sparebank, Opera Østfold, Kulturdepartementet, Anthonstiftelsen, Prosperastiftelsen, Fredrikstad Kommune, Amedia – Halden Arbeiderblad, Kulturtanken.

Sponsorer:

Sparebank1 Østfold Akershus, GP-gruppen, Habo, Power Halden, Bryggerhuset Syd, Jensen og Scheele Bil, SG-arkitekter, Tista Senter, Butts Bistro & Tandoori, Dahles Auto, Europris Høvleriet, Halden Taxi, Jensen & Scheele Auto, Halden Auto, Klatring på grensen, Kynningsrud, Leid.no, Logiq AS, McDonalds Halden, Norli Køhn, Ringnes.

Oppsummering – Verdensbro i tall (januar – september 2022)

Deltagende barn og ungdom (9-21 år) 1000

Publikummere - barn, ungdom og voksne 8 000

Digitale publikummere 75 000

Instruktører og pedagoger (deltidsstillinger og prosjektansatte) 16

Årsverk undervisning og instruktører 3

Lønnede, unge assistenter (13-18 år) 26

Timer frivillig innsats 1 000

Antall aktiviteter 164

Årsverk administrasjon 1,5

I 2023 planlegger Verdensbro å videreføre aktivitetene vi har hatt i 2022.

Verdensbro er en viktig arbeidsplass for kulturarbeidere i Halden og har som mål å være et ressurscenter for inkludering i kulturfeltet i regionen vår.

Vi håper at Halden Kommune fortsatt ser viktigheten av Verdensbro sitt arbeid for barn og unge i

Halden og innvilger denne søknaden om varig driftsstøtte fra 2023.

Med vennlig hilsen

Ove Billington

Daglig leder - Verdensbro AS

Tlf: 90 78 32 34

E-post: ove@verdensbro.no

Budsjettsøknad Halden kirkelige fellesråd

Til Halden kirkelige fellesråd for behandling i fellesrådsmøte 27.04.2021.

Driftsbudsjett for 2023-2026

	2022	2023	2024	2025	2026
Lønn inkl. sos avgifter	14 941 000	16 059 060	16 621 127	17 202 867	17 804 967
Driftsutgifter **	6 413 000	6 547 673	6 685 174	6 825 563	6 968 900
Sum utgifter	21 354 000	22 606 733	23 306 301	24 028 429	24 773 866
Driftsinntekter inkl statlige midler	8 054 000	8 295 620	8 544 489	8 800 823	9 064 848
Kommunal overføring	13 366 870	14 311 113	14 761 813	15 227 606	15 709 019
Sum inntekter	21 420 870	22 606 733	23 306 301	24 028 429	24 773 866

Årsvekst *	4,2	3,5	3,5	3,5	3,5
Konsumprisindeks **	4,5	2,1	2,1	2,1	2,1

Basert på videreføring av dagens drifts- på stillingsnivå vil vi trenge følgende kommunal tildeling.

Da er det ikke tatt høyde for ev økt behov for bemanning.

*Tall fra SSB 21.04.2022 "Lønnsvekst gjennomsnitt alle sektorer fra 2020 - 2021.

** Tall fra SSB 21.04.2022 "KPI Totalindeks" mars 2021 - mars 2022.

Vedtatt: Halden kirkelige fellesråd 26.04.2021, sak xx/22.

Halden, 20.04.2022

Marianne Grinnbo

konst.kirkeverge

Vedlegg søknad Halden kirkelige fellesråd

Investeringsbeskrivelser ligger på kommunens hjemmeside under Budsjett 2023.

